

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

NÜZHET ERMAN, HAYATI, SANATI VE ŞİİRLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AYŞEGÜL GÜLER

GAZİANTEP
ŞUBAT 2014

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

NÜZHET ERMAN HAYATI, SANATI VE ŞİİRLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AYŞEGÜL GÜLER

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ahmet AĞIR

GAZİANTEP
ŞUBAT 2014

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

NÜZHET ERMAN HAYATI, SANATI VE ŞİİRLERİ

Ayşegül GÜLER

Tez Savunma Tarihi: 05.02.2014

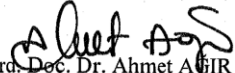
Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Doç. Dr. Hilmi BA YRAKTAR
SBE Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylarım.

Doç. Dr. Halil İbrahim YAKAR
Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımda okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Ahmet AĞIR
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

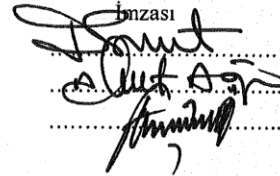
Jüri Üyeleri:

(Unvanı, Adı ve SOYADI)

Doç. Dr. Servet DEMİR

Yrd. Doç. Dr. Ahmet AĞIR

Yrd. Doç. Dr. Ahmet ÖZPAY

imzası

ÖZ

NÜZHET ERMAN'IN HAYATI, SANATI VE ŞİİRLERİ

GÜLER, Ayşegül

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı ABD

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ahmet Ağır

Şubat 2014, 116 sayfa

Bu çalışmanın amacı, bugüne değin çok az incelenmiş olan Nüzhet Erman'ı her yönüyle tanımaya ve anlatmaya çalışmaktır. Çalışmamızda, monografik çalışmaların gereği olan sanatçının hayatı, sanatı, edebî kişiliği ve eserlerini incelemeye çalıştık. Sanatçının edebî kimliğini tespit edebilmek için onun çok yönlü kişiliğinden yararlandık. Nüzhet Erman, Hisar Topluluğu içerisinde edebî faaliyetlerini sürdüren şair kimliği yanında, Emniyet Genel Müdürlüğü, Bucak Müdürlüğü, Kaymakamlık, Danıştay Kanun Sözcülüğü, Anayasa Mahkemesi Raportörlüğü gibi önemli makamlarda da görev yapmıştır. Nüzhet Erman'ın birçok görev ve makamda bulunmuş olması hayat tecrübesiyle harmanlanarak bakış açısına da yansımış buradan hareketle eserlerine aksetmiştir. Eserlerinde ele aldığı konuları duyduklarından veya gördüklerinden değil, yaşadıklarından hareketle anlatmış toplumun sosyal, kültürel, tarihsel dokusuna onlardan biri gibi temas etmiştir. Anadolu'yu ve Anadolu insanını anlatırken bulunduğu görevlerden sıyrılıp bir Anadolulu gibi düşünmüştür. Onu anlatırken eserlerinden, farklı yayınlarda gerek kendisinin yazdığı gerekse onun adına yazılmış olan yazılardan ve onunla ilgili yapılmış olan mülakatlardan yararlandık. Türk Edebiyatının günümüze değin çok fazla incelenmemiş şairi Nüzhet Erman'ı anlatmaya çalıştığımız bu çalışma, onun şairlik yönünü tanımamıza yardımcı olacaktır.

Anahtar kelimeler: Nüzhet Erman, Hisar Topluluğu, Hisar Dergisi, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

ABSTRACT

NÜZHET ERMAN, LIFE, ART AND POETRY

GULER, Aysegul

Master's Thesis, Turkish Language and Literature Department.

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Ahmet Ağır

February 2014, 116 Page

My study is one of the monographic works. The reason to choice Nüzhet Erman, who is investigated very little up to now is to know him, with all respect of his life and tell him to other people. In my study, i try to search the performers life, his art, his literate personality and his performance, as the requirement of the monograhic works.To determine his literate identity, i refered his versatile personality. Nüzhet Erman has not only an idendity as a composer in Hisar Community, but he worked as Security General Director, Bucak Manager, District Governor and State Council Spokesman, Supreme Court Reporter as well.Nüzhet Erman's work experiences in different fields and levels are composed with his life experiences and effected his point of view and his performances. The topic in his performances are not from what the heard or saw but directly from what he lived. He explained the community's social, cultural and historical respects from his point of view to life, as a public person. When he is telling Anatolia and Anatolian people he get through all his jobs, but like an anatolian person.When I am narrating him, i used his performances, and in different publications that someone write about him or some interviews about him.My study will help to understand Nüzhet Erman's poesy side, who has not been investigated briefly in the Turkish Literature.

Key words: Nüzhet Erman, Hisar Community, Republic Period Turkish Literature

ÖNSÖZ

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı içinde birçok farklı fikre sahip grup ve akım bulundurması bakımından önemlidir. Bu gruplardan birisi ise “Hisar”dır. Hisar Topluluğu, döneme damgasını vurmuş bir topluluk olmakla kalmayıp şiirde birtakım değişimler olması fikrini de savunmuştur. Ancak bu değişim, farklı bir yenilik olmayıp, şiirimizde unutulduğu ya da arka planda kaldığı düşünülen geleneğe bağlılıktır. Bu topluluk, gelenekle beslenip çağa uyum sağlayan, yeni şiirler oluşturulması düşüncesindedir.

Topluluk içerisinde yer alan ve çalışmamızı oluşturmamızın ana gayesi olan Nüzhet Erman da tüm Hisarcılar gibi gelenekten beslenme taraftarı olup şiirlerinde de bu üslubu kullanan bir şairdir.

Onu yaşadığı dönem ve mensubu olduğu topluluk ile bir bütün şeklinde ele almaya çalıştık. Öncelikle şairin içinde bulunduğu dönem ve hem-fikir olduğu topluluk hakkında bilgiler verdikten sonra, kendi yaşamına dair elde ettiğimiz bilgileri sunmaya çalıştık. Bunu takiben sanatçı kimliğinden, eserleri ve eserlerinin içeriğinden bahsettik. Son kısımda ise buraya kadar anlatılanları özetlemeye çalışarak araştırmamızı nihayetlendirdik.

Bu çalışma esnasında yüksek lisans yapmama vesile olan saygıdeğer hocam Yard. Doç. Dr. Ahmet Ağır’a, süreç içerisinde bana her türlü desteği sağlayan tüm bölüm hocalarıma, maddi manevi her şekilde yanımda olup beni yüreklendiren aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Şubat 2014

Ayşegül GÜLER

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZ.....	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR	vii
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
GİRİŞ	1
1.1.GİRİŞ.....	1
1.2.TOPLULUĞUN OLUŞMASI VE DERGİNİN İLK YAYINI	4
1.3.DERGİNİN ŞEKİL VE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ.....	5
1.4. HİSAR TOPLULUĞUNUN SANAT ANLAYIŞI	6
1.5. HİSAR DÖNEMİNDE DİĞER TOPLULUKLAR	8
1.5.1. Garip Hareketi (1941)	8
1.5.2. Mavi Hareketi (1952).....	9
1.5.3. İkinci Yeni Hareketi (1954)	10
İKİNCİ BÖLÜM	11
KAYNAK ÖZETİ	11
2.1.KAYNAK ÖZETİ	11
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	12
MATERYAL VE YÖNTEM.....	12
3.1. MATERYAL VE YÖNTEM	12
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	15
HAYATI VE ŞAHSİYETİ.....	15
4.1. HAYATI	15
4.1.1. Ailesi ve Çocukluğu	16
4.1.2. Öğrenim Hayatı ve Gençliği.....	16
4.1.3. Ölümü.....	17
4.2. ŞAHSİYETİ	17
4.3. EDEBÎ HAYATI, SANATI VE ESERLERİ	19
4.3.1. Edebî Hayatı.....	19
4.3.1.1. Şiire başladığı ilk yıllar.....	19
4.3.1.2. Dergilerde yazması ve hisar dergisi.....	19
4.3.1.3. Sanata dair görüşleri, sanat çevresi.....	20
4.3.2. Eserleri.....	21

4.3.2.1. Yeşil	21
4.3.2.2. A benim cânım efendim	22
4.3.2.3. Anadolu 1970	23
4.3.2.4. Gazi Mustafa Kemal Atatürk 1881-1981	24
4.3.2.5. Hem hürriyet hem ekmek	24
4.3.2.6. Halk haktır	25
4.3.2.7. Türk	26
4.3.2.8. Her gün yeni doğarız	27
4.3.2.9. İpe un seren adam (Nasreddin Hoca)	29
4.4. ŞİİRLERİNİN İNCELENMESİ	30
4.4.1. Şiirlerinde Yapı ve Şekil	30
4.4.1.1. Biçim	30
4.4.1.2. Nazım birimi	32
4.4.1.3. Nazım biçimi	32
4.4.1.3.1. Halk şiirinden alınan nazım şekilleri	32
4.4.1.3.2. Divan şiirinden alınan nazım şekilleri	36
4.4.1.3.3. Yabancı edebiyatlardan alınan nazım şekilleri	37
4.4.1.3.3.1. İkilikler	37
4.4.1.3.3.2. Üçlükler	38
4.4.1.3.3.3. Dörtlükler	39
4.4.1.3.3.3.1. Çapraz kafiye	40
4.4.1.3.3.3.2. Sarma kafiye	41
4.4.1.3.3.3.3. Karma kafiyeyle nazım şekilleri	43
4.4.1.3.3.4. Beşliler	44
4.4.1.3.3.5. Altılılar	46
4.4.1.3.3.6. Yedililer	47
4.4.1.3.3.7. Karışık düzenli biçimler	49
4.4.1.3.3.7.1. Dizelerin hece sayısı değişik olanlar	49
4.4.1.3.3.7.2. Bentlerinin dize sayısı değişik olanlar	51
4.4.1.3.3.7.3. Serbest nazım	51
4.4.1.4. Ölçü	58
4.4.1.5. Kafiye	58
4.4.1.6. Redif	59
4.4.1.7. Yinelemeler	59
4.4.1.7.1. Ön yineleme	60
4.4.1.7.2. Art yineleme	61
4.4.1.7.3. Zıt paralel yineleme	64
4.4.1.7.4. Bağlaç yinelemesi	65
4.4.1.7.5. Mısra yinelemesi	66
4.4.1.7.6. İkilemeler	68
4.4.1.7.7. Zıt yapıli yineleme	69
4.4.1.8. Kalıp ifadeler	70
4.4.1.9. Dil ve üslup	74
4.4.2. Şiirlerindeki Muhteva Özellikleri	75
4.4.2.1. Tabiat	75
4.4.2.2. Masal	77
4.4.2.3. Şehirler	79
4.4.2.4. Anadolu ve Anadolu İnsanı	80
4.4.2.5. Mustafa Kemal Atatürk	81
4.4.2.6. Sosyal Meseleler	83

4.4.2.7. Edebî Şahsiyetler	85
4.4.2.8. Tarih ve Tarihî Şahsiyetler	86
4.4.2.9. Ahilik ve Dinî-Tasavvufî Şahsiyetler	87
4.4.2.10. Nükte ve Nasreddin Hoca	88
SONUÇ	90
KAYNAKLAR	93
EKLER	96
ÖZGEÇMİŞ	116

KISALTMALAR

Ankara (Ank.)

Bakınız (bkz.)

Baskı (bs.)

Cilt (C.)

Danışman (Dan.)

Enstitü (Ens.)

Fakülte (Fak.)

Gazete (gzt.)

İstanbul (ist.)

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı)

Sayı (S.)

Sayfa (s.)

Vesaire (vs)

Yayın(lar)(Yay.)

BİRİNCİ BÖLÜM GİRİŞ

1.1.GİRİŞ

Ankara’da aylık bir dergi olarak 1950 yılında yayın hayatına başlayan Hisar, iki dönem içerisinde ele alınır. Dergi ilk döneminde yedi yıl çıkmış ve 1957 yılına kadar devam etmiştir altı yıl ve on bir ay süren bu süreçte dergi yetmiş beş sayı çıkmıştır, daha sonra yedi yıllık bir ara vererek ikinci defa yayın hayatına başlamıştır. İkinci dönem ise 1964 yılından başlayarak 1980 yılına kadar devam eder ve on yedi yıl süren bu yayın hayatında iki yüz iki sayı çıkarılmıştır. Öztürk Emiroğlu Hisar dergisinin toplamda iki yüz yetmiş yedi sayı çıktığını belirtir (Emiroğlu, 2000:98). Cumhuriyet devri Türk şiirinde Munis Faik Ozansoy, Mustafa Necati Karaer, Nüzhet Erman, Mehmet Çınarlı, Gültekin Sâmanoğlu, İlhan Geçer, Yahya Benekay ve Nevzat Yalçın’dan oluşan şairler grubuna Hisarcılar denir (Toz, 1998: 62-69). Otuz yıllık bir döneme imza atan dergi, etrafında toplanan memur, avukat, bürokrat gibi sanatçılarla dikkatleri üzerinde toplar ve benimsemiş oldukları sanat anlayışının etkisiyle de belli bir dönemin “Hisarcılar” olarak anılmasına vesile olur.

Topluluk üyeleri zaten 1948-1950 yılları arasında Ankara Halkevi’nde bir araya gelen ve son zamanlarda şiirdeki gelenek dışılığa tepkili olan, ortak düşünceye sahip sanatçılardır. Onlar kendilerinden önce ortaya çıkmış toplumcu gerçekçi söylemlere, Marksist şiir anlayışına karşı sanatımızın kendi özümüzden beslenmesi gerektiğini ifade ederek geleneğimize ait şiir değerlerini öncelemişlerdir. Hisar sanatçıları Türklüğe ait tüm değerleri savunacaklarını hatta yeri geldiğinde bunun için savaşıacaklarını da ifade ederler (Yetiş, 2007:314-315).

Bu düşüncenin aksini belirten herkese karşı millî fikirlerinin paralelinde bir anlayışla cevap vereceklerini belirtirler. Topluluk ismi olarak Hisar sözcüğünü tercih etmeleri bu vizyonun sonucudur. Bu konuda Mehmet Çınarlı,

"...Hisar adı, rastgele uydurulmuş değildir. Bir birleşme, bir savunma anlamı var o kelimede. Hisar adı, milli kültüre ihanet eden, milli değerleri yok etmeye çalışanlara, dilimizi edebiyatımızı soysuzlaştırmayı gaye edinenlere karşı bir savaş çağrısıdır..." der (Hisar, 1970: S.4,s.150).

Çünkü Hisar, savunma yapılan yer manasına gelir ve grubun üyeleri de Türk adının taşımış olduğu tüm millî manevî motiflerin arkasında durmaya, bunları sahiplenmeye sonuna kadar kararlıdır.

Ancak bu yolda emin ve sağlam adımlarla yürümenin de sağlıklı olacağı kanaatindedirler. Bu sebeple topluluğun başında grubun en yaşlı üyesi Munis Faik Ozansoy vardır. Sanatçı, bir bildiri ile yayım hayatına başlamayı ilke edinmiş dergilerden farklı bir başlangıç yapmayı ve Hisarcıları tenkit ve tartışmalardan uzak tutmayı planlamıştır. Dolayısıyla Hisar dergisi yayın hayatına başlarken bir beyanname ile çıkmak yerine ilerleyen dönemlerde derginin görüşlerini yansıtan ve dört maddeden oluşan Hisar ilkelerini belirler. Bu dört ilke:

1. Sanat hiçbir ideolojinin veya siyasî görüşün propaganda aracı yapılamaz. Sanatçı eserini yaratırken tamamıyla hür ve bağımsız olmalıdır.

2. Batıyı taklit veya kopya ederek, millî bir sanat yaratılamaz. Türk sanatı kendi rengi, havası ve özellikleri içinde geliştirilebildiği takdirde bir değer kazanır ve Batı sanatıyla boy ölçüşmek imkânını bulur.

3. Sanatın sürekli olarak değişmesi, yenileşmesi esastır. Fakat bu değişme ve yenileşme eskiyi red ve inkâr ederek, eskiyle bütün bağları kopararak, sağlıklı ve tutarlı bir şekilde gerçekleştirilemez. Yeni eskiye dayanmalı, eskiden güç almalıdır.

4. Edebiyatın dili, yaşayan, konuşulan, canlı dildir. Konuşulan dilde Türkçe karşılığı bulunan yabancı kelimelerin yazı dilinden çıkarılması yerinde olmakla birlikte, kelimelerde bir ırk ayrımı yapılarak, halkın kullanıp durduğu ve kendi hançeresine uydurduğu kelimelerin, asılları Arapça veya Farsça'dır diye dilimizden atılıp yerlerine "Öztürkçe" adıyla yeni kelimeler uydurulması, özellikle, "Öztürkçe" sayılan bir kelimeye çeşitli kavramları karşılama görevi verilerek nüansların ortadan kaldırılması, dilin fakirleştirilmesi doğru değildir (Çınarlı, 1981:243).

Genel hatlarıyla, şiirde yaşayan Türkçeye yer verilmesi, Batının ya da eskinin kopya edilmeden, şiirlere ilham kaynağı olması gerektiği, şiirde sürekli bir yeniliğin olması ve bu yeniliğin geleneğe bağlı olarak ilerlemesi gerektiği, sanatın hiçbir ideolojiye hizmet etmeden yol alması gerektiği hususlarını temel alır.

Hisar Topluluğu, üsluplarıyla, tarihî ve millî unsurlara verdikleri değerle, geleneğe bağlılıklarıyla ön plana çıkar ve tüm bu özellikleri dört maddelik ilkeler içerisine dâhil ederler. Onların asıl hedefi geleneği yöntem edinerek yeniliklere varmaktır. Geleneğe bağlı kalınması gerektiğinin önemine değinirken bunun geçmişi taklit etmek ya da yeniye karşı olmak anlamına gelmediğini de vurgularlar. Hisarcılar bu vesileyle gelenekten fazlasıyla yararlanmış yöntem edindikleri bu prensibi kaynak olarak kullanıp yüzlerini geleceğe çevirmişlerdir. Sadece bununla yetinmeyip kendi edebiyat dünyamızdan şairleri rehber edinmiş temellerini sağlam inşa etmeye çalışmışlardır. Modern edebiyata karşı olmadıklarını ancak yeni örnekler vermek için Batılı sanatçıların aynen kopya edilmesine karşı durduklarını da ifade ederler. Onlar hem geleneğin hem de modernizmin olduğu gibi alınmasına karşı durmuş, bu kaynakların sadece yol gösterici birer ışık olduğunu savunmuşlardır. Geleneğin tamamen inkâr edilmesinin yanlış olduğunu düşünerek eserlerini vücuda getirmişlerdir.

Bütün bunlardan hareketle edebiyat sahnesine çıkmalarıyla birlikte geleneği hep ön planda tutmuşlar, şiirin gelenekle olan bağına koparmaya çalışan Garip şairlerinin karşısında durarak şiire yeniden millîlik kazandırmaya çabalarken, şiirin hiçbir ideolojinin hizmetinde olmaması gerektiğini savunarak sosyalist manzumdan da uzak durmuştur. Bu nedenle gerek gelenekle bağları koparan Garip akımı gerekse şiirlerinde “sosyalist bir hava sezilen İkinci Yeniciler”, topluluk tarafından eleştirilmiş geçmiş ile günümüz arasında sadece sanata hizmet eden bir köprü olması gerektiğini ifade ederek bu prensibi gaye edinmiştir. Topluluk, ideolojilerin şiiri araç edinmesine tepki göstermiştir. Bu amaçla yetmişli yılların siyasî havasından solumadan, toplumsal olayları yumuşatmak için şiirler kaleme almışlardır. Sosyal hayat içerisindeki ideolojik durumlara sosyal bir mesele edasıyla yaklaşıp hiçbir düşüncenin üstün olmadığı düşmanlığın yerini dostluğa bırakması gerektiğini dile getiren barış yanlısı eserler topluluğun o dönem için ele aldığı konular arasında yer almıştır (Emiroğlu, 2009:1310-1314).

Hisar hareketi* bünyesinde bulunan sanatçılarla beraber içinde yaşadığı coğrafyayı, o coğrafyaya ait hatıraları, gelenek, tarih ve modernizm bağlamında eserlerine yansıtmıştır. Çoğu zaman eskiyi savunmakla suçlanan topluluk, köklerinin

* Çalışmamızda Hisar ve diğer topluluklardan bahsederken ‘topluluk’ kelimesi yerine zaman zaman ‘hareket, grup, akım’ gibi sözcükler de kullanılmıştır.

geçmişte ya da gelenekte dallarının günümüzde veya modernizmde olduğunu hem duruşlarına hem de eserlerine yansıtmışlardır. Eserlerinde Anadolu ve Anadolu insanı, millî değerler, sosyal meseleler, tarih ve tarihî şahsiyetler Türk kimliğini ön plana çıkaran unsurlar olması bakımından önemlidir. Topluluk içinde memur, öğretmen, idareci kimliğiyle şiirler kaleme alan sanatçıların olması ülkenin sosyal, ekonomik, kültürel meselelerine teması hem kolaylaştırmış hem de daha gerçekçi bir dille anlatılmasını sağlamıştır. İçerik olarak bu temaların hemen hepsi tüm Hisar sanatçıları tarafından işlenen, eserlerin içine sindirilen konulardır. Topluluk, tarih ve tarihe ait kişileri milliyetçi, memleketçi bir görüşle ele alır.

Tarih konularının yanı sıra din konusunda da hem duyarlı hem modern bir bakış açısına sahiptir. Topluluk, din konusunu toplumun huzuru ve psikolojisi bakımından manevi bir güç olarak görmekle birlikte din okullarının gelişi güzel açılmasının ya da kapatılmasının da yanlış olduğunu savunarak dinî hassasiyetlerini açıkça gösterirler. Din adamının geride kalmış, geçmiş düşüncelerle değil, modern bir bakış açısıyla din ve bilim senteziyle toplumda yer alması gerektiği görüşündedirler.

Topluluk kaynak bakımından halk edebiyatı ve divan edebiyatı unsurlarından içerik olarak faydalanmanın yanı sıra bu unsurları şiirin şekil özellikleri içerisinde de kullanmışlardır. Sanatçılar hece ölçüsü ve aruz veznini yerine göre kullanmış bu türde eser veren şairleri örnek almışlardır. Nedim, Yahya Kemal, Ahmet Haşim, Ahmet Hamdi Tanpınar bu yönde ilham aldıkları şairler arasında gösterilebilir (Emiroğlu, 2009:1318-1320).

Hisar şairlerinin üzerinde hassasiyetle durdukları ve aynı zamanda dört maddelik ilkeleri arasında yer verdikleri bir diğer husus dil konusudur. Halkın konuştuğu Türkçe, eserlerinde kullandıkları saf dildir. Topluluk sanatçıları, yabancı kelimeleri aynen almak yerine o kelimenin, Türkçenin dil kurallarına göre yeniden türetilmesinin daha uygun olduğunu savunurlar. Görüşlerinin bu doğrultuda olması yine onların millî değerlere sahip çıkarak şiiri yazma fikrinden ileri gelir.

1.2.TOPLULUĞUN OLUŞMASI VE DERGİNİN İLK YAYINI

Ankara'da düzenlenen şiir toplantılarında birçok şair ve şiire ilgi duyan öğrenci, memur, avukat gibi farklı meslek grupları hem tanışma fırsatı bulur hem de aynı görüşte olan edebiyatçılar bir dergi etrafında toplanmaya karar verirler.

Özellikle aynı fikirde olan birçok edebiyatçı sürekli olarak gittikleri İstanbul Pastanesinde yakın dostluklar geliştirir. İlk defa bir dergi etrafında toplanma fikri burada Mehmet Çınarlı tarafından ortaya atılır. Bu düşüncüyü benimseyenler olduğu gibi bu fikrin makul olmadığını savunup itiraz edenler de olmuştur. İtiraz edenlerin başında Munis Faik Ozansoy gelir. Ona göre herkesin sanat anlayışı o kadar farklıdır ki bu farklılıktan dolayı bir dergi etrafında toplanmak neredeyse imkânsız olacaktır. Suphi Aytimur ise, bir dergi sade şairlerden kurulu olmaz aynı zamanda farklı türlerden edebiyatçıların da olması gerekir. Tüm bu itirazlar ve gerekçelerin dışında bir dergi etrafında toplanma kararını benimseyenler de vardır. Bunlar derginin kuruluş aşamasında da bulunacak olan İlhan Geçer, Yahya Benekay, Gültekin Samanoğlu, Mustafa Necati Karaer, Fikret Sezgin, Hasan İzzet Arolat ve Fehmi Özçelik'tir (Emiroğlu, 2009: 17-23).

Dergiyi çıkarma hazırlıklarına 1949 yılının Kasım ayında başlanır (Çınarlı, 1955: 4). Hazırlıklar devam ederken bir yandan derginin yayın hayatına devam edip edemeyeceği de grup üyeleri arasında bir muammadır. Maddi şartlar nedeniyle derginin geleceği pek de olumlu görünmez. Grup içerisindeki sanatçıların çoğunun şair olması nedeniyle diğer türlerde yazı yazacak sanatçı yoktur ve dönemin edebiyatçıları da çoğunluğunu gençlerin oluşturduğu bu derginin kalıcılığından şüphe ettikleri için yazı vermek istemezler. Öyle ki grubun en yaşlı üyesi olan Munis Faik bile derginin yazı işleri müdürlüğü teklifini bu belirsizlik ve maddi sıkıntılar yüzünden reddetmiştir (Emiroğlu, 2009: 100). Bu nedenle İstanbul Pastanesi'nde yapılan oylamayla Mehmet Çınarlı derginin sahipliğine, İlhan Geçer ise yazı işleri müdürlüğüne getirilir (Bulut, 1991: 2).

Tüm bu sıkıntılara rağmen dergi 16 Mart 1950'de ilk sayısını çıkararak yayın hayatına adım atmış olur (Türk Yurdu, 1996: S.112-s.29).

1.3.DERGINİN ŞEKİL VE MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

Hisar dergisinin kapak tasarımı Ferit Apa tarafından yapılır. Kapak da bir kale resmi bir de derginin içeriğine uygun olarak “Hisar, Fikir Sanat Edebiyat Dergisi” cümlesi yer almaktadır. Dergiye ilk önceleri “kale” ismi düşünülse de kelimenin telaffuzuna bağlı sebeplerden bu isimden vazgeçilmiş ve “Hisar” adı verilmiştir (Bulut, 1991: 2).

Derginin her sayısı farklı renklerde basılmış, ilk sekiz sayıdan sonra da farklı ressamlar tarafından kapağı insan portreleri ve değişik desenlerle renklendirilmiştir. Arka kapağında genellikle Ziraat Bankası, Sümerbank, Emlak Bankası, Petrol Ofisi, Türkiye Petrolleri gibi kurumların reklamları bulunmuştur. Dergi içerisindeki sanatçıların birçoğu şair olduğu için şiir ağırlıklı bir yayındır. Ancak içinde eleştiri, deneme, tiyatro, hikâye, roman, mektup, anı, gezi, biyografi gibi türlerin de bulunduğu geniş bir yelpazesi vardır. Zaman zaman anketler yapılarak okuyucunun ilgisinin hangi yönde olduğu ölçülmeye çalışılmıştır. Ankette ise şunlar sorulmuştur:

- “1. Hisar’ı ne zamandan beri okuyorsunuz?
 2. Hisar’ı en çok hangi yönleriyle beğeniyorsunuz?
 3. Hisar’ın beğenmediğiniz yönleri nelerdir?
 4. Görmek istediğiniz yenilikler nelerdir?
 5. Dergide yılı içinde yayınlanan yazı, şiir ve desenlerden en çok hangisini beğendiniz?
- a. Yazı
 - b. Şiir
 - c. Hikâye
 - d. Desen”

Anket sonuçları daha sonraki çıkacak dergide yayınlanır (Emiroğlu, 2009: 82-175).

Hisar dergisinin yirmi ciltlik serisinin beşinci cildinde ikinci yayın dönemindeki ürünlerin sayısı şöyle gruplanmıştır. Fıkra ve makalede 66 farklı sanatçının 268 yazısı, hikâyede 16 ayrı sanatçının 43 eseri, şiirde ise 81 şairin 206 yapıtı bulunmaktadır. Bunların dışında resim ve desende 43 sanatçının 76 eseri olduğunu söylersek Hisar’ın dar bir ekip içine sıkışıp kalmadığını görürüz (Bulut, 1991: 22).

1.4. HİSAR TOPLULUĞUNUN SANAT ANLAYIŞI

Topluluk üyeleri, dergiyi çıkarırken herhangi bir maddi kazanç amacı gütmeyiz. Topluluk sanatçıları çoğunlukla aynı hayat görüşünü paylaşan kişiler

olduğu için bir dergi etrafında toplanan ve dergi vesilesiyle ürünlerini yayınlayan ya da sanata dair görüşlerinin bazen tenkit ederek bazen de hak vererek ifade eden kişilerdir.

Dergiyi para ya da ün kazanma aracı olarak görmediklerini Çınarlı, derginin şöhret ya da para getirmediğini her sayıda güzel bir iş yapmış olmanın keyfini yaşadıklarını söyleyerek açıklar (Çınarlı, 1955: 5).

Çınarlı, dergiye niçin “kale” değil de “Hisar” ismini verdiklerini açıklarken derginin ve dolayısıyla topluluk üyelerinin sanat anlayışlarını da ifade eder. Yabancı taklitçiliğine karşı milli sanat ve edebiyatı, fikir baskısına karşı özgür düşüncüyü ve dil tasfiyeciliğine karşı yaşayan Türkçeyi savunma yeri olarak Hisar adını verdiklerini söyler (Çınarlı, 1987: 305). Hisar topluluğu anlayış olarak geçmişe bağlı kalmakla birlikte yüzünü geleceğe çevirmeyi amaç edinmiş bir topluluktur. Ancak bunu yaparken eskiyi reddetmeden, milli kültür ve değerlere sahip çıkarak yol almayı yöntem edinmiştir. Bunu farklı türlerde verdikleri eserlerden ve dergide çıkan yayınlardan da anlayabiliriz. Şiirlerinde hem halk edebiyatından hem divan edebiyatından yararlanmış bazen heceyle bazen aruzla yazmışlardır. Buna göre kendimize dair olanı asla inkâr etmemiş sadece Batının direkt olarak kopya edilmesini tenkit etmiştir. Bu konuyla ilgili olarak topluluğun en saygın sanatçılarından Munis Faik Ozansoy:

“Şuna buna benzeme özentisinden vazgeçerek iyi kötü kendimiz olmayı kabul etmedikçe ne milli edebiyatımız ne de başka edebiyatlar arasında yer alma iddiamız olabilir. Uluslararası itibar görebilmek için, bir yazarın veya eserin, önce ulusal değeri, kendi yurdunun ve milletin gerçeklerini yansıtan ve bu özelliğiyle kendini benzerleri arasında kabul ettiren kişiliği olmalıdır. Hâlbuki biz, uluslararası değeri başkalarına, herkese benzemekte sanıyoruz(Ozansoy, 1966: 3).

Çınarlı, bu durum için şiirin şekline değil özüne baktıklarını bu nedenle şiiri, aruz hece serbest diye sınıflandırmadıklarını, birini kabul edip diğerlerini reddetme yoluna gitmediklerini ifade eder (Çınarlı, 1951: 6).

Şair bununla ilgili 1951 Ekimine kadar Hisar’da 180 şiir çıktığını, bunlardan sadece 32’sinin aruzla yazıldığını söyleyerek her iki türde de şiir yazdıklarına dair bir açıklamada bulunur (Emiroğlu, 2009: 44). Hisar topluluğu, sanata dair görüşlerini kendi yazılarında olduğu gibi katıldıkları programlarda da dile getirmişlerdir.

Bunlardan biri Rıdvan Çongul'un radyoda sunduğu "Ana Dilimiz" programıdır. Programa Munis Faik Ozansoy'la birlikte Mehmet Çınarlı, Mustafa Necati Karaer, İlhan Geçer, Gültekin Samanoğlu ve Nevzat Yalçın da katılmıştır. Türkiye'de çıkarılan dergiler içinde Hisar'ın yeri nedir, sorusuna karşılık Munis Faik:

"Hisar, memleketimizde yayınlanmakta olan sanat dergileri arasında Türk diline saygıyı, geleneklerinden kopmadan yeni olmasını bilen Türk şiiri ve nesrini temsil eden dergidir. O dergiyi çıkaranlar, taklitçi köksüz sanatın, Türk dilini soysuzlaştırmak isteyen akımların etkisine kapılmayarak, yıllarca gölgede çalışmayı tercih etmişlerdir...(Emiroğlu, 2001: 179).

Şair, yapmış olduğu bu açıklama ile önce derginin edebiyatımızdaki önemine değinmiş sonrasında ise dergi etrafında toplanan sanatçıların sanat görüşlerine dair fikrini söylemiştir.

Hisar şairleri, hiçbir zaman eskiyi dışlamazlar. Eskiden güç alarak yeni ararlar. Şiirde şekil onlar için önemlidir fakat bu önem bir ahenk yaratması bakımından mühimdir. Şiirde fikir aramak topluluk sanatçıları için yersiz bir düşüncedir, çünkü onlara göre fikir için en uygun kalıp nesirdir. Sanatçılar, bir fikrin esiri olmamalıdır anlayışındadırlar. Dil kullanımında da kesin çizgileri vardır. Kimsenin anlamadığı bir dilde sadece yazanın manasını bildiği dışa dönük olmayan kapalı şiirler onlara göre toplum tarafından benimsenmez. Çünkü dili açık ve anlaşılır değildir (Emiroğlu, 2001:124-127).

1.5. HİSAR DÖNEMİNDE DİĞER TOPLULUKLAR

1.5.1.Garip Hareketi (1941)

Orhan Veli Kanık, Oktay Rifat Horozcu ve Melih Cevdet Anday'dan oluşan grup, isimlerini birlikte çıkarmış oldukları "Garip" adlı kitaptan alır. Ankara'da gençlik yıllarında tanışan grup üyeleri şiirde bir arayış içindedirler ve bu arayış onların ileride savunacağı bir fikri, Garip hareketini oluşturacaktır (Emiroğlu, 2008: 147).

Garip tarzındaki ilk şiirler, 15 Eylül 1937 tarihli Varlık dergisinde yayımlanmıştır. On şiirden oluşan ve "Şiirler" başlığıyla verilen eserler, Melih Cevdet'e ithafen dergide yayımlanır (Sazyek, 1999: 35).

Garip hareketi, çalışmalarını üç dört yıl sürdürmesine rağmen etkileri edebiyatımızda uzun yıllar devam etmiştir. Topluluk üyeleri esasen nihilizm ve

sürrealizmden etkilenen, edebiyatımızda kendilerinden öncekileri tamamıyla reddeden, konuşma dilinin serbestliğinden faydalanarak şiiri, ölçü kafiyeye ve söz sanatları gibi kalıplardan kurtaran bir şiir anlayışına sahiptirler. Garip akımı savunucuları günlük hayat ve gündelik insanı şiire sokmuştur. Bu durum aslında İkinci Dünya Savaşı sonrasında tüm dünyada oluşan buhranın bir sonucudur. Her şeyden bıkan, bezen, hayattan tat almayan, insan tipinin şiirimize girişidir. Garip hareketine karşı bir tepki olarak ortaya çıkan Hisar topluluğu kurucularından Mehmet Çınarlı, Orhan Veli ve arkadaşlarının geleneği tamamen reddetmekle Türk şiirinin yüksekte bayağılığa düşürüldüğünü ifade eder (Emiroğlu, 2008: 148-149).

1.5.2. Mavi Hareketi (1952)

Dergi, 1 Kasım 1952 yılında Teoman Civelek tarafından Ankara’da çıkarılmaya başlanmıştır. Daha sonra derginin yönetimine Özdemir Nutku geçmiştir. Dergi bu dönemde Peyami Safa, Ömer Faruk Toprak gibi sanatçılardan oluşmaktadır. Ancak asıl hareket dergiye Attila İlhan’ın katılımı ile başlamıştır. Bu dönemde Orhan Çubukçu, Oğuz Arıkanlı, Ferit Edgü, Fikret Hakan, Yılmaz Gruda, Güner Sümer gibi isimlerin desteğiyle Attila İlhan’dan toplumcu gerçekçi edebiyat akımının Türkiye’deki ilerleyişini inceleyen yazılar yazması istenir ve böylece İlhan’ın dergiye girişi sağlanmış olur (Sazyek, 1999: 335-336).

Sosyalist-gerçekçi çizgiye kaymadan önce Mavi’yi, Anadolu’nun kültürel zenginliğini yansıtmaya çalışan, Yunus Emre’nin izinden yürüyen, eserlerinde ulusal sanatı işlemeye gayret eden bir anlayışta görmekteyiz. Bu nedenle Hisar’a oldukça yakın bir çizgidedir. Öyle ki Hisar’ı yücelten destekleyen yorumlara yer verirler. Hisar dergisinin hiçbir ideolojiye bağlı kalmaksızın yolunda sağa sola çarpmadan dümdüz yürüdüğünü belirten Mavi dergisi, bu yönüyle Hisar’ı takdir eder. Ancak bu yakınlık ve takdir Attila İlhan’ın dergiye girmesiyle son bulur. Maviciler ve Hisarcılar arasında şiirde gelenek ve yenilik gibi konulara bağlı olarak birtakım tartışmalar yaşanır. Bu tartışmalar İlhan Geçer’in Bülent Nafiz takma adıyla Attila İlhan’ın sosyal-realizm anlayışını eleştiren yazılarıyla daha da artar. Genç bir oluşum olan Mavi dergisi, toplamda otuz iki sayı çıkar ve Nisan 1956 yılında kapanır. Kapandıktan sonra burada bulunan bazı yazar ve şairler İkinci Yeni hareketi içerisinde görülürler (Emiroğlu, 2008: 180-191).

1.5.3. İkinci Yeni Hareketi (1954)

Sürekli bir yayın etrafında toplanmadan, bildiri yayınlamadan ve özellikle 1954- 1958 yılları arasında oldukça revaçta olan İkinci Yeni hareketi Garip ve toplumcu şiire karşı olduklarını söyleyerek şiir hayatına başlar. Belirli bir şair kadrosu olmayan bu anlayış, İlhan Berk, Ece Ayhan, Edip Cansever, Sezai Karakoç, Muzaffer Erdost gibi isimlerle beslenir. İkinci Yeni ismi Muzaffer Erdost'un bir yazısına verdiği isimden ileri gelir. Ancak bu hareket, "Yeni Gerçekçi Şiir" adıyla da anılır. Bu şiir hareketi eskiyi, geleneği tamamen reddeder ve şiirde soyut, kapalı bir anlam kullanmayı tercih eder. Bu nedenle de şiirde ikinci bir divan şiiri yorumları yapılmasına sebep olur. Şiirleri o kadar kapalıdır ki bu durum şiirlerinin halktan kopuk olmasına neden olur. Bu yüzden elit kesime hitap eden şiir olarak da görülür (Emiroğlu, 2008: 194-201).

Topluluk şairleri, beş duyu organıyla beraber şiiri aklın zincirlerinden de koparmayı hedeflemiştir. Bu konuda en uç noktada İlhan Berk'i görmekteyiz. Ona göre şiirin içine mantığa dair bir şey giremez, çünkü şiiri akıl yönetmez. Onlar alışılmış algının dışına çıkmayı isterler bu nedenle algının doğasına aykırı şiirler yazarlar(Karaca, 2010:283).

Şiirlerinde soyutluk ve kapalılık Hisar şairlerinden Mehmet Çınarlı tarafından tenkit edilmiş, hatta şair bu hareketi zavallılık olarak dile getirmiştir (Emiroğlu, 2008: 194-201).

İKİNCİ BÖLÜM KAYNAK ÖZETİ

2.1. KAYNAK ÖZETİ

Yaptığımız araştırmalar neticesinde Nüzhet Erman hakkında müstakil bir kitap yayımlanmamıştır. Şair hakkında yapılan monografik tek çalışma Ahi Evran Üniversitesi'nde yapılmış olan yüksek lisans tezidir. Bunun dışında herhangi detaylı bir çalışma yapılmamış olan Nüzhet Erman hakkındaki bilgileri kısmî olarak ansiklopedi ve antolojilerden, şair dostlarının kaleme almış olduğu hatıralardan ya da görevde bulunmuş olduğu kuruma ait belgelerden öğrenmekteyiz.

Şairin hakkında geniş çaplı bir çalışma yapılmamış olması, sanatçının şairlik yönüyle birlikte idareci kimliğini de aktif olarak kullanmasından kaynaklanıyor olabilir.

Nüzhet Erman'a dair birtakım bilgileri yüzeysel olarak Ahmet Kabaklı'nın "Türk Edebiyatı" kitabından, şiirlerini tahlil ederek bize sanatıyla ilgili fikir vermiş olan Mehmet Kaplan'ın "Şiir Tahlilleri" eserinden, Nüzhet Erman'ın mensubu olduğu Hisar topluluğu hakkında genel bir bilgi verdikten sonra Hisar şairlerine değinen ve bu kategoride Nüzhet Erman'ı da ele alan Kazım Yetiş'in "Dönemler ve Problemler Aynasında Türk Edebiyatı" adlı kitabından öğrenmekteyiz.

Bunları yanı sıra şair hakkındaki bilgilere ulaşmamız açısından, İnci Enginün, "Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı" adlı kaynağı yine ansiklopedik bilgi verme açısından "Edebiyat Yıllığı", bir başka ansiklopedik bilgi olarak "Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi", Hisar dergisinde birlikte yazdığı aynı zamanda topluluğun belli bir dönem kuruculuğunu yapan, topluluk mensuplarından Mehmet Çınarlı'nın şair dostlarını kaleme aldığı "Sanatçı Dostlarım" kitabı ve "Aynı Yolda" adlı eseri, Öztürk Emiroğlu'nun doktora tezi olan aynı zamanda kitap olarak basılan "Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu ve Edebî Faaliyetleri" yine bunun yanında "Türkiye'de Edebiyat

Toplulukları” adlı eseri, Hakan Sazyek’in “Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi” adlı kitabı, İlhan Geçer’in “Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri” adlı eserleri bilgi verme açısından bize yardımcı olan kaynaklardan bazılarıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. MATERYAL VE YÖNTEM

Hisar Topluluğu şairlerinden Mehmet Nüzhet Erman hakkında bu çalışmayı hazırlarken öncelikle konumuzla ilgili var olan malzemeyi ve kaynaklarını belirlemeye çalıştık. Daha sonra tespit ettiğimiz belge ve bilgilere ulaşmaya çalıştık. Ankara'daki kütüphanelerden şairin şiirlerinin bulunduğu süreli yayınları inceleyerek sanatçıya dair bazı bilgilere ulaştık.

Bunun dışında şair hakkında sanat çevresi, arkadaşları ve Türk edebiyatının önemli isimleri tarafından yazılmış makale ve incelemeleri tarayarak bilgi sahibi olmaya çalıştık. Bununla beraber, dâhil olduğu topluluk üyelerinin hatıralarından ve topluluğa dair görüşlerinden de sanatçıya dair fikirler edindik.

Ayrıca elektronik kaynaklı bilgiler bize şairin yaşamı hakkında görsel bilgi sunması açısından faydalı olan bilgi kaynaklarındandır.

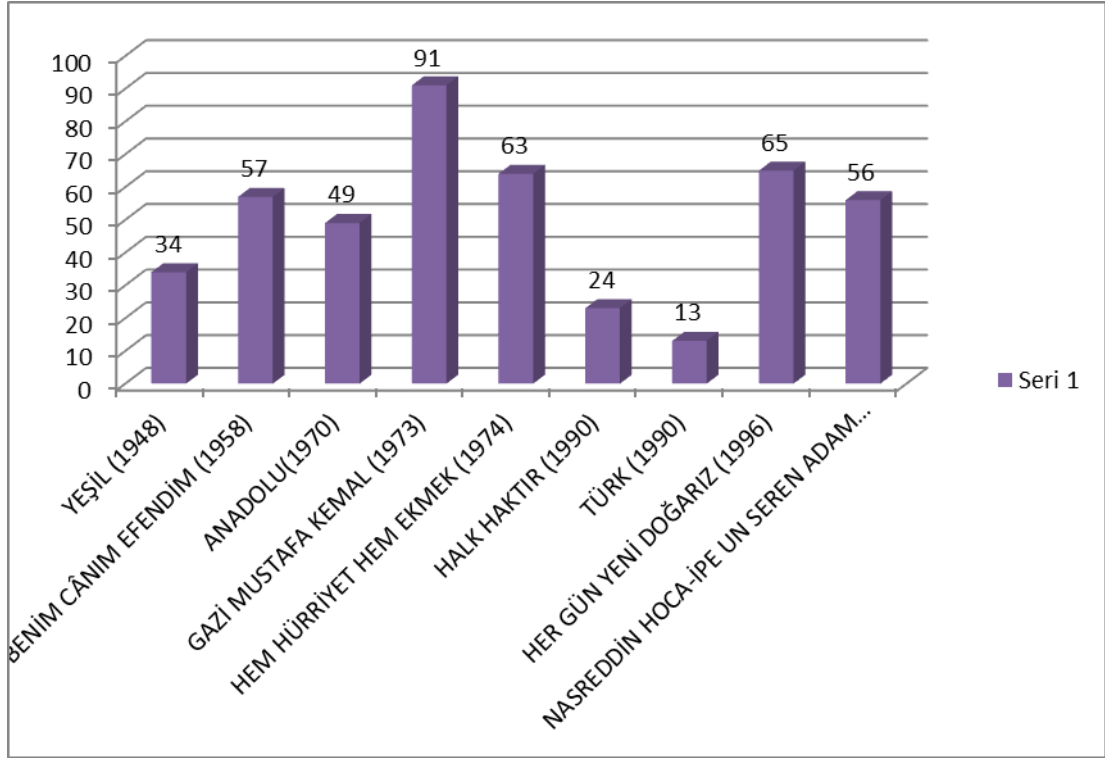
Yaptığımız çalışmanın birinci bölümünde sanatçının hayatıyla ilgili bilgileri paylaştık. Bu bölümde doğumundan ölümüne kadar yaşamış olduğu zaman dilimini vermeye çalıştık. İkinci bölümde edebi kişiliği ve sanat anlayışı üzerinde durduk. Bu kısımda onun sanatçı kişiliği, sanata dair görüşleri ve süreli yayınlarda yazmasıyla ilgili bilgiler bulunmaktadır. Araştırmamızın üçüncü bölümünde ise eserlerini inceleyerek Erman'ın tekniği, dil ve üslubu gibi edebi özelliklerine ulaştık. Şairin hayata dair görüşlerini yansıttığı şiirlerinin her birini gerek teknik açıdan gerekse içerik bakımından müstakil olarak inceledik.

Betimsel yöntemle hazırlamış olduğumuz çalışmamızın son bölümünde sanatçı hakkında tespit ettiğimiz bilgileri yorumlarımızla zenginleştirerek özetlemeye çalıştık ve bunu “sonuç” başlığıyla yazdık. Yine tespit ettiğimiz ve yararlandığımız kaynakları “kaynakça” başlığı adı altında verdik. Araştırmamızın en son kısmında ise

Nüzhet Erman hakkında görsel açıdan da bir zenginlik kattığına inandığımız görsel kaynakları paylaştık.

Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri'nin önemli bir topluluğu olan Hisar ve bu topluluk içinde önemli bir şair olan Nüzhet Erman'ı ele aldığımız bu çalışma, dönem ve sanatçı hakkında fikir sahibi olmamız vesilesi ile ortaya konmuş bir araştırmadır. Aşağıda da incelediğimiz sanatçıya ait eserlerin sayısal verilerini tablo halinde göstermeye çalıştık.

Tablo 3.1: Nüzhet Erman'ın Eserlerindeki Şiir Sayısı

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM HAYATI VE ŞAHSİYETİ

4.1. HAYATI

Hisar Topluluğu içerisinde özellikle derginin çıkmaya başlamasından sonra adından çok fazla söz ettiren Nüzhet Erman, “Mucurlu Ahmet Hamdi Erman’ın üç oğlundan en küçüğüdür (Işık, 2007:1275)”.

Babası Ahmet Hamdi Bey’in, 31 yaşında babası ölünce annesi töreler nedeniyle amcasıyla evlenmek zorunda kalır. Bu dönemde Ahmet Hamdi Bey 11 yaşındadır ve bu olay onu o kadar üzer ki Sivas’ta vali olan dayısı Tevfik Hamdi Bey’in yanına gider. Dayısı, Ahmet Hamdi Bey’i eğitimi için Macaristan’a gönderir ancak bu sırada 1. Dünya Savaşı’nın çıkması üzerine Ahmet Hamdi Bey, tekrar Türkiye’ye döner ve burada Polis Koleji’ne kaydolar. Ahmet Hamdi Bey’in Avrupa’da öğrenmiş olduğu Macarca ve Almanca dilleri ile klasik müzik dinleme keyfi daha sonra çocuklarına da sirayet edecek olan tecrübeleridir (Aras, 2011:6).

Babasının tüm bu tecrübeleri yanında, Emniyet Amirliği görevi nedeniyle yurdun her tarafını tanıma fırsatı bulmuş olan Erman, kendi idareciliğinden de hareketle bu durumu şiirine yansıtma avantajını yakalamıştır. 28 Nisan 1926 İstanbul doğumlu şair, ailesiyle birlikte Cumhuriyet’in doğuşuna tanıklık etmiş, şiirlerinde Atatürk, Millî Mücadele yılları gibi konulara değinerek içinde bulunduğu yüzyıla başarılı bir şekilde ayna tutmuştur. İstanbul’da Sultanahmet’te doğan sanatçı, dönemin şartları göz önünde bulundurulursa yaşlılarına göre farklı bir çocukluk yaşamıştır. Çocuk yaşta birçok şehirde bulunma imkânı yakalayan Nüzhet Erman, bir nevi şiirlerine ilham olacak his dünyasının temellerini daha o yaşlarda atmıştır. Bu durum onun gözlem gücüyle birlikte doğaya olan sevgisini arttırmıştır.

Sürekli şehir değiştirmeleri nedeniyle farklı okullarda okumuş olan Erman, hem çok başarılıdır hem de bu sayede birçok arkadaş çevresi edinmiştir. Topluluk içinde bulunan birkaç şairle de zaman zaman aynı okullarda eğitim görmüştür. Renkli ve hareketli bir yaşam tarzı ile dikkatleri çeken Nüzhet Erman, çocukluğundan meslek hayatına kadar yaşam şekliyle özdeşleşmiş, çok yönlü bir kişilik sergilemiştir(www.nuzheterman.com).

4.1.1. Ailesi ve Çocukluğu

1926 yılında İstanbul'da Sultanahmet'teki Nahilbent Sokağı'nda dünyaya gelen sanatçı, Zeliha Hanım ve Ahmet Hamdi Bey'in çocuklarının en küçüğüdür.

Anne ve babası iki oğlan çocuğundan sonra üçüncüsünün kız olacağını umarak adını o doğmadan Nüzhet koymaya karar verirler. Ancak bir kız çocuğu yerine üçüncü çocukları da yine bir erkektir (Aras, 2011: 7).

Şair, babasının farklı illerde görev yapması nedeniyle eğitim hayatını sürekli surette yer değiştirerek, değişik okullarda tamamlamıştır. Buna rağmen lise sınavından çok iyi dereceyle mezun olan başarılı bir öğrencidir.

Şair, kitaplara ve okumaya fazlasıyla düşkün bir çocukluk dönemi geçirmiştir. Dolayısıyla, şiire olan merakı küçük yaşlarda başlamış, çok sevdiği şairlere ait şiirleri, kendi şiir defterinde toplamaya başlamıştır.

Bu merak sadece bir ilgiyle kalmayıp günden güne büyüyen bir sevgi haline dönüşmüş, öyle ki sanatçıyı dergilerde yazmaya teşvik etme derecesine getirmiştir.

Bu dönemde Erman'ın ölümcül bir hastalık geçirmesi, kendisini iyileştiren doktorla ilgili çocuk zihninde birtakım mesleki ilhamlara vesile olur. Ancak, geçirdiği hastalıktan dolayı ilerleyen dönemlerde eğitim hayatı da etkilenecektir(www.nuzheterman.com).

4.1.2. Öğrenim Hayatı ve Gençliği

Babasının meslek hayatından dolayı farklı okullarda eğitim gören sanatçı buna rağmen başarılı bir öğrenci olmuş, şiirin yanı sıra sporla da ilgilenmiştir. Okul futbol takımında oynamış, koşu müsabakalarına katılmış olan Erman, hem sanat hem de spor alanında yaşlılarına göre daha aktiftir. Eski günlerinden bahsederken şair, bu durumu kâğıdın bir tarafına matematik problemi çözdüğünü diğer tarafına ise şiir yazdığını söyleyerek izah eder.

Erman, Afyon Lisesi'ni bitirdikten sonra, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne girmek ister ancak küçükken geçirmiş olduğu rahatsızlık nedeniyle kabul edilmez ve bu sebeple İstanbul Teknik Üniversitesi'ne kayıt yaptırmaya karar verir. Ancak Eskişehir yolu üzerinde trenden inerek tekrar Ankara'ya döner ve Mülkiye'ye başvurur. Erman'ın karar değişikliğine en büyük sebep ise uzaktan akrabası olan ve sonradan eşi olacak kişi Seminur Aziz'dir.

1947 yılında Mülkiye'den mezun olan Nüzhet Erman, aynı zamanda hukuk diploması da alarak Emniyet Genel Müdürlüğü'nde komiser yardımcısı olarak göreve başlar. Daha sonra maiyet memurluğu, bucak müdürlüğü, kaymakam vekilliği, kaymakamlık gibi görevlerde bulunmuştur.

Sonrasında kaymakamlık vazifesinden istifa etmiş ve Danıştay Kanun Sözcülüğü, Danıştay Yardımcılığı, Anayasa Mahkemesi Raportörlüğü gibi mesleklerde bulunmuştur. Ölümüne yakın çeşitli illerde valilikler yapmış en son Gazi Üniversitesi'nde inkılâp tarihi derslerine girmiştir(www.nuzheterman.com).

4.1.3. Ölümü

Yaşamı boyunca şiire duyduğu sevginin yansıması olarak ortaya koyduğu eserlerle günümüzde hala önemli bir yere sahip olan şair, 11 Kasım 1996 yılında Ankara'daki evinde vefat etmiştir.

Şairin bir nevi mirası olarak bıraktığı eserlerin yanı sıra ailesi tarafından organize edilen ve genç şairleri desteklemek amacıyla yine ölüm yıldönümü olan 11 Kasım tarihinde verilen Nüzhet Erman Şiir Ödülleri, şairin adını yaşatmak ve genç şairleri yüreklendirmek adına yapılan önemli bir sanatsal organizasyondur (www.nuzheterman.com).

4.2. ŞAHSİYETİ

Nüzhet Erman, sanat hayatı boyunca gerek zekasıyla gerekse çevresindekilere olan saygısıyla birçok kişinin sevgisini ve takdirini kazanmış bir Hisar şairidir. O, çalışmalarıyla etrafındakilerden her zaman itibar görmüştür. Hatta şairin topluluk içerisindeki çağdaşları tarafından zaman zaman eleştirildiğini ancak buna rağmen kendisine olan saygının her zaman devam ettiğini de kaynaklardan öğreniyoruz.

“...Toplantıların en sık ve en uzun konuşan üyesi Bedreddin Tuncel, Erman'ın şiirlerini pek beğeniyordu. Ülkü Dergisi'nde, her ay onun bir

şairini yayınlaması yetmiyormuş gibi, toplantıda okuduğu şiirlerin bir kısmını da hemen elinden kapardı.” (Çınarlı, 1979:110).

Bir dönem birlikte okuduğu ve Hisar’dan arkadaşı olan Çınarlı, Nüzhet Erman’ın arkadaşları içerisindeki adının ‘Şair’ olduğunu, sıcak ve duygulu iç dünyasına rağmen görünüşündeki özellikle de gülüşündeki soğukluk nedeniyle kendisine ‘Soğuk Şair’ adıyla da hitap edildiğini ifade eder. Mehmet Çınarlı, şairin 1943 ve 1947 yılları arasında en çok yazı yazan ve bunları yayınlayan şairlerden biri olduğunu Ülkü, Varlık, Çığır ve benzeri hemen her dergide Erman’ın şiirlerini gördüklerini söyler (Çınarlı, 1979:113).

Şairin doğaya olan tutkusu gözlerden kaçmaz. O, bu hayranlığını “Yeşil” adlı kitabıyla dile getirmiştir. Onun için doğa adeta yeşil bir elbise giymiş gelin gibidir. Şair, tabiata duyduğu sevgiyi tüm teferruatıyla dizelerine dökmüştür.

“İlk şiir kitabını da daha talebeyken çıkardı (1945). ‘Yeşil’ adını verdiği bu kitapta yeşile ve yeşillığe durmadan ilân-ı aşk edilir... ‘Gelin’ deyince hepimizin aklına beyaz elbiseler geldiği halde, Nüzhet onu bile yeşil fistanlar içinde düşünür.” (Çınarlı, 1979:113).

Sanatçı çevresindeki genç şairlere destek olmakla beraber kendi çağdaşlarına olan beğenisini dile getiren samimi bir şairdir. Kendisinden başka bir şairi yüceltmenin çok da yaygın olmadığı bir dönemde, şiirlerini beğendiği şairleri söylemekten çekinmeyen içten bir şahsiyettir.

“...Kalabalık şairler arasında bulundum, şiir günlerine katıldım. Yüze yakın şairin beraber olduğu şiir şölenlerinden birini, başından sonuna kadar izledim. Bu etkinlik sırasında üç-beşiyle aynı masada oturdum. Genelde çok defa konuşulan, ne kendimiz, ne içimizden biri ne de ünlü-ünsüz herhangi bir şairdi. İki şair yan yana geldiysek; birinci, ikinci ya da üçüncü kişiden asla söz etmedik. Peki, ne mi konuştuk? Edebiyat mı? O da değil... Havadan sudan, aklınıza ne gelirse onlar, konuşulan şeyler. Nüzhet Erman farklı. O kendisinin dışındaki şairleri de seviyor. Bu şairlerin içinde Pir Sultan Abdal, Yunus Emre, Aşık Veysel, Dede Korkut, Köroğlu, Hacıbektaş-ı Veli, Mustafa Kemal Atatürk, Ahi Evren, Dede İsmail Efendi, Mevlana Celalettin Rumi, Ebussuut Efendi, Abdülhamit, Karacaoğlu, Nedim, Sait Faik, Abdülhak Hamit, Orhan Veli, Ziya Osman Saba, Yahya Kemal ve Tevfik Fikret aşkı çeken şairler.” (Bıldırki, 2007).

Şairin eserlerinde de gördüğümüz alçak gönüllülük, samimiyet, duygu yoğunluğu, tabiata karşı duyarlılık, sevecenlik karakterinin bir yansımasıdır.

4.3. EDEBÎ HAYATI, SANATI VE ESERLERİ

4.3.1. Edebî Hayatı

Edebiyata ilgi duyduğu ilk yıllardan itibaren, duygu ve düşüncelerini kendi şiirleriyle kaleme alan sanatçının, sanat konusunda prensip sahibi olduğunu o ya da bu kefeyle konulmak istemediğini arkadaşlarıyla geçen diyaloglarından anlıyoruz. Şaire göre en büyük gerçek şiirlerinde de defalarca ele aldığı Anadolu ve Anadolu'nun içinde bulunduğu acı, tatlı gerçeklerdir. O, hayatın tüm gerçekliğini şiirlerine yansıtırken kimi zaman mizahi kimi zaman ise hüzünlü bir tablo çizer.

Çınarlı, Erman için Hisar'da açılan 'Büyüteç' adlı sayfanın derginin en ilgi çeken sayfalarından biri olduğunu, bunun en önemli sebebinin ise şairin ince zekâsı, ileri hiciv kabiliyeti ile oluşturulan kısa, alaylı ve iğneli yazılar olmasından kaynaklandığını söylemiştir. Sanatçı, 'Büyüteç' vesilesi ile sanat dünyasının abartılı yazılarına bir iğne batırmış bunu yaparken rumuz kullanmak yerine kendi adını gizlemeden büyük bir cesaretle yapmıştır (Çınarlı, 1979:117-119).

4.3.1.1. Şiire başladığı ilk yıllar

Şair, ilkokul yıllarından itibaren sanata ve özellikle de şiire duyduğu sevgiyi kendi yazdığı şiirlerle göstermiştir.

Çocukluk yıllarında yazmaya başladığı eserler daha o yıllarda, Çocuk Sesi gibi çeşitli dergilerde yayınlanmıştır. Lise yıllarından itibaren ise Ülkü, Servet-i Fünûn ve Varlık dergilerinde şiir yazmaya başlar. Aynı dönemde Ülkü Dergisi'nin yöneticisi olan Ahmet Kutsi Tecer ve Varlık Dergisi'ni çıkaran Yaşar Nabi Nayır, şairi yazmış olduğu şiirlerden ötürü desteklemektedir (www.nuzheterman.com).

4.3.1.2. Dergilerde yazması ve hisar dergisi

Şair, şiire duyduğu sevgiyi sadece şiir kitapları yazarak çerçevelendirmemiş aynı zamanda dergilerde de şiir yazmıştır. Bunlar Servet-i Fünûn, Yedigün, İnkılapçı Gençlik, Millet, Kaynak, Ülkü, Varlık, Türk Dili ve en önemlisi Hisar dergileridir (Koç, 2008:685).

Hisar dergisinde uzun soluklu yer alan şairin ismini Varlık dergisinde de oldukça çok geçmektedir. Bu anlamda 231-281. sayıları arasında özellikle şiire yer

veren derginin, şair kadrosu içerisinde Erman'ın ismini de görmekteyiz. Şairin içinde bulunduğu kadro içinde Türk edebiyatının önemli isimleri de yer almaktadır. Cahit Sıtkı Tarancı, Cahit Külebi, Behçet Necatigil, Ziya Osman Saba, Cevdet Kudret Solok, Melih Cevdet Anday adı zikredilecek olan isimlerden sadece birkaç tanesidir (Tabakçılar, 2007: 57).

Tüm bu dergiler içerisinde Hisar Dergisi'nin önemli bir yeri vardır. Hisar Dergisi, şairin şiirlerinin en fazla yayınlandığı dergi olmakla kalmayıp aynı zamanda sanata dair görüşlerini benimsediği bir grubun da yayınıdır.

Hisarcılar her ne kadar bir bildiri yayınlamadan edebiyat dünyasına giriş yapmış olsalar da onların yazdıklarıyla ve benimsedikleri ilkelerle Garip akımına bir tepki olarak ortaya çıktıkları söylenebilir. Grup üyeleri yenilik yapmaktan çok, geleneğe bağlı kalıp yeni yorumlar üretmekten yanadır. Derginin kuruluş aşamasında olmasa bile topluluk içerisine sonraki yıllarda katılmış olan Nüzhet Erman da topluluk üyelerinin benimsemiş olduğu fikirler doğrultusunda gelenekten beslenen, açık, anlaşılır bir dille eserler yazmış ve topluluğun düşünceleriyle paralel bir yol izlemiştir (Emiroğlu, 2000:12-23).

Hisar'da çıkan ilk şiiri 1966 yılında yayınlanan "Bin Yıllık Buğday" ismin taşıyan eseridir. Hisar'ın çıkamadığı yıllarda ise şair yeniden Varlık Dergisi'nde yazmıştır. Yine onun dergide kendisine ayrılan bir sayfa da yazılar yazması Erman'ın topluluk içerisindeki yerinin yadsınamaz ölçüde önemli olduğunu gösterir (Çınarlı, 1979:115-118).

4.3.1.3. Sanata dair görüşleri, sanat çevresi

Sanatçı, fikirleriyle ve eserleriyle benimsediği Hisar Topluluğu'nun ilkelerine sonuna kadar bağlı kalmış ve şiirlerini bu prensiple yazmıştır. Dönemin akım ve grup bildirileriyle yankı bulduğu bu zaman diliminde sanatçılar arasında kutuplaşmalar olmuş ve her bir grup şiire dair ilkeler benimsemiştir.

Nüzhet Erman'da bu çalkantılı dönemde Hisar içerisinde kendine has bir şiir tarzı benimsemiştir.

Bu yönüyle arkadaşları tarafından da zaman zaman eleştirilere maruz kalmıştır. Bu konuda Çınarlı, Nüzhet Erman'ın her söz ve metnin şiire girebileceği düşüncesiyle vezin aramadığını, kafiye konusunda da rahat davrandığını dile

getirerek bu şiirlerinin Hisar'da yayınlandığında önceleri büyük tepkiler aldığını fakat sonra beğenenlerin beğenmeyenlerden daha çok olduğunu ifade etmiştir. Anılarında bu konuya yer veren Mehmet Çınarlı, şairin ustalaştığını mı yoksa okuyucunun mu bu duruma alıştığından emin olmamakla birlikte beğenenler arasına Mehmet Kaplan'ın da katıldığını söyleyerek bir nevi şaşkınlığını gizleyememiştir (Çınarlı, 1979:117).

Sanatçının, şiirlerini kriterleri belirlenmiş bir topluluk içerisinde rahat bir söyleyişle kaleme alması ilk zamanlar ne kadar tepkiye yol açsa da daha sonraları beğeni toplamıştır.

Şairin kendisini hiçbir tarafta görmemesine rağmen Hisar'da yazmasına sebep şiirlerinde ele almış olduğu temalardan da anlaşılacağı üzere tarih, millet, kültürel değerler gibi önemli unsurların Hisar'daki gelenek anlayışıyla bire bir olmasa bile örtüşmesidir.

Ancak şair, kendisinin geleneğe bağlı şairler içinde zikredilmesine de tepkilidir. Bu durumu kendisi şöyle izah eder:

“İnkâr ettiğim yok ama, geleneğe yönelmeğe de hiç mi hiç niyetim yok. Benim derdim, düşüncem, sadece ve sadece insanlarımızın, yurdumuzun acı ve tatlı gerçekleri ve onların (olumlu mânâda) geleceği. Gerisi hikâyedir... (Çınarlı, 1979:119).

4.3.2. Eserleri

Nüzhet Erman'ın şiir yazma macerası çocukluk dönemlerine kadar uzanır. İlköğretim yıllarında yazmış olduğu şiirler birtakım dergilerde yayınlanır. Lise yıllarında şiir konusunda daha çok deneyim kazanan Erman, dönemin tanınmış şairlerince de desteklenerek edebiyatımızda yer etmiş, köklü edebî dergilerde yazmaya başlar. Erman, 1947 yılında Mülkiyeden mezun olur ve hukuk fakültesi fark sınavını vererek diplomasını alır. Ancak eğitime paralel olarak görevini Eskişehir'de yapmak üzere yola çıktıktan sonra trenden iner ve eğitime devam etmek için Ankara'ya döner (www.nuzheterman.com).

4.3.2.1. Yeşil

Nüzhet Erman'ın ilk şiir kitabı olan Yeşil, içeriğe uygun olarak yeşil renkte tasarlanmış bir şiir kitabıdır. 1948 yılında çıkarmış olduğu kitabını, eşi Seminur Aziz'e ithaf etmiştir. Kitabın içerisinde toplam altmış altı şiir bulunmaktadır ve

bunların otuz dört tanesi “Yeşil” başlıklıdır. Şairin genel olarak ele aldığı konular tabiat tasvirleridir. Başlıklarda kitabın adına ve içeriğine uygun olarak “Bahar”, “Elma Ağacı”, “Erciyes’in Doruğunda”, “Serap”, “Bağ Bozumu” gibi isimler kullanılmıştır. “Yeşil” kitabındaki şiirlerinin birçoğu “A Benim Cânım Efendim” adlı kitabında toplanmıştır. Pastoral şiir örneklerinin çok fazla yer aldığı bir eserdir. Doğaya duyulan sevginin yansıtıldığı şiirler, ayrı ayrı birer manzara resmi özelliği gösterir.

“Huy edindim başka renge küsmeyi,
Yeşilin gözüne bakıp susmayı,
Filiz veren ı ışık sandım asmayı,
Yeşil dört duvara astığım resim,
Çinilerde tazelenen bir mevsim
Huzurun ıtrını emziren filiz,
Gözleri güneşe götüren bir iz,
Yeşil sonsuz bir an, akıcı, sessiz”

(“Yeşil”, Yeşil, s.3).

“Bir gözümde tütün kokan rıhtımla,
İklim rüyasına dalan mavnalar.
Ve yıldızlar birikir damla damla,
Bir gözümde çamur renkli mandalar.
Bir gözümde görülmemiş dünyalar,
Koklanmamış buruk bir meyve fecir.
Boz ufkuma sarkan dallar yeşerir,
Bir gözümde salkımlaşır rüyalar.
Bir gözümde açar, durulur bahar,
Göllerin gökler bakar aynasından.
Akar gelinciğin altın tasından,
Bir gözümde yağmurlaşır dualar.
Bir gözümde ıslak yeşil bir ada,
Beyaz kanatlara dolan yolculuk.
Köpükten bir el mendil sallama da,
Ve bir gözümde sen, ey güzel çocuk!..”

(“Serap”, Yeşil, s.47)

4.3.2.2. A benim cânım efendim

1958 yılında çıkan kitap, toplam elli altı şiirden oluşmuştur. Şairin, bu kitapta zaman zaman “Yeşil” adlı kitabında yer alan şiirlere tekrar yer verdiğini görmekteyiz. Yetmiş dokuz sayfadan oluşan eser, “Yarla Benim Aramı Yeşil Açtı”,

“Dilenci Vapuru” olarak iki kısım şeklinde sunulmuştur. Eserlerine geçmeden önce kısa bir yazıyla özgeçmiş verilmiş ve bu yazı “... Halen Ankara’da, Altındağ Kaymakamıdır.” cümleleriyle bitirilmiştir. Kitabın ilk sayfası,

“Ben gemiyim, gözlerindir fenerim.
Bu benim halim bir sun’i peyk hali!
-Güneş etrafında dünya misâli-
Ben de senin etrafında dönerim.

İster mahşer günü, ister hayatta,
Dost düşmanın seçildiği saatta,
Her şey bir yer tutarken kâinatta,
Senin yanındadır benim de yerim!

Bıraksam da gönlü kendi reyine,
Seni arar, seni bulurdu yine.
Bir bakışın ben kulunun neyine
Yetmez a benim sultanım efendim!”

dizeleriyle başlar. Kitaba adını veren şiir ilk sayfada başlıksız olarak yer alır.

Kitabın içerisinde genel olarak geçmiş, gelecek, doğa, Anadolu, günlük hayat, sosyal konular anlatılır. Ayrıca masallara ve halka ait söylemler de kimi zaman bu kitapta şiir başlığı olarak karşımıza çıkar.

4.3.2.3. Anadolu 1970

Kitabın çıkış tarihi, aynı zamanda kitaba ismini veren 1970 tarihidir. Seksen sayfadan oluşan eserde kırk dokuz şiir vardır. Bunlardan “Çınçın Belediye Otobüsü, “A Benim Cânım Efendim” adlı kitapta “Ot” şiiri ise “Hem Hürriyet Hem Ekmek” eserinde yer alır. Kapak resmi olarak adıyla müsemma bir tavır sergilenmiş ve kitabın hem arka hem de ön yüzüne Anadolu kadınlarının yer aldığı Ara Güler’e ait bir fotoğraf konulmuştur. Ayrıca kitabın arka kapağında, kapak yazısı olarak Ümit Yaşar’a ait “Tükenmek bir şey değil, Sana varamamak kötü” mısraları yer alır. Şair, ilk sayfasına Filiz Demir ve Şeminur’a diyerek başladığı eserinde özetle Anadolu ve Anadolu insanını anlatır. Köylerden, köylüden, ekmek kazanma derdinden, sosyal ve ekonomik hayattaki aksaklıkların köylere yansımından bahseden şiirlerini, “Kapadokya”, “İstanbul-Diyarbakır”, “Nevşehir”, “Doğu”, “Siz Haymana Köylerini”, “Keban”, “Diyarbakır Damı” diye başlıklandırarak, okuyucuya ülkenin dört bir tarafından manzaralar sunar. “Köylü Memleketin Efendisidir” şiiriyle

Atatürk’e atıfta bulunan Erman, Cumhuriyet’in kurucusu Mustafa Kemal’e de ithafen bu kitapta iki şiire yer vermiştir. Kitap, “Bin Yıllık Buğday” ve “Anadolu 1970” olarak iki kısım halinde yazılmıştır. Erman’ın, “Bin Yıllık Buğday” bölümüne geçerken “Biraz Köroğlu-biraz Karacaoğlan biz şair milletiz” epigrafiyla giriş yaptığını görürüz. Epigraftan da anlaşıldığı üzere, şairin tarihî şahsiyetlere, halk söylemlerine bu eserinde de rastlamaktayız.

4.3.2.4. Gazi Mustafa Kemal Atatürk 1881-1981

Kültür Bakanlığının “Doğumunun 100. Yılında Atatürk Yayınları” olarak çıkan kitabın basım yılı 1973’tür. Doksan bir şiirden oluşan kitapta her bir şiirin baş kısmını, bir Atatürk vecizesi ya da sanatçı ve devlet adamları tarafından Atatürk için söylenen özlü sözler oluşturur. Eser, yüz doksan bir sayfa olup, diğer kitaplarında olduğu gibi bu kitabında da tekrar edilen şiirleri vardır. “Ana-Bacı-Avrat”, Atatürk’ün İstiklâl Madalyası”, “Atatürk’ün Vakti Çok Azdı”, “Köylü Memleketin Efendisidir” şiirleri şairin “Anadolu 1970” adlı kitabında da mevcuttur.

“Konu Atatürk olmasaydı, bu nankör zahmeti göze almazdım. Değmezdi zaten!” cümleleriyle başladığı kitapta şair şiirlerine, adından da anlaşılacağı üzere Mustafa Kemal’i, onun kahramanlıklarını, şahsî yapısını, siyasî liderlerle olan konuşmalarını, Anadolu’ya bakışını, Türk ve Dünya tarihinde yer eden önemli olayları, Kurtuluş Savaşını ve buna bağlı olarak gelişen tarihî olayları konu etmiştir.

4.3.2.5. Hem hürriyet hem ekmek

1974 yılında çıkan kitap, yüz on sekiz sayfa olup altmış beş şiirden meydana gelmektedir. Eser, üç kısımdan tekâmül etmektedir. Birinci kısım, “Önce Öl- Sonra Sus”tur. Bölüme,

“Ne arar- (Liberté) ve (Republique)kelimeleri
Kamus-i Fransevi’sinde- Şemsettin Sami Bey’in
(Ne Hürriyet yani- ne de Cumhuriyet)
Yani- Sultan Hamit Efendimizin evcil kulları
Arşın arşın boy-okka okka et”

dizeleriyle giriş yapar. Bu kısımda on altı şiir bulunmaktadır. Bunlardan, “Türk Alfabeti A Anadolu” ve “B Bağımsız” şiirleri “Gazi Mustafa Kemal Atatürk” kitabında da yer almaktadır. İkinci kısım olan “Yarı Köroğlu- Yarı Karacaoğlan”da,

“Kör ederlermiş gözünü tarla kuşunun
Daha iyi ötsün diye”

mısraları ile şiirlere başlar.

“Mecburiyet Otel”, “Ot”, ”Yaşamağa Benzer”, “Nevşehir”, “Küfür Yürek Soğutur”, “Yok” şiirleri “Anadolu 1970” şiir kitabında bulunur. Üçüncü kısım, kitaba adını veren bölüm olan “Hem Hürriyet Hem Ekmek”tir.

“Hürriyet-Ey bin yıllık kar uykularında zonklayıp duran
Cümle güzelliklere gebe-bire bin veren tohum”

epigrafi bölümün giriş kısmında yer alır.

Yine bu kısımda tekrar şiirler bulunur. Bunlar; “Ana-Bacı-Avrat”, “Doğu”, “Bir Adam Düşün”, “Köylü Memleketin Efendisidir”, “Keban”, “Siz Haymana Köylerini”, “Çınçın Belediye Otobüsü”, “Taş Basmalı Resimler”, “Gecekondu”, “Bin Yıllık Buğday”, “Ha”, “Binlerce Köy Kar Altında” şiirleri yine “Anadolu 1970” adlı kitabından alınmıştır. Bu şiirleriyle birlikte diğer şiirlerinde de şair içerik olarak karma bir kitap oluşturmuştur. Yeri geldiğinde tarihî şahsiyetleri yeri geldiğinde ise sosyal mevzuları şiirlerine konu etmiştir. Sosyal aksaklıklar, ülke sorunları küçük hikâyelerle hicvedilerek verilmiştir. “Pardon Sensin” adlı şiirinde,

Geçmiş gün, Mehmet, İstanbul’a yeni gelmiş ve her nasılsa tramvaya binmişti. Biri ayağına bastı ve hemen özür diledi;-Pardon! Canı yanan Mehmet cevapta gecikmedi:-Efendi! Ağzını topla, pardon sensin!

diyerek başlar.

Kitap; Anadolu, ekmek, kadın, aşiret, din, derviş ve toplumun aksayan yönlerini konu edinir.

4.3.2.6. Halk haktır

1990 yılında basılan kitap ahilik geleneklerine uygun olarak yazılmış bir giriş cümlesine sahiptir. Ahilere el kitabı olan fütüvvetnamelerin önsözünde, kitabı okuyacak kişilerden dua istenir ve kitabı ehil olmayan kişilerden uzak tutmaları öğütlenir, bu gelenekten hareketle Erman, kitabı babasına ithafen kaleme alır. Kitap, seksen dokuz sayfadır ve yirmi iki şiirden oluşur. İçerisinde; Ahi Evran, Hacı Bektaş Veli, Hacı Bayram Veli, Ahmet Yesevi, Yunus Emre, İbni Battûta, Ahi Nacm-ı Zerkub, Hz. Ali, Burgaazi gibi dinî şahsiyetlerin yer aldığı eser, ahilik ve yol töresi üzerine oluşturulmuştur. Kitabın en son otuz altı sayfası, ahilik ve ahilikle ilgili kavramlar hakkında bilgi verme amaçlı ayrılmıştır. Ayrıca, kitap içinde değinilen şahsiyetler, şiir içerisinde numaralandırılmış ve kitabın son kısmında bu kişiler hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Kitabın ilk şiirini Ahmet Yesevi’ye ayıran Erman,

şiiire Ahmet Yesevi'nin "Hak sofrası yayıldı, ondan nasip alınız" dizeleriyle başlayarak şiirin ve dolayısıyla bütün kitabın konusu doğrultusunda bir giriş yapmıştır.

4.3.2.7. Türk

On üç şiirden ve kırk iki sayfadan oluşan kitap, 1990 yılında yayınlanmıştır. Kitabın giriş sayfası içeriğini özetleyen bir yazıyla başlar.

"Türk deyince akla neler gelmiyor ki?"

Uzun, zengin bir tarih... bilim, felsefe, din, dil, sanat... yüksek onur, maddi ve manevi sağlamlık, inanç, erk ve direnç... silah, at ve avrat... Çadır, konak ve saray.. yiğitlik, bilgelik; miskin dervişlik, gönlü genişlik, ince zenginlik... sadakat, hoşgör ve acımasızlık... saflık ve kurnazlık (çarıklerkanıharplik)...tevekkül ve kanaat... gösteriş ve cömertlik, ağalık, paşalık, beylik... barış, doğa, kurt, kuş, börtü böcek sevgisi, şefkat ve yumuşaklık... kavga ve savaş, şiddet ve dehşet... üste ve devlet babaya itaat, zayıfa yan çıkmak, iyiliği unutmamak, kötülüğü affetmek, ama, kin ve kan davası...kardeşlik, dostluk, sıla, gurbet, aşk, muhabbet, yarenlik, aşırı sevgi, koyu nefret.. güzellik ve yenilik merakı, yani : (çirkin ile bal yenmez, güzel ile taş taşı) ve (hergün yeni doğarız)... derken, tutuculuk ve bağnazlık... Toprak, aile, mülkiyet, çift-çubuk, od-ocak, vakıf, imece... ölçülülük ve sınır tanımazlık... yapıcılık,huzur, düzen, örgütlenme veya silme yıkıcılık... topluma ayak uydurma, sonra hep önde gitme, bencillik... danışma, işbirliği, derken, bildiğini okuma... demokrasi ve milliyetçilik, aşırı yöre ve bölgecilik... görüpte görmemezlikten, duyup ta duymamazlıktan, bilipte bilmemezlikten (hatta cahillikten) gelme... hem eline, beline, diline sahiplik... hem el, dil ve bel bereketi.. ser verip sır vermemek, aldırılmazlık, suskunluk... kılı kırk yarmak, mangalda kül bırakmamak, rüzgardan nem kapmak... kös dinlemişlik, ağır aksaklık... dere-tepe dümdüzlük... şiir ve masal... ince alay, taşı gediğine koyma, candan övgü, kantarlı kafiyeli sövgü... sakın zevklenme, deryaca coşkunluk... âhi, yörük ve zeybek...

Batı'nın gözünde, hala, (çoban ve savaşçı) kalan, oysa geçmişin yalın, acımasız gerçekleri karşısında kendini kanıtlamış olan Türk insanındaki cevher, insancıl ve onurlu birikimle (ikibinli) yıllara girerken, geçmişimizi, sorunlarımızı iyi bilirsek, geleceği de biliriz, hiç değilse kestirebiliriz!"

Şair, Fahri Karagözoğlu'ndan kapağı yorumlamasını istese de daha sonra Türk'ü anlatmanın çok zor olduğu görüşünde fikir birliğine vararak böyle bir yazıyı kaleme alırlar. Bu giriş yazısından da belli olduğu üzere kitapta birçok halk söyleminden, gelenekten, Türk kültürünün maddî manevî unsurlarından yararlanılarak şiirler kaleme alınmış, tarihî şahsiyetlerin yanı sıra masalsı anlatımlarla şair, okuyucuyu eski Türk devletlerine uzayan bir yolculuğa çıkarmıştır. Kitapta Türk büyüklerinin özlü sözleriyle süslemeler yapılmıştır. İlk şiire Atatürk'ün sözleriyle başlamıştır. Kaşgarlı Mahmut, Orhun Yazıtları, Yunus Emre, Süleyman Şah'ın babası İbrahim Yınal Bey, Kur'ân-Kerim diğer alıntı yapılan kaynaklardır.

Nüzhet Erman'ın kaleminden dökülen mısralar, kitabın her bir sayfasında tarihin farklı bir izini taşımakta, farklı bir olaya ışık tutmaktadır.

4.3.2.8. Her gün yeni doğarız

Kitabın önsözü, Sadık Tural tarafından yazılmıştır. Tural kendi düşüncelerinin yanı sıra Mehmet Kaplan, Ahmet Kabaklı gibi mütefekkirlerin Erman hakkındaki düşüncelerine de yer vererek şairin, tarihi şiirleştiren, tarihî hadiseleri nazmın imkânlarıyla ifadelendirerek yeniden sunan yönüne değinmiş, onun bir idareci olarak Anadolu'yu şiirine yansıtmadaki başarısından söz etmiştir. Kitap iki yüz altmış üç sayfa ve altmış eserden oluşur. Kitap kapağı, kırmızı renkte ve üzerinde Türk bayrağının simgesi ay-yıldız ile beraber Osmanlı İmparatorluğu'nu simgeleyen Osmanlı Devlet arması bulunmaktadır. Kapaktan da anlaşılacağı gibi eser, maziden âtiye uzanan bir yolculuğun kitabıdır. Kapağında “Osman Gazi'den, Gazi Mustafa Kemal'e” yazısı bulunan bu kitap, adeta Osmanlı tarihinden Millî Mücadeleye uzanan bir köprü gibidir. Erman, bu eserindeki şiirleri başlıklandırırken “Şehzade Beyazıd”, “Şirpençe”, “İnebahtı Rüzgarı”, “31 Mart”, “Havza Yolu” gibi önemli şahsiyetler, olaylar, kavramlardan faydalanmıştır. Şair, tarihî şahsiyetleri ele alarak Sultan Beyazıd, Fatih Sultan Mehmet, Yavuz Sultan Selim, Kanunî Sultan Süleyman zamanını kelimelerle canlandırmış, dinî karakterlere temas ederek Hz. Muhammed (sav), Hz. Ali, Hz. Osman, Hz. Yusuf, Şuayp Peygamber, Veysel Karani gibi manevî şahsiyetlere dokunmuş, bunları bir arada ele alarak bir Türk-İslâm sentezi oluşturmuştur.

Bir padişah düşün,
Yiğit ve şair,
Kalemi de kılıç gibi güzel tutan!

Hatim üzerine hatim indirterek getirmiş
Kutsal Emanetleri,
İstanbul'a Mısır'dan.

[Önde, Hırkaları, Peygamber Efendimizin:
Hazreti Kâab ile Veysel Karani'ye hediye etmiş
Çıkarıp sırtından!

Sonra, Sakalı Şerif, Yeşil Sancak, gasıl suyu şişesi,
Nalınları, teyemmüm taşı, ayak izi ve

Dışinden bir parça, Uhut Cengi'nde kırılan.

Yayı, kılıcı, mührü ve dine
Dâvet mektubu, Mısır Hükümdarlarına gönderdiği,
Fatma Anamızın seccadesi, Hazreti Yusuf'un gömleği.

Ve âsâları, Musa'yla Şuayp Peygamberin.
Nuh'un tenceresi ve sonra, Kelâm-ı Kadîmler,
Hazreti Ali ve Osman'dan kalan.

Tövbe Kapısının kanadı, anahtar ve kilitleri, su olukları
Kâbe'nin.

Ve Hacer-i Esved'in çerçevesi,
İncelmiş öpüle öpüle, som altından.]

Kuran-ı Kerim okunur olmuş,
Hırka-i Saadet Dairesi'nde geceli gündüzlü,
24 hafız tarafından.

“Şîrler Pençe-i kahrı(n) da olurken lerzan”
Kim derdi ki, kırk günde yıkacak O'nu,
[Şîrpençe], o kötü kara çiban!

Sormuş son demlerinde:- Bu ne haldir, ey Hasan Can?
-Zamanıdır duanın, Sultanım,
Zaman, Allah'la beraber olacak zaman!

Birlikte okumaya başlamışlar [Yâsin] sûresini ve
[Selâm]âyetine gelindiğinde,
Bir sonsuz sefer üzre, Yavuz Sultan Selim Han,

Yürümüş gitmiş cihandan!

(“Şîrpençe”, Her Gün Yeni Doğarız, s.38).

Kitabın ismi Yunus Emre mısralarından dökülen “Her gün yeni doğarız, bizden kim usanası” dizelerinden hareketle konulmuştur. Yine kendisinin de Yunus Emre diyarından geldiği düşünülünce kitabın başlığı daha çok mana kazanmaktadır. Dinî-tasavvufî bir şahsiyetten esinlenerek konulan kitap başlığından sonra, kitabın ilk

şii “Osmanlı Günlüğünden” dediği ve altı epizottan oluşan şiir zinciridir. Osmanlı tarihinin bütün şanıyla verilen eserde, sonraki sayfalar Atatürk ve Kurtuluş Savaşı’na ayrılmıştır. Eser bu yönüyle kronolojik sıraya uygun bir tavırla oluşturulmuştur.

4.3.2.9. İpe un seren adam (Nasreddin Hoca)

Nasreddin Hoca kapaklı kitap, 2000 yılında Kültür Bakanlığı yayınlarından çıkmıştır. Sunuş kısmı dönemin Kültür Bakanı M. İstemihan Talay tarafından kaleme alınmış olan eser, toplam doksan sekiz sayfadır. Diğer kitaplarından farklı olarak italik yazılan eserin içerisine, Nasreddin Hoca’nın yaşadığı dönemi görselleştirmek adına altı resim koyulmuştur. Bu resimler eski İstanbul’u, o dönemde yaşayan insanları okuyucunun zihninde canlandırması bakımından somut öğelerdir.

Kitabın baş kısmında büyük mizah ustasının hayatı hakkında kısa bir bilgi verilir. Fıkralarına tüm insanların gülmesi ise bir rivayete dayandırılmış, Nüzhet Erman bu rivayete, ünlü Türk kahramanının hayatına dair verdiği kesitte yer vermiştir. Daha sonra yaşadığı tarihsel zamana ait bilgiler verilmiştir. 1208 ve 1284 yılları Nasreddin Hoca’nın yaşadığı düşünülen tarihlerdir ve bu tarihleri kapsayan dönem, Anadolu Selçukluları’nın Anadolu’da hüküm sürdüğü yıllardır. Tarihî bir kronolojiye göre sıralanan önemli olaylar, döneme damgasını vuran sultanlarla birlikte anlatılmıştır. Tüm bu bilgilerden sonra “Sunu” başlığı altında 1945 yılında Ülkü Dergisi’nde yayınlanan Nasreddin Hoca konulu şiiri tarihsel zaman içerisinde verilerek kitabın giriş kısmına konulmuştur. Beş kıtalık bu şiirden sonra, anne ve baba adı, doğum yeri, doğum tarihi, ölüm tarihi gibi detaylar “Nüfus Kütüğü” başlığı altında verilmiş ve esere giriş yapılmıştır. İlk olarak “Hoca Efendi Bugün Düğünümüz Var” adlı nesir bir yazı yer alır. Bu yazıda Hoca’nın ölüm döşğinde etrafındakilerle yaptığı söyleşi yer alır. Metnin sonunda yer alan Hoca’ya ait “Peşimden ağlamayın. Beni gülerek anın! Anarak gülün söyleyin, sevinin!” sözlerine istinaden şair, Hoca’nın isteğini yerine getirme esasına binaen fıkralarına giriş yapar.

Kitap, bir şiir kitabı özelliğinde çok manzum bir hikâye kitabını andırır. Fıkra türüne ait eserlerin şiirleştirilmesiyle ortaya çıkan eser uzun mısralardan oluşturulmuş şiirler ironik bir yapıda okuyucuya sunulmuştur.

4.4. ŞİİRLERİNİN İNCELENMESİ

4.4.1. Şiirlerinde Yapı ve Şekil

Şiir, muhteva/içerik ve içeriğin gözle görülen, şekilli kısmı olan dış formdan oluşur. Dış yapı ya da şekil dediğimiz kısım nazım birimi, nazım türü, nazım şekli, kafiye dizilişi, ölçüsü, söz sanatları, şiir türüne göre biçimlenen görsel kısımdır. Muhteva ve şekil ayrı ayrı incelenirse de bir bütünün parçalarıdır. Şiir, bu iki unsurun etkileşiminden doğan bir sanattır. Muhtevanın barındırdığı duygular, dış yapıyla şekillenir ve okuyucuya sunulur.

4.4.1.1. Biçim

Şiirde kullanılan biçim, bize şiir hakkında birtakım ipuçları verme noktasında önem arz eder.

Biçim, şiiri belirli çerçeveler içine koymamızı sağlar. En büyük avantajı şairi disipline etmesi, okuyucuyu duygusal manada yönlendirmesi gibi özelliklerdir. Ancak anlamın, anlatımın belli çerçeveler, kalıplar içine sokulması da şairi ve şiiri sınırlandırdığından bir manada kısıtlayıcıdır (Aksan, 2006:244).

Nüzhet Erman'ın şiirlerinde dış yapıyı çok geniş bir yelpazede görmekteyiz. Şair, şiir kitaplarının tümünde farklı nazım birimlerini kullanarak şiirini tek düzelikten kurtarmıştır. Erman, şiirlerinin çoğunu serbest tarzda kaleme almıştır. “Yeşil”, “A Benim Cânım Efendim” kitaplarında dörtlükler diğer kitaplara göre daha geniş yer tutar. Bunun dışında kitaplarında yetmiş dört tane ikilik, dokuz tane üçlük, yüz yirmi altı tane dörtlük, on iki tane beşlik, sekiz tane altılık, iki tane yedilik nazım birimleri ile karma olan nazım birimlerinde oluşur. Karma nazım birimleri çok çeşitli olmakla birlikte genelde (2+3+2+3), (2+2+2+3+2+2+2), (2+2+4), (2+8+8+8), (3+2+3+2) şeklindeki nazım birimlerini kullanmıştır. Şairin şiirleri kimi zaman oldukça uzunken kimi zamansa tek dörtlükle karşımıza çıkar. Düzenli şiirleri arasındaki en uzun eseri “A Benim Cânım Efendim” kitabında yer alan on dört kıtalık “Nuh’un Gemisi” adlı şiiridir. Bunların dışında serbest şiirleri içindeki en uzun şiir “Gazi Mustafa Kemal Atatürk” adlı kitabında bulunan ve sekiz bent, yüz elli dokuz dizeden oluşan “Çal Kılıcını Kemal Paşam!” isimli manzumudur. Nüzhet Erman'ın uzun şiirlerinin yanı sıra birkaç dizeden vücuda getirdiği küçük şiirleri de vardır.

“İşte Sokrates’in --- Pir Sultan’ın encamı

(Diyen --- ne güzel demiş

---Korkunun ecele faydası var mı?
 Gün doğmaz --- ay batmaz --- anlarım ama
 Ozan ve üniversite
 Dut yemiş bülbül gibi --- susar mı”

(“Ozan ve Üniversite”, Hem Hürriyet Hem Ekmek, s.18).

dizelerinden oluşan şiirdir. Diğeri ise “Hem Hürriyet Hem Ekmek” kitabındaki “Taze Ekmek” ismini taşıyan ve yine dörtlük halinde yazılan,

“Tadımı çıkararak kıdım kıdım
 Ben beni asıl akşam üzerleri
 (Sahne ya inşaattır ya yangın yeri)
 Mustafa’nın yemesine bayılırım”

(“Taze Ekmek”, Hem Hürriyet Hem Ekmek, s.118).

şiiridir.

Sanatçı, gerek uzun gerek kısa şiirlerinde aynı anlam derinliğini yalın fakat yoğun bir manayla okuyucuya ulaştırmayı başarmıştır. Uzun uzadıya anlatılacak, ele alınacak konuları sadece dört, beş dizeyle anlatma ustalığını gösteren şair bu konudaki başarısını eserleriyle kanıtlamıştır. Kimi zaman tarih konulu bir şiirle sayfalar dolduran kimi zamansa kitaplar dolusu yazılabilecek bir konuyu tek bir dörtlükle dile getiren Nüzhet Erman’ın bu konudaki başarısında hayat tecrübesi yadırganamaz. Şairin şiirlerinde bir diğer dikkat çeken husus da şiirlerine harf ya da numara vermesidir. Bu metoda en çok yer verdiği kitabı “Her Gün Yeni Doğarız” adlı eseridir. Altmış tane şiirin bulunduğu kitapta toplam yüz yirmi iki tane rakam, on üç tane de harf kullanılmıştır. Sayıların bazıları birbirine bağlı dörtlüklere verilmiş bazıları ise müstakil şiirlerin başına konulmuştur. Bunlardan birbirine bağlı şiirler içerisinde en uzun olanı “Korsanlara Öğütler” adlı şiirdir. Şiir, birbirinin devamı olan otuz yedi bentten oluşturulmuştur ve rakamsal olarak “I” ile başlayıp “XXXIX-XL” rakamlarıyla bitirilmiştir. Şair bazen bir bölüme birden fazla rakam verirken bazen de tek bir rakamla bitirmeyi uygun görmüştür. “Türk” adlı kitabında bulunan tüm şiirler, başlıkla birlikte ya harf ya da rakam almışlardır. Yine “Hem Hürriyet Hem Ekmek” adlı kitapta da harflendirme yönteminin güzel bir örneğini görmekteyiz. Sanatçı, “Türk Alfabeti” adlı eserinde birbirine bağlı olan ve “A”, “B”, “C”, “D” şeklinde kodlanan “Anatolia”, “Bağımsız”, “Cumhuriyet”, “Demokrasi” şiirlerinin başına konmuş harflerdir.

4.4.1.2. Nazım birimi

Anlam bütünlüğü taşıyan mısra gruplarına nazım birimi denir. Nazım birimleri kendi içinde farklılık gösterir. Bu farklılık kendisini teşkil eden mısra sayılarından ileri gelir.

Nazım birimlerinin aldığı isimler de dize sayısına göre şekillenir. İki mısradan oluşanlar ikilik, üç mısradan oluşanlar üçlük, dört mısradan oluşanlar dörtlük şeklinde adlandırılır. Yine daha fazla mısradan meydana gelenler de dize sayısına göre isim alır (Çetin, 2010:139-143).

Daha önce şekil konusu içinde verdiğimiz Nüzhet Erman'ın şiirlerinde kullanmış olduğu nazım birimleri oldukça geniş bir çerçevede ele alınmıştır. Şairin en sevdiği nazım birimi şiirlerinden anladığımız kadarıyla dörtlüklerdir. Bunun yanı sıra şair; ikilik, üçlük, dörtlük, beşlik, altılık, yedilik şeklindeki bentlerden oluşan eserler de yazmıştır. Tek bir nazım birimine bağlı kalmadan eser vermesi şairin çok yönlü hayat felsefesinden kaynaklanır.

4.4.1.3. Nazım biçimi

Erman, nazım biçimlerini kullanma noktasında bilinen kalıpları kullanmış ancak şiirini bunlarla sınırlamayıp bu kalıpları kendine özgü hale getirerek farklı şekiller kullanma yoluna da gitmiştir.

4.4.1.3.1. Halk şiirinden alınan nazım şekilleri

Erman'ın şiirlerinde halk edebiyatından alınma nazım şekillerini de kullanmıştır. Bu şiirlerin hemen hemen hepsi “Yeşil” ve dolayısıyla “A Benim Cânım Efendim” adlı kitaplarında dağınık bir şekilde bulunur. Bu kitaplarda bulunan şiirlerin neredeyse yarısı bu şekilde oluşturulmuş şiirlerden meydana gelmiştir. Şairin, halk edebiyatı nazım şekillerinde en çok kullandığı biçim 11’li hece ölçüsüyle yazılan ve üç ile beş dörtlük arasında değişiklik gösteren koşma şeklidir. Bunun yanı sıra 8’li hece ölçüsüyle yazılan ve yine üç ile beş dörtlük arasında değişen semâî tarzına da kısmen yer verdiğini görmekteyiz.

Güneşi bir kaynak sanmış.....a

Güneşi içiyor toprak b

Buğulu ufka uzanmış.....a

Yeşil bir avuç her yaprak.....b

Bir yağmur susuzluğu var.....c

Sıcak nefesinde bağın d
 Çocuk uykusu bağışlar c
 Gölgesi ufak çardağın d

Gülümsüyor su damlası e
 Gelinciğin dudağında f
 Köpük dolu ayran tası e
 Bir asmanın budağında f

Ötüyor cır cır böceği g
 Ulu cevizin dalında h
 Gelin sanki ay çiçeği g
 Salınıyor bağ yolunda h

Işık büklümlü filizler ı
 Bir cennet örmüş asmalar i
 Güle oynaşa üzüm yer ı
 Üzüm bakışlı yosmalar i

(“Gelin Sanki Ay Çiçeği”, A Benim Cânım Efendim, s.50).

Erman’ın lirik tarzda yazılmış bu şiiri semâî tarzda yazılan 8’li hece ölçüsüne sahip bir eserdir. Şiirde çok sevdiği tabiatı teşhis sanatıyla vererek ona bir can kazandıran ve onu hareketlendiren şair çiçeklerle, böceklerle, ağaçlarla ve kısacası doğanın her rengiyle bir bahar resmi çiziyor.

Kokulu koynunda saklı arısı a
 Arının öptüğü oyalı etek b
 Ermiş ekin gibi altın sarısı a
 Arının uyanıp gördüğü petek b

Cenup güneşinin tatlı bakışı c
 Bir yıldız selinin içe akışı c
 Renkli bir yazmanın süsü, nakışı c
 Arının yaptığı bir büyü petek b

Papatyanın, gülün kokusu onda d
 Mehtabın buğulu dokusu onda d
 Çocukluğun ılık uykusu onda d
 Arının düşüdür ördüğü petek b

(“Petek”, Yeşil, s.16).

Arı, petek, güneş, mehtap, yıldız kelimelerinin çizdiği bu doğa şiirinde şair yine ilk dördlüğü farklı kafiyelendirmiş diğer iki bentte ise aynı kafiye örgüsü kullanılmıştır.

Kısaca anlatacağım hikâyeyi a
 Kız- öylesine nazlı- hanım hanımcık b
 -Kimi çirkin bulurdu onu azıcık- b
 Bitirmek üzereydi oğlan liseyi a

 Oğlan o yaşa vergi- o sıcak kanla c
 -Çocukça geliyor insana zamanla- c
 Satır satır çizip verdiği romanla c
 Anlatmak isterdi kıza meseleyi a

 Kalan bir sevda sanki masal devrinden d
 Kaçmayı bile düşünmüştü evinden d
 Farksızmış halbuki saman alevinden d
 Zamanla öğreniyor insan sevmeyi a

(“Saman Alevi”, Anadolu 1970, s.22).

Görüldüğü gibi şair, ilk dörtlükte sarma kafiye şeklindeki abba örgüsünü kullanmış daha sonra koşma nazım şekline özgü olarak, ilk üç dizeyi aynı, son dizeyi farklı kafiyelerek eserini ortaya koymuştur.

Felekten sille yemiş bir adam düşün a
 -Tek katlı evlerinin yarısı kerpiç- b
 Aşkale’de yaptığı askerlik hariç b
 Şehir nedir görmemiş bir adam düşün a

 Yaz kış gün ısımadan- önünde davar c
 -Köy yerinde adettir gün erken doğar c
 Gündüz ufuk –geceleyin dört duvar c
 Bana mısın dememiş bir adam düşün a

 İneğin karnı şişip öldüğü gün d
 Bir de meşhur davullu- zurnalı düğün d
 Yarılacağı halde yolunu ömrün d
 Ağlamamış- gülmemiş bir adam düşün a

Dilin varmazken ona adam demeye e
 Ne hakkın var ondan destan beklemeğe e
 Duru ayranla kuru soğan ekmeğe e
 Yarabbi şükür demiş bir adam düşün a

(“Bir Adam Düşün”, Anadolu 1970, s.66).

Şair, bu şiirinde ilk dörtlükte yine sarma kafiyeyle özgü olan abba örgüsünü kullanarak şiire giriş yapmış ancak devamında yine ilk üç mısranın aynı harfle, son mısranın ise farklı bir harfle gösterildiği bir şiir vücuda getirmiştir. Akvaryum aydınların aksine Nüzhet Erman, Anadolu’ya görevi dolayısıyla gitmiş ve Anadolu’nun köylerinde yaşayan adı sanı bilinmeyen kendi küçük dünyasında bir köşeye çekilmiş elinde olanlarla yetinen Anadolu insanını yakından tanımıştır. Kendi yağında kavrulan, kimseye zararı dokunmayan Anadolu insanının konu edildiği şiir konusuna paralel olarak yalın bir dille yazılmış dört bentlik bir şiirdir.

Sanatçı, halk edebiyatı nazım şekillerinden mani türüne özgü kafiye örgüsünü de kullanarak yalın üslûbuna ve taşraya aynalık yapma görevine uygun düşen bir sanat tarzı benimsemiş olduğunu şeklen de göstermiştir.

Kaleleri topa tutup basanlar a
 Yelken direğine adam asanlar a
 Siyah bayrakları kuru kafalı b
 Korsanlar, korsanlar, yiğit korsanlar a

Bitmek bilmeyen kırk gün, kırk geceler a
 Of! deyince yerden biten cüceler a
 Seher yüzöl, ürkek ceylan bakışlı b
 Eceler, eceler, eşsiz eceler a

İpekle baharat yüklü gemiler a
 Pekmez fiçıları, kırk haramiler a
 İnce minareli, pembe kubbeli b
 Camiler, camiler, ulu camiler a

Dudakları yerle gökte zenciler a
 Bir sonsuz rüyada dönen çengiler a
 “Açıl susam açıl”, açılan kapı: b
 İnciler, inciler, nurdan inciler a

Ejderha ağzından çıkan alevler.....a
 Kırk anahtarlı, kırk odalı evler.....a
 Hint padişahının gün görmez kızı.....b
 Sonra devler, devler, boyuna devler a

(“Binbir Gece Masalları”, Yeşil, s.65).

Kullanılan kelimelerle nazımdan bir masal dünyası yaratılan şiirde her bir figür adeta dizelerden sıçrayarak gerçeğe dönüşecekmiş izlenimi vermektedir. Erman’ın sözcüklerle renkli bir dünya yaratma başarısı bu şiirde biraz daha pekişmiştir. Söylenen her sözcük zihinlerdeki şemasına uygun olarak dizayn edildiği için kelimeyle birlikte görsel şeması da hafızaya aynı anda düşmektedir. Bu da şairin bu konuda ne denli başarılı olduğunun bir göstergesidir. Nüzhet Erman, tüm bentlerde düzenli olarak aaba kafiye örgüsünü kullanarak mani tipi nazım şeklini kullanmıştır.

4.4.1.3.2. Divan şiirinden alınan nazım şekilleri

Şair, kitaplarında birçok şekilden faydalanmıştır. Bunlardan biri de divan şiirinden alınan şekillerdir. Sanatçının bazı kitaplarında yer alan bu form, şekil itibarıyla hemen göze çarpmaktadır. Ancak tam manasıyla bir gazel, kaside gibi değil de birtakım değişikliklere uğratarak özgün bir eser şeklinde karşımıza çıkar.

Geçse de bir lokma, bir hırka devri.....a
 Akıldan başkası yaldızlanmış deridir b

 Bir tesbih çekilmede Anadolu’da.....c
 Akıl yoluyla yedi yüz yıldan beridir b

 Senin yürek dediğin, gönül dediğin senin.....d
 Mihman Evindeki dost minderidir.....b

(“Bir Nefes Niyetine”, Halk Haktır, s.11).

Şiir, divan edebiyatı nazım biçimlerinden biri olan kıt’a tarzında yazılmış olup dokuz bentten oluşmaktadır. Kafiye örgüsü ab/ cb/ db şeklinde olmakla birlikte ele aldığı konu itibarıyla da dinî-tasavvufî bir özellik gösterir.

Öcünü insandan bunca şey bunca eşya a
 Top-tüfek-tabancayla alacak değil ya a
 Kim demiş bulutlar kin tutmaz diye.....b
 Top oynarken başlayan yağmurlar niye.....b

(“Kan Davası”, Anadolu, s.16).

Görüldüğü gibi Erman, divan şiirinde yer alan mesnevi formuna uygun bir eser yazmıştır. Mesnevilerde beyitler arasında bir birlik, anlam bütünlüğü yoktur. Her beyit müstakıl bir anlam taşır ve beyit konusunda bir kısıtlama yoktur. Mesnevi tarzında yazılan bu şiir de on bir beyitten oluşmaktadır ve her beyiti farklı bir durumdan bahseder.

4.4.1.3.3.Yabancı edebiyatlardan alınan nazım şekilleri

4.4.1.3.3.1.İkilikler

Eşleme veya yeni mesnevi de denilen bu tarzda her beyit kendi arasında kafiyelidir ve beyitler arasında anlam bütünlüğü vardır. Ayrıca beyit sayısı mesneviye göre daha kısıtlıdır, yani şiir mesneviye göre daha kısadır (Çetin, 2010: 139).

“Köylü memleketin efendisidir” a

Biz hem kel-hem fodul b

Dörtlü yonca bulmak marifet değil c

Bana Harran Ovasında -bir ağaç bul b

Kalaylı tepsilerde getirilen güneşler d

Trahomlu gözlerde pul pul b

Selçuklu-Osmanlı-Cumhuriyet e

Yörük çadırında aynı çul b

Çok yakın ama- yüzyıllarca uzak f

Ne yol su- ne elektrik- ne okul b

Bu senin bildiğin-anlıyacağın dert değil g

Gözün kör olmasın İstanbul b

(“Köylü Memleketin Efendisidir”, Anadolu, s.49).

Şair, “Köylü Memleketin Efendisidir” şiirini mesnevi tarzında ele almış olsa da mesnevi beyitleri arasındaki kopukluk bu şiirde yoktur. Dolayısıyla şiirin her beyiti konu bütünlüğü etrafında toplanmış birer halka görevi görmektedir. Şiirde köy hayatı ve köy insanı ele alınarak tarihin tozlu sayfalarından modern hayata akıp gelen köylerin her devirde aynı çileyle aynı sorunlarla hayata tutunmaya çalıştığının resmi

çizilir. Son dizelerde süslü bir kız olan İstanbul'un, ayakları yere çıplak basan bu kimsesiz çocuğun halinden anlamayacağı görüşüne dayanılarak serzenişte bulunulur.

4.4.1.3.3.2.Üçlükler

Nüzhet Erman'ın şiirlerinde üçlükler bilinen halinin dışında, farlı bir şekilde ele alınır. Kalıp olanın dışına taşan şair, kendine özgülüğü bu nazım biçiminde de elden bırakmamış tamamen şahsına münhasır üçlükler oluşturmuştur. Bazı üçlükler üç dize halinde yer alırken bazıları da 3+2+3+2 şeklindedir. Ayrıca 3+2+1+3+1+3+3+1 formatındaki farklı bentler de bulunmaktadır. Bunlardan en düzenli biçimlerde olanlardan birkaç örnek verelim:

Kötüleyen: Mutlu olsun, var olsun.....a

Kâfir diyen: Dilerim dindâr olsun.....a

Düşmanıma bile gülsüz yolum yok.....b

Hâk'tır varlığı her şeyin, görünüşü halk.....c

Yoktan var, varken yok olanlara bak c

Şeye de kişiye de bu dünyada kalım yok.....b

Malım, gözü olana arpalık olsun.....a

Sarhoşmuşum ben, aman o ayık olsun a

Dedim dedikle uğraşacak hâlim yok.....b

Bir ses, bir feryattır elime geçen.....d

Tebriz'li kuyumcu Nacm-ı Zerkûb'um ben.....d

Altın içindeyim ama pulum yok!.....b

(“Ne Demiş Tebrizli Kuyumcu”, Halk Haktır, s.50).

Dört bentten oluşan bu şiir, ilk iki dizeleri farklı olan fakat üçüncü dizeleriyle ortak bir kafiye örgüsüne sahip olan üçlülerden biridir. Genel olarak Hâk, sevgi, hoşgörü üzerine kurulu olan eser, Batıdan alınma nazım şekillerine benzemekle birlikte ufak değişiklikler göze çarpmaktadır.

Adım başı aşılması zor engellerle dolu.....a

Birdir, Yiğitlik, Ahilik ve Şeyhlik yolu a

Bir tektir!.....b

Yiğitlik heves eylemektir.....b

Başlamaktır Ahilik.....c

Şeyhlik tamam kılmaktır.....b

Yiğitlik sakalı terlemektir b
 Sakalı aklamaktır Ahilik c
 Şeyhlik tam pîr olmaktır b

Yiğitlik, müminlerin yoluna girmektir b
 Evliyâ yoluna varmaktır Ahilik c
 Şeyhlik peygamber yolunu bulmaktır b
 (Ve dahi) yiğitlik, şeriattır b
 Tarikattır Ahilik c
 Şeyhlik hakikattir b

Yiğitlik dünyaya gelmektir b
 Her gün yeni doğmaktır Ahilik c
 Şeyhlik imanla ölmektir! b

(“Tekbir-Bir Tek”, Halk Haktır, s.51).

Sanatçının üçlük olarak vücuda getirdiği şiirlerden biri olan “Tekbir-Bir Tek” adlı manzumesi altı bentten oluşur ve sadece ilk bentin kafiye şeması aab olup diğerlerinden farklıdır. Sonraki bentlerde kafiye örgüsü, bcb şeklinde sıralanmıştır. Şair, kitabın geneline uyum sağlayarak ahilik, şeyhlik, tarikat kavramlarını kullanarak dinî-tasavvufî bir portre çizmiş ve bu kavramların ne manaya geldiği tek bir cümleyle özetlemeye çalışmıştır.

4.4.1.3.3.Dörtlükler

Dört dizelik mısra öbeklerinden oluşan nazım biçimleridir (Çetin, 2010: 143).

“Gönlümde bir emel yeşerdi yine a
 Yaylanın güneşi Türkmen güzeli b
 Bir ışık uzanmış sanki ekine a
 Ak nergisin eşi Türkmen güzeli b

Biraz önce sağmış sarı ineği c
 Kekik kokan sütle dolmuş çanağı d
 Fecir kadar taze, pembe yanağı d
 Güzellerin başı Türkmen güzeli b

Isınır koynunda yayla yelleri e
 Karanlık zülfünün uçar telleri e

Kınalı güvercin gibi elleri.....	e
Çobanların düşü Türkmen güzeli.....	b
Baharı taşıyan bahçe eteği.....	c
Yıldızlı bakışlı bir bal peteği	c
Çayların köpüğü, taze çiçeği	c
Salınan kamışı Türkmen güzeli.....	b
Kıvrak yapısı var onda ceylanın.....	f
Dağları dumanlı, karlı yaylanın.....	f
Aydınlık pınarlı, yarlı yaylanın	f
Kokulu yemişi Türkmen güzeli".....	b

(“Ak Nergisin Eşi”, A Benim Cânım Efendim, s.48).

Sanatçının beş, dörtlükten oluşturduğu esere genel olarak bakıldığında xxxxy kafiye düzeniyle yazıldığını görüyoruz.

4.4.1.3.3.1. Çapraz kafiye

Kafiye düzeni abab, cdcd, efef şeklinde olup her türden konuyu ele almaya uygun olan bir nazım şeklidir (Çetin, 2010:143). Erman’ın şiirlerinde en çok kullandığı iki nazım şeklinden biridir. Şiirlerinde sarma kafiye'nin yanı sıra çapraz kafiye'yi de oldukça çok kullanan sanatçı, bu nazım şekline en fazla “A Benim Cânım Efendim” ve “Anadolu” kitaplarında yer vermiştir.

Gündelik arzular başına vurur.....	a
Şaşarsın göklerin inceliğine.....	b
Başlar içinde bir hazdan koşudur.....	a
Aklın başka yerde bakarsın yine.....	b
Kafes kesilir doğduğun kasaba.....	c
Derken, şüphe edersin sevdiğinden.....	d
-Serde de biraz avarelik varsa	c
Kolay geçiverir insan kendinden.....	d
Artık, ne baba evinin lâneti.....	e
Ne yüz çevirdiğin güzelin âhı	f
Göklerin, mesafelerin dâveti.....	e
Önünde kim işlemez bu günâhı?.....	f
Değişir atışı vefalı kalbin	g
Kalmaz şarap tadı, öpücük izi	e

Adı avareye çıkmış garibin.....g

Uzak dağlar, kızıl göktür içkisi.....e

(“Göklerin, Mesafelerin Dâveti”, A Benim Cânım Efendim, s.7).

Şekil olarak her dörtlüğün kendi içinde çapraz formda kafiyelendiği şiirde şair, göklerin sonsuz maviliği karşısında yaşadığı yerin adeta bir kafes gibi kendisini çevrelediğinden yakını ve bu sonsuz mavilik karşısında uzaklara gitme arzusuyla bir nevi kendinden geçer.

4.4.1.3.3.2.Sarma kafiye

Her türden konunun işlenebileceği ve bent sayısının kısıtlı olmadığı, abba, cddc, effe şeklinde bir kafiye örgüsüne sahip olan nazım şeklidir (Çetin, 2010:144). Erman’ın şiirlerinde çapraz kafiyeyle birlikte en çok görülen nazım şeklidir.

“Şu çocukluğum, şu annemle babam a

Şu doğduğum beyaz ahşap evinki.....b

-Çekildiği tarih üçyüzkırkiki- b

Şu benden üç yaş büyük olan ablam a

O kimbilir kaçınıcı ağlayışım c

“A kuşa bak” derken çekmişler şunu d

Bilmiyorum sonra ne olduğunu.....d

Bu ilkmektepteki ilk arkadaşım.....c

Bu keyfim yerinde, elimde balon.....e

Ablamla beraber bir bayram günü.....f

Bu gülüp ağlanan sünnet düğünü.....f

Bu da giyilen ilk uzun pantolon.....e

Seyyar fotoğrafçı çekmişti bunu:.....g

Bir vapur, martılar, dalgalı deniz.....h

Deniz kenarında bir soluk beniz.....h

Bir akşam üstü ben ve Sarayburnu.....g

Bilmem tanır mısın bu arkadaşı?.....ı

Bir şair dostumun o altı-dokuz.....i

İşte civarında oturduğumuz i

İstanbul’un meşhur Dikilitaş’ı.....ı

Bunlar akrabası, hısmı dostunun.....j

İşte resmi günâh bilen ananem k
 Büyüktür bence hâtırası şunun: j
 Taksim'deyim, yanımda da bir tanem k

Bu kamp hatırası, saçlarım kesik l
 -Poz alış, poz veriş artık arama- m
 Cennet şu resimde yanımda ama m
 İçinde hurisi, hurisi eksik l

Bak kolumda bir melek taşıyorum: n
 Bir yaz günü, Ada'da, sevgilimle o
 Ben değişmiyen o eski hâlimle o
 Daha çok bu resimde yaşıyorum” n

(“Fotoğraf Albümü”, A Benim Cânım Efendim, s.5).

Şairin hatıralardan bir demet sunduğu şiirde aile, sevgili, arkadaş ve İstanbul kavramlarına dair kesitler verdiğini görmekteyiz. Çocukluğundan başlayarak anlattığı anılarına sünnet düğünleri, bayramlar, giyilen pantolonlar, İstanbul'un ünlü mekânları gibi konuları da ekleyerek geçmişe ayna tutan sanatçı yaşadığı dönemi dizelere yansıtmıştır. Sekiz dörtlükten meydana gelen eser, genel itibarıyla sarma kafiye düzeniyle oluşturulmuştur. Bu sistematığın altıncı dörtlükte bozularak çapraz kafiye döndüğünü görmekteyiz.

“Sap şöyle yan sokaklara a
 (Anadan doğma- sunturlusu b
 Kafiyesi- kantarlısı) b
 Küfrün bini bir para a

Bir küfüdür gidiyor c
 Bereket insandan gayrısı d
 (Dağı-taşı kurdu-kuşu-ayısı) d
 Küfretmesini bilmiyor c

Ama farzet küfür kalktı e
 Köylü huysuz eşğine f
 Ağa kısmı uşağına f
 Kızınca ne yapacaktı e
 Farzet ki küfür yasak g
 Dünyamız (şu insanlar aman h
 Ne terbiyeli) dedikleri zaman h

Daha mı iyi olacak.....g

Küfür yürek soğutur ı

Küfür halis yelpaze i

Tuz-biber-rakı-tütün ne ise.....ı

Küfür de odur.....i

Küfürsüz yaşamak zor.....j

Kan çıkardı adım başında kan.....k

Yirmidört saat müddetle insan k

İyi ki küfredebiliyor”.....j

(“Küfür Yürek Soğutur”, Anadolu 1970, s.43).

Halkın içinden biri olduğunu her fırsatta eserlerine yansıtan şair, bu şiirinde de küfür konusu ele alarak bu kavramın hayatımızda ne kadar yer ettiğini sorgulamıştır. Toplumda neredeyse her insanın küfrü kullandığını ve bunun bir rahatlama yolu olduğunu aksi takdirde insanlar arasında kan çıkacağını söyleyerek gündelik bir konuya parmak basmıştır. Altı kıtadan meydana gelen eserde sadece sarma kafiye kullanılarak oluşturulan bir şekil sistemiği görmektedir.

4.4.1.3.3.3.Karma kafiye nazım şekilleri

Şiir içerisinde hem çapraz hem de sarma kafiyenin kullanıldığı nazım biçimleridir (Çetin, 2010: 149). Erman’ın şiirlerinde bu nazım şekline sıkça rastlamaktayız. Kimi şiirlerinde bu dörtlükler pek belirgin olmasa da kimilerinde oldukça çarpıcıdır.

“Batan bir güneşin altınlaşan yası.....a

Aşk ile çarpan bir kalbin sıcaklığı.....b

Ben Atatürk’ün iftiharla taktığı.....b

Ben Atatürk’ün İstiklâl Madalyası!.....a

Beni inandıramazsınız durduğuna.....c

Atışını bildiğim o büyük kalbin.....d

Pembe mermerlerinde Anıt-Kabrin.....d

Şahidim, yemin ederim vurduğuna.....c

Atatürk benimle genç, benimle zinde e

Parlamam yüzü suyu hürmetinedir.....f

Ağır, karanlık Asya gecelerinde e
Parlayan Atatürk değil de nedir? f

Yeryüzünde gelmiş, geçmiş nişanlar g
Birer oyuncak ben varken, birer süs h
Ey Mustafa'yı Atatürk yapan şanlar! g
Ey beni paha biçilmez kılan göğüs!.....h

Tarih sayfası O'na ait her resim.....ı
Resimlerde güneş var, O var, ben varım.....i
On Kasım benim de sonbaharım;.....i
Kim derdi ki baş ucuna düşecektim! ı

Ben, yoğu var eden bir zafer sonrası j
Milletçe kutlanışı altın sevincin!.....k
Ben Çanakkale için, Sakarya için!.....k
Ben Atatürk'ün İstiklâl Madalyası!" j

(“Atatürk'ün İstiklâl Madalyası”, Gazi Mustafa Kemal Atatürk, s.117).

Hem çapraz hem sarma kafiye ile yazılan Atatürk konulu şiirin ana temi istiklâl madalyasıdır. Mustafa Kemal'e yapılan övgüler bir madalyanın dilinden verilerek bir görgü tanığı oluşturulmuştur. Her daim göğsünde taşıdığı madalyanın ağzından verilen Atatürk övgüleri, tüm şiir boyunca devam eder ve ölümünün gerçek olamayacak kadar imkânsız olmasından bahseder. Kendine biçilen pahanın bir madalya olmasından değil, taşınan göğüsten ileri geldiğini ifade eden madalya, tarihe adını yazdıran bir kahramanın madalyası olma gururuyla Anıtkabir'de hala yaşayan bir kalbin attığını söyler.

4.4.1.3.3.4.Beşliler

Beş mısralık bentlerden oluşan nazım biçimleridir (Dilçin, 1995:378).

“Şu anda yolları tutuk Anadolu'da.....a
Kızılırmak boylarında- daha doğuda a
Binlerce köy kar altında uyumaktadır b
Bu ağır- bu garip- bu تنها uykuda.....a
Kürtaptal köyü de bulunmaktadır.....b

Şu anda Kürtaptal- dış dış olmuş karıyla.....c
Damları- insanları- hayvanlarıyla.....c
Kurda kuşa yaraşan dağ yalnızlığında d

Yazının adamı kahreden beyazlığında d
Cim karnında noktadır b

Şu anda Kürtaptal- sisler arasında e
Binlerce yıl önceki mağarasında e
Kış uykusuna yatmış acaip ve kalbi f
Belli belirsiz- bir dev yaratık gibi f
Ağır- aksak solumaktadır b

Şu anda Kürtaptal- yarı aç- yarı tok g
Karanlık ağıllarda- ağzı dili yok g
Sıska köpeği- koyunu keçisiyle h
Diz boyu çayırların uzak düşüncesiyle h
Tuz yalamaktadır b

Şu anda Kürtaptal- kanı çekilmiş 1
Soğuk (hiç yaşanmamış- canlı değilmiş) 1
Ömrün- eşyanın ve zamanın dışında i
Fırat kıyılarına vuran ay ışığında i
Çakallar ulumaktadır b

Şu anda Kürtaptal'ı yok diyelim j
Yeniden yaratmayı deneyelim j
Sanma ki Kürtaptal- yalnız (kar- kerpiç- et) k
Sıtmaya- muskaya- kara- rağmen- marifet k
Kürtaptal yaşamaktadır b

(“Binlerce Köy Kar Altında”, Hem Hürriyet Hem Ekmek, s.104).

Anadolu'nun ücra bir köşesinde bulunan ve sessiz, kimsesiz, sahipsiz olarak nitelendirdiği Kürtaptal köyünü anlatan şair, bentlerini beş mısra şeklinde oluşturmuştur. İlk bent dışında diğer bentler kendi içinde istikrarlı bir şekilde kafiyeleşmiş, ilk bent diğerlerinden daha farklı bir özellik göstermiştir.

“Dört döndüğümüz bu yaz akşamında a
Yağmurlu günler uzak bir gelecektir b
Cascavlak bir apartman balkonu c
Damdazlak bir Diyarbakır damında a
Karanfil şart değil- çayır bile çiçektir b

Islak yapraklı bir iki saksı d

Serinliđi sızdıran bir tesdi varsa eğer yanında	e
Bir de rüzgâr tutuyorsa- hafıften göğsün.....	f
Daha ne istiyorsun- be Müslüman.....	g
Yaşıyorsun demektir”	b

(“Diyarbakır Damı”, Anadolu 1970, s.42).

Şair, Diyarbakır’daki aşırı sıcaklığı anlatırken hafıften gelen bir serinliğin, rüzgârın çok büyük bir nimet olduğunu söyler ve bunlara sahip bir Müslüman’ın yaşıyor olduğuna kanaat getirir. Diyarbakır konulu şiirin şekli ise yine beşer mısralık bentlerden oluşur ve ilk bent kendi içinde düzenli bir şekilde sıralanırken ikinci bent, birinci bentten farklı olarak daha dağınık kafiyelenmiştir.

4.4.1.3.3.5.Altılılar

Altı mısralık bentlerden oluşan nazım biçimleridir (Dilçin, 1995:380).

“Semte göre değişen pazar günlerinde	a
Cami parmaklığı- duvar önlerinde.....	a
(Seyyar fotoğrafçı- ayakta berber).....	b
Leylâ ile Mecnun- Arzu ile Kamber	b
Şarkı güfteleri- rüya tabirnameleri.....	c
Ve sırtı yıldızlı Kur’an tefsiriyle beraber.....	b
Cihan pehlivanı- Kara Ahmet- iri kıyım	d
Kraliçe: Keriman Halis Hanım.....	d
Ferhat- Battal Gazi- Zalođlu Rüstem	e
Şahadeti Hasan- Hüseyin- Mekkei Mükerreme	f
Şanlı Hamidiye- Bahri Ahmerde.....	f
Ve Kore hatırası- son baskı- son sistem.....	e
Gazi Osman Paşa- Plevne müdafii.....	g
Kubbesiyle meşhur Selimiye Camii.....	g
Pembe beyaz dünya güzeli Zehra.....	h
(Ver yansın allık pudra- püskürtme ben).....	ı
Trikopis kılıcını teslim ederken.....	ı
Yavuz geliyor Yavuz- denizi yara yara.....	h
Sırtı yıldızlı Kur’an tefsiriyle beraber	i
Kara Fatma- yalın kılıç cephede.....	j
Gazi Mustafa Kemal Kocatepe’de.....	j
Karabekir Kazım- Fevzi Paşalar.....	k

Derken göz sırat köprüsüne dalar k
 Koç inerken gökten İbrahim Peygamber i
 Atatürk'le İran şahı Pehlevi l
 Donanmamız kız kulesi önünde m
 Savaşırken Mehmetçik er meydanında n
 (Bilen bilmeyene okusun diye) m
 “Bugün peşin- yarın veresiye” n
 Ve “Olmaya devlet cihanda- bir nefes sıhhat gibi” l

(“Taş Basması Resimler”, Anadolu 1970, s.55).

Hemen hemen her bendi farklı şekilde kafiyelenmiş olan şiir, adeta okuyucuyu tarihin altın sayfalarında gezintiye çıkarıp kişiye tarihin şahitliğini yaptırmaktadır.

Osmanlı İmparatorluğundan başlayarak Kurtuluş Savaşı, Türkiye Cumhuriyeti, tarihe adını yazdıran Türk büyükleri, Türk kadını, şanlı Türk ordusu gibi birçok konuya değinen sanatçı tarih ve edebiyatı şiirinde buluşturarak güzel bir sentez oluşturmuştur.

4.4.1.3.3.6.Yedililer

Yedi dizeden oluşan bentlerdir. Bentlerin bir dizesi uyaksız da olabilir (Dilçin, 1995:381).

“Şehirle aranda bir görünmez sınır a
 Gece- bir meydan ateşinde ısınır a
 Hemşerinin yatağına paylaşırsın b
 Gurbeti bir zaman yük diye taşırsın b
 Yarı mahcup- yarı hayran dolaşırsın b
 Gören seni suçlu- kabahatli sanır a
 Garipmişsin- derdin varmış- kim tanır a

Sen şehrin helâsız tek göz hanesinde c
 Sen- zar atan gecekondlu kahvesinde c
 Sen- Bentderesinde kaya parçalayan d
 Sen- kötü kadın için dost cana kıyan d
 Sen- çaresiz- nûmune hastanesinde c
 Ve sen- şehrin taş hapishanesinde c

Sen kadın- sen namus- sen mahrem- sen çıplak e
 (Güzel yüzüne- bakılır veya ablak) e

Günde el evinde- günde çamaşırdaki f
 Nasıl güneşe çıkan göz kamaşır da f
 Zorluk çekerse görmeğe çalışarak e
 Sen de önce ürkek- sonra alışarak e
 Öyle dolanırsın sokakta- çarşıda f

Sizi bir bir tanırım kalabalıkta g
 Kah ince ağırlı- kah Polat bedensin h
 Avare- yiğit sen- hasta- susuz sensin h
 Derdimiz sendedir- umudumuz sensin h
 Mermi taşıyan evlât misali sırtta g
 Ulus Meydanındaki yüksek anıtta g
 Elini gözlerine siper edensin” h

(“Kısaca: Sen”, Anadolu 1970, s.38).

Her bendi farklı kafiye gruplarından oluşan şiirin tüm bentleri yedi dizeden meydana gelmişken sadece ikinci bendi altı dizeden oluşmuştur. Saf, ürkek, çekingen, şehrin kalabalığında yitip gitmiş insanı, kadını anlatan şiir küçük insanın büyük kentlerde yaşadığı yabancılik üzerine kurulmuştur.

“Gözlerim aynalarda, renkte, resimde a
 İşçilerin, köylülerin sesinde a
 -Erzurum’u, Yozgat’ı, Van’ı, Bolu’yu- b
 Dinliyorum dile gelen Anadolu’yu b
 Elleri ısıtan, taze demli, koyu b
 Tavşan kanı çay içilen kahvesinde a
 Altındağ’ın Hıdırlık Mahallesiinde a

Atıfbey’de rastgele bir akşam vakti c
 İşçinin, memurun dağılma saati c
 Civevli anı bu olan mahalleden d
 Uğuldayan çarşıdan, kuytu evlerden d
 Gazlı, ıslak, ekşi bir kokudur gelen d
 Memur, köylü, talebe, müvezzi, işçi c
 Atıfbey’de rastgele bir akşam vakti c

Bir karınca yuvasının telâş var e
 Sokulmuş birbirine gecekondular e
 Mezarlık sarı sarı yaprak içinde f
 Kerpiç damların zenginliği çocuklar e

Alt alta, üst üste, toz toprak içinde..... f
 Gurbet kederinde, bayram sevincinde f
 Tam gönlümce Altındağ'da sonbahar! e

Şehrin hoyrat sesini günde duyarsın g
 Bir gece amele ateşinde ısın g
 Dinle bir gecenin sessiz avazını..... h
 Yüz binlerin şakaklarında nabzını..... h
 Yanık nefesini yüzünde duyarsın..... g
 Yaratan böyle yazmış ama yazını h
 Sen gerçeksin Altındağ, sen büyük, sen varsın!” g

(“Altındağ'da Bir Akşam Vakti”, A Benim Cânım Efendim, s.68).

Erman, yedili bentlerden oluşturduğu eserinde Altındağ'dan, burada yaşayan insanlardan, paylaşılan sevinç ve kederden, gecekonduların soğuk görünümüne rağmen içinde yaşanan hareketlilikten bahsederek bir Anadolu hikâyesini şiirselleştirmiştir.

4.4.1.3.3.7.Karışık düzenli biçimler

Bentler içindeki dize sayısının ya da dizeler içindeki hece sayısının farklı olmasıyla ortaya çıkan nazım biçimleridir (Dilçin, 1995:383).

4.4.1.3.3.7.1.Dizelerin hece sayısı değişik olanlar

Bentlerinin dize sayısı eşit olup hece sayısı aynı olmayan şekildir (Dilçin, 1995:384).

“Gözünü budaktan sakınmazdı..... a
 Canını yağlı kurşundan..... b
 Sarıyer adlı Yörük köyündendi anası a
 Yani ana tarafından b
 Yörüktü Mustafa Kemal..... c

Gelmiyor insanın inanası..... d
 -Sanki eski Asya destanlarından-..... e
 Hem yokluk dağlarını eriten demirci f
 Hem kıvılcım, alev ve ateş..... g
 Tanrısal bir körüktü Mustafa Kemal c

Ne varsa Anadolu'da var..... h
 İstanbul'dur adamı çürüten..... 1
 Kazandıktan sonra:- Varsa yoksa sen!..... 1

Diyenlere gülecek kadar.....h

Büyüktü Mustafa Kemal”.....c

(“Koca Yörük”, Gazi Mustafa Kemal Atatürk, s.16).

Mustafa Kemal’i anlatan şiirde her bir dizenin hece sayısı birbirinden farklıdır. 8’li, 9’lu, 10’lu, 11’li, 12’li ve 13’lü ve 14’lü hecelerle yazılmış karma bir eser olan “Koca Yörük”, bent sayısı bakımından eşit, hece sayısı bakımından aynı değildir.

“Kimi avrat- kimi kaşık düşmanı.....a

Kimi bacım der- anam der.....b

Kadınlar taşır yükünü Anadolu’nun c

Anadolu’nun kahrını kadınlar çeker b

Düşegelmiş yüzyıllardır kismetlerine d

Hasret ve kan- korku ve ter b

Şaşırsın kolaylığına- ucuzluğuna saadetin.....e

Bir beşibiryerde- birkaç basma- biraz şeker.....b

Şahittir toprağın ondan- onun topraktan çektiğine.....d

Sabandaki demir- kağındaki teker.....b

Ya çapada- ya odunda- ya harmanda f

Ya üç- beş keçinin ardında seker.....b

Onunla doğurgan Türkiye- onunla zengin ama f

Konuşmada hak yok- sofralarda yer b

Karanlık- uzak ve susuz Anadolu’da f

Kadın hiç- kadın her şey- kadın hanım- kadın er” b

(“Ana- Bacı- Avrat”, Hem Hürriyet Hem Ekmek, s.61).

Son dizesiyle beraber şiiri özetleyen sanatçı, kadının toplumdaki, sosyal hayat içindeki görünmez fakat hissedilir olan yerini dile getiriyor. Sofrasıyla fakir, gönlüyle fedakârlığıyla şefkatiyle zengin Anadolu kadınının çalışkanlığını belirten cümleler dizelerin en dikkat çekici özelliğidir. Anne, abla, kardeş ne olursa olsun evlerde yaşayan her bir nefesin yükünü omzunda taşıyan Türk kadının sessiz sedasız

anlatılan bu hikâyesinde dizeler farklı hecelerden meydana gelmiştir. Kimi yerde 8’li heceler bulunurken kimi yerde de 17’ye varan hece sayısını görmekteyiz.

4.4.1.3.3.7.2.Bentlerinin dize sayısı değişik olanlar

Ölçüsü aynı olan fakat dize sayısı farklı olan nazım biçimidir (Dilçin, 1995:384).

- “Sen, ey içi binbir günaha uğrak!.....a
 Ey ölümlü kulu Tanrının, bırak.....a
 Güzeli seyirle geçsin zamanın.....b
 Güzellik yüksekte ve derindedir.....c
 Belki tükendiği yerde semanın.....b
 Belki bir denizaltı şehrinde.....c
- Mavi açtıkları semtte güllerin.....d
 Yaşadıkları yerde ölümlerin.....d
 Belki aynalarda, ıslak ve serin.....d
 Belki mor çiniler üzerindedir.....c
- Her gün evveli, gün ertesinde.....e
 Yağmur kokan bulut güvertesinde.....e
 Belki bulutların da ötesinde.....e
 Belki bir koyunun gözlerindedir.....c
- Yaprak yeşilinde, beyaz içinde.....e
 Gelen bir güz, geçen bir yaz içinde.....e
 Belki İstanbul’da, Boğaziçinde.....e
 Belki İstanbul camilerindedir”.....c

(“Güzellik Yüksek ve Derindedir”, A Benim Cânım Efendim, s.24).

Sanatçı, 11’li hece ölçüsüyle yazdığı şiirinde, ilk bendini altı mısradan diğer bentleri ise dört mısradan oluşturarak karışık düzenli bir biçim ortaya çıkarmıştır. Nüzhet Erman’ın şiirlerinde bu metodun oldukça fazla uygulanmış olduğunu görmekle beraber bunlara en çok “Yeşil”, “Anadolu” ve “A Benim Cânım Efendim” adlı şiir kitaplarında rastlıyoruz.

4.4.1.3.3.7.3.Serbest nazım

Genellikle ölçü ve uyak kurallarına bağlı kalmadan oluşturulan şiire denir (Dilçin, 1995:385). Dizelerin kimi kısa kimi uzundur. Bazı dizeler kendi içerisinde

uyaklı gibi görünse de sistematize olmadığı için herhangi bir ölçü veya uyak kalıbına girmez.

Serbest nazım biçimini Erman'ın en çok “Gazi Mustafa Kemal Atatürk”, ”Türk”, “Halk Haktır”, “Her Gün Yeni Doğarız” ve “İpe Un Seren Adam” adlı şiir kitaplarında görürüz. Bu kitaplarda yer alan şiirler kendi içerisinde uyağı ve ölçüsü bulunmayan ve genellikle uzun ve kısa dizelerden oluşmuş şiirlerden meydana gelmiştir.

“Conkbayırı’na doğru yürümüştü;
Birlikleri geride istirahat ediyordu.
Durdu birden: Kaçan askerleri görmüştü!
Düşmanın kovaladığı bir Artçı koluydu bu.
Çil yavrusundan beterdiler.

Önledi onları ve sordu:
-Niçin kaçıyorsunuz? Ne oldu, ne var?
-Efendim düşman!
-Nerede düşman?
Erler: -İşte, diye 261 rakımlı tepeyi gösterdiler.

Dedikleri gerçektir.
Bir an için etrafına bakındı.
Düşmana kendi askerlerinden daha yakındı.
Durum birazdan daha da kötüleşecekti
Ve kendi birlikleri de tehlikeye düşecekti.
Bundan sonrasını Mustafa Kemal,
Şöyle anlatıyor:
“- Mantıkla mı, yoksa içgüdü ile mi
Ben de bilmiyorum ama erlere:

-Düşmandan kaçılmaz! dedim.
-Cephanemiz kalmadı, dediler.
-Cephanemiz yoksa süngümüz var, dedim ve
-Süngü tak!
Diye bağırarak
Hepsini yatırdım yere.
Yere yatınca erler, düşman da yattı.

Ve işte kazandığımız an, bu andır.”
 Ve düşmanın hâli artık yamandır.
 Bizimkiler yatınca yere, düşman da yatmıştı.

Ve tekrar saldırıya karar verinceye kadar,
 Yetişen 57. Alay ile
 Yardımcı birlikleri 19. Tümen’in
 Ve derken 27. Alay!

Mustafa Kemal, yani Yarbay
 Ve Arıburnu Kuvvetleri Komutanı,
 O gündüz ve gecenin sonunda düşmanı
 Hallaç pamuğu gibi savurup atmıştı.”

(“Ben Size Saldırı Emretmiyorum, Ölmeyi
 Emrediyorum.”, Gazi Mustafa Kemal Atatürk, s.33).

Mustafa Kemal’in “Ben size saldırmayı değil, ölmeyi emrediyorum” sözünden hareketle mana kazanan ve bu vecize doğrultusunda küçük bir hikâyeyle can bulan şiir, Kurtuluş Savaşı yıllarında cephede Atatürk ve askerler arasında geçen bir diyalogla verilmiştir. Görüldüğü gibi şiir içerisinde hem kısa hem de uzun dizeler yer almaktadır. Uyak ve ölçü bakımından farklılık gösteren dizeler, sayı bakımından da aynı değildir.

“Hayal etmek bile zor:
 Doğu’da Çin Budun, kuzeyde Uar’lar...
 Yani enselerinde düşmanın ölümcül soluğu...
 Ayrıca yeni otlak bulmak zorunluluğu
 Ve zorluğu da var...
 İrtiş’in yatağından Baykal Gölü’ne,
 Kuzey Türkistan’a kadar...
 Bağımlı kılıp:
 İpekli kumaş karşılığında Çin’e
 Gümüş tilki, mavi sincap derisi veren
 Avcı Tölesler’le
 Yeşil gözlü, kızıl sakallı Wu-sun
 Ve Kırgızlar’ı ve Oğuzlar’ı,
 Yüksek tekerlekli, keçe evli araba kullanan...
 İlk göçebe Hun
 Türk İmparatorluğunu gerçekleştiren
 Tanrıkut Mete Han’ı!.

Yine sağda Demirkapı, solda Kadırgan Ormanı...

Yola dize getirerek

Yaylak ve kışlaklarda, ileri geri

Kıpırdayıp duran küçük, çirkin böcekleri...

Yani, suya tapan, Çin kökenli Juan- Juan'ı...

Kurt başlı Tuğ'u,

Asya bozkırlarında tekrar

Egemen kılan Türk Başbuğu

Bumin İliğ Kagan'ı!.

“-Ben soylu değilim ama

Soylu bir buduna mensubum!” demiş,

Papa'nın soy budalası elçilerine!

Ne korkunçtu Attilâ, ne de barbar!

Belki kurnazdı, tırnağa tırnak, dişe diş,

Yaşam savaşı veren...

Avrupa ağıllarına tek başına giren

Gözüpek bir kurt kadar!

Her hileyi denerdi!

Ama gururluydu Attilâ da

Her Türk kadar! Az gülerdi.

Adildi üstelik. İyilik ve konukseverdi!

Altın tabaklarda sunardı çeşitli yemekleri

Konuklarına, kendisi, tahta tabaklarda

Ve yalnız et yerdі!.

Kaderci bir derviş sanki,

Mütevekkil bir şaman:

“-Su testisi su yolunda kırılır!” derdi.

Ama, aklına koyduğunu da istediği zaman,

Ülkeyse, gider alır,

Bir şeyse alıp giderdi!

Basit fakat temiz olmasına dikkat ederdi

Giyiminin.

Ve kudretinden emin,

Mağrur bir edayla dinlerdi

Destansı övgülerini ozanların!

Yuğ Töreni'yle
 (Kutsal atları, sadık hizmetçileri
 Ve göz kamaştıran hazineleriyle)
 Göğe uçtuğunda,
 Saçlarını dibinden kesip
 Kılınçlarıyla yüzlerini kana buladıkları
 Söylenir Hun'ların!."

("Mete, Bumin, Attilâ", Türk, s.8).

Destansı bir söyleyişle yazılan şiir, serbest nazım tarzında belirli bir ölçüsü ve kafiyesi olmadan yazılmıştır. Şiirlerinde tarihî konuları gerçekçi bir bakış açısıyla veren Erman, okuyucuyu bir an da olsa gerçek yaşamdan koparıp tarihî bir serüvenin içine çekme konusunda oldukça başarılıdır. Okuyucu şiirin içine girdikçe al tuğlu çadırların arasında gezinir yeri geldikçe sadık bir asker yeri geldikçe savaş alanlarında bir kahraman olur.

"Önce, (amele kadem), sonra (ilme nazar).
 Verimsiz, uygulanamayan bilim neye yarar?
 Er kişinin kaybolmuş malıdır hikmet,
 Var gücüyle çalışarak kavuşur ona.
 Çünkü, halka hizmetle başlar
 Ve (amelledir ilmin kemâli).

Ne güzel:
 "... Halk, haktır!" demiş, Hünkâr Hacı Bektaş Velî.
 Halk için, halkın yararına
 Sürekli (Değişgenlikler)le (Bilim) ve (Çalışma)da;
 Sürekli Değişmezlikler),
 (Akıl ve (Ahlâk) yönünden!

Kardeşlik ve eşitlik, hürriyet ve bağımsızlık,
 Sevgi ve adalet!
 Tükenmez sabır, sonsuz gayret!
 Himmet ve nefes ise, alçak gönüllü erenler'in
 Yürekli ozanların Pîr'i Horasanlı Hoca
 Ahmet Yesevi'den.

Ahilik Tanrı'nın sonsuz rahmetinden damıtılmış
 Can suyudur kısaca!."

(“Halk Haktır”, Halk Haktır, s.52).

Hacı Bektaş Velî’nin “Halk haktır” sözüne istinaden oluşturulan şiir, genel olarak ahilik ve ahiliği besleyen ahlâk, erdem, kardeşlik, eşitlik gibi kavramlar üzerine kurulmuştur. Şiir şekil olarak serbest tarzda yazılan belirli bir ölçü ve uyağa sahip olmayan formda oluşturulmuştur.

“Bir hamam varmış,
Abdal Han’ın sarayında,
Sırça pencereleri gül bahçesine bakan.

Üç yüz fiskiyeli şadırvan, somaki mermer.
Duvarlar pembe çini.
Çelebi’nin deyimiyle:- Ramazan ayında,
Bayram gününde, gir-çık yıkan!

Sedef nalınlı, al ibrişim peştemallı köleler,
Tunç buhurdanlarda öd ve amber yakan;
Yeşim, firûze, kehribar, akik ve Seylan
Taşlarıyla bezemişler içini.

{Görölmeye değer bir şaheseri yani
Marifetli insan elinin.}
Aydınlık kubbesine de, çepeçevre,
Hamam Kasidesi’ni
Yazmışlar Fuzulî’nin.

Yolu düşüp yıkandığında, Bağdat Fatihî Sultan Murat
Han,

Soğuk olarak gül suyu akmış
{Dediklerine göre},
Buhur suyu akmış sıcak alarak
Altın ve gümüş kurnalarından.

Bir halvette, kuzgunî beş arap tellâk,
Dier bir halvette de, tastamam,
Beş peri kız hizmet eylemiş
Efendimize,
Dünyada eşi benzeri olmayan.

Bakmış bakmış da koskoca Sultan:

-N'olurdu, demiş,

Benim Darüssaadetimde olaydı bu hamam!"

(“Bitlis’te Bir Hamam”, Her Gün Yeni Doğarız, s.82).

Bitlis’te yer alan bir hamamın tasvir edildiği şiirde, Sultan Murat Han’ın hamama gitmesi, hamamla ilgili düşünceleri ve hatta böyle bir hamamın kendi sarayında da olmasını istemesi gibi düşüncelere yer verilerek adeta tarihî bir belgesel canlandırılmıştır. Şiir şekil olarak yine uzun ve kısa dizelerden ölçüsüz uyaksız mısralardan meydana getirilerek serbest bir form özelliği oluşturulmuştur.

“Bir Farsça yazmadır, okumadır, gidiyor,

Bilen, bilmeyenle alay ediyor.

Ozan, Türkçe dururken, Farsça yazıyor şiirini.

Bir gün bir toplantıda, Hoca:

-İstediğin Farsça şiir değil mi?

Ölçüsü ve uyağı yerli yerinde

Bir şiir de ben yazdım, diyor.

Ve okuyor:

“Mor menekşe boynun eğmiş uyurest

Kâfir soğan kat kat urba giyerest”

Hem şaşırıyor, hem de bozuluyor millet.

Biri:- Hocam! Doğru dürüst oku şunu

Bal gibi Türkçe bu!

Ama, direniyor Hoca:- Kim demiş onu?

Farsça ve her şeyi de yerli yerinde!

-Hadi ordan be!

Değişiklik olsa olsa sesinde.

Bunun Farsça nesrinde?

-Neresinde olacak aslanım? (Est)’lerinde!”

(“Farsça”, İpe Un Seren Adam, s.60).

Türk mizahının en tanınmış ismi Nasrettin Hoca’dan alınan bir fıkrayla şiirleşen bu eser, Nasrettin Hoca’nın kıvrak zekâsının da bir göstergesidir. Söylemek istediklerini karşı tarafa, yarı mizahla, anlayacağı dilden anlatarak halktan biri olduğunu gösteren Nasrettin Hoca, Türkçe bilinip konuşulduğu halde toplumda

Farsça konuşma arzusunu ve bilmeyenle alay edilmesini yadırgayarak söylemek istediklerini içine biraz da mizah katarak dile getiriyor. Şiir, birbirinden farklı uzunlukta oluşan dizelerden meydana gelmiştir. Bunda diyalogların kullanılması da etkili olmuştur.

4.4.1.4. Ölçü

Hecelerin sayısına ve niteliklerine göre oluşturulmuş kalıplara ölçü denir (Aksan, 2006:233).

Şiirdeki her bir dizenin sistematik olarak düzenlenmesi ve dolayısıyla dizeler arasındaki ahengin sağlanması vezinle gerçekleştirilir.

Nüzhet Erman'ın şiirlerinde en çok hece ölçüsü ve serbest tarzla yazılmış şiirler vardır. Kısmen de divan şiirinden alınan şekilleri görmekteyiz. Nüzhet Erman şiirlerinde en çok hecenin 11'li ve 12'li şeklini kullanmıştır. Bunların yanı sıra kısmen 8'li, 9'lu ve 14'lü şekliyle de eserler kaleme almıştır. Ancak sanatçı da karışık bir ölçüyle yazılmış yani 11'li hece ölçüsüyle başlayıp bazı dizelerinde 12'li olan hecelere de rastlamaktayız.

4.4.1.5. Kafiye

Ahengi sağlayan şiir unsurlarından biri olan kafiye, sesin yinelenmesi olayıdır (Aksan, 2006:188).

Tekrar edilen bu sesler yarım, tam, zengin, tunç, cinaslı olarak kendi içinde tekrar edilen ses sayısına göre değişiklik arz eder.

“Sularda ne bir sis, ne bir kırışık,
Ve ne de eriyen bir uğultu var.
Damlıyor çamlardan tatlı bir ışıık,
Yelkenler dolusu mavi şarkılar.”

(“Ege Kıyılarında”, Yeşil, s.30).

Tam ve tunç kafiye örneği olan dördlükte “-ar” sesleri tam kafiye, “-ışık” sesleri ise tunç kafiye meydana getirmiştir. Tunç kafiye, bir kelimedeki sesler diğerinin içinde aynen yer alır.

Sanatçı şiirlerinin büyük bir kısmını kafiye olarak kullanmıştır. Bunlara en çok düzenli şiirlerinin yer aldığı kitaplarında yani “Yeşil”, “A Benim Cânım Efendim”, “Anadolu” adlı eserlerinde rastlamaktayız.

4.4.1.6. Redif

Genellikle dizenin sonunda yer alan ve aynı görevdeki seslerin tekrarıyla meydana gelen şiir unsurlarına denir.

“Binerek sedefden bir arabaya,
Gelin götürmüştük mermer saraya,
Tadını, girse de yıllar araya,
Unutamam o kırk gün, kırk gecenin...”

(“Masal”, Yeşil, s.56).

Dörtlük içerisinde yer alan “-a/ -ya” sesleri aynı görevde kullanılarak redif oluşturmuştur.

“Hava güzel, benim en güzel gün^ümdü.
İçin için yanan چراغ halinde
Biz yan yanaydık şoför mahallinde.
Yanımdaki bir tanem, taze gül^ümdü.”

(“Trafik Kazası”, A Benim Cânım Efendim, s.73).

Şair, dörtlüklerden oluşan bu şiirinde 1. ve 4. dize ile 2. ve 3. dizelerde aynı şekilde redif kullanmıştır.

Görüldüğü gibi Erman, kafiye den olduğu kadar rediften de faydalanarak şiirindeki ahenk unsurlarıyla ritmik bir hava oluşturmuştur. Bu şiirsel öğelerle eserdeki lirizm duygusu da ön plana çıkmıştır.

4.4.1.7. Yinelemeler

Tekrar, tekrar ya da yineleme olarak çeşitli şekillerde zikredilen söz sanatı, kelime veya kelime gruplarının dize içerisinde tekrar edilmesiyle meydana gelir.

“Şiir dilinde belli seslerdeki yinelemelerin yanı sıra birtakım ses öbeklerinin oluşturduğu biçimbirimlerin, sözcük ve söz öbeklerinin ve kimi kez bütün bir dize ya da dizelerin de yineleniği görülür.” (Aksan, 2006:218).

Tekrarlar, şiir içerisinde ahengi sağlayan önemli unsurlardan biridir. Kelimenin değişik yerlerde yinelenmesiyle oluşan ahenk, ritmik bir hava yaratır ve dizelerin insan zihnindeki yerini kalıcı hale getirir.

Tekrarların hemen hemen bütün çeşitlerini kullanan Erman, bu bakımdan oldukça zengin manzumeler kaleme almıştır.

4.4.1.7.1. Ön yineleme

Art arda gelen dizelerin baş tarafında bulunan kelime ya da kelime grubunun tekrar edilmesiyle oluşur (Aksan, 2006:220).

Nüzhet Erman'ın birçok şiirinde örneğine rastladığımız söz sanatını örneklendirelim;

“Bir gözümde tütün kokan rıhtımla
İklim rüyasına dalan mavnalar.
Ve yıldızlar birikir damla damla
Bir gözümde çamur renkli mandalar.

Bir gözümde görülmemiş dünyalar,
Koklanmamış buruk bir meyva fecir.
Boz ufkuma sarkan dallar yeşerir,
Bir gözümde salkımlaşır rüyalar.

Bir gözümde açar, durulur bahar,
Göllerin gökler bakar aynasından.
Akar gelinciğin altın tasından,
Bir gözümde yağmurlaşır dualar.

Bir gözümde ıslak yeşil bir ada,
Beyaz kanatlara dolan yolculuk.
Köpükten bir el mendil sallamada,
Ve **bir gözümde** sen, ey güzel çocuk!”

(“Serap”, A Benim Cânım Efendim, s.19).

Görüldüğü gibi şair, aynı sözcükleri hem ilk dizenin başında hem de son dizenin başında tekrar etmiştir. Aynı dörtlük içinde iki kez yinelenen sözcükler, şiirin anlamını kuvvetlendirerek şiire farklı bir hava katmıştır.

“Bir zamanlar rüzgârdım ben
Dağ başlarında keyfince esen
Götürüp şehirlere kilitlediler
Gayri unuttum esmeyi

Bir zamanlar yağmurdum ben
Bardaktan boşanırcasına dökülen
Yavaş gel-şehirdesin dediler
Gayri unuttum yağmayı

Bir zamanlar çiçektim ben
 Kırlarda-su kenarlarında görülen
 İşte pencere-işte saksı dediler
Gayri unuttum açmayı

Bir zamanlar çocuktum ben
 Rüzgârı-yağmuru-çiçekleri seven
 Ağır ol-gayri büyüdün dediler
 Unutturdular bana gülmeyi”

(“Bir Zamanlar”, Anadolu, s.13).

Sanatçı, şiirlerinde oluşturduğu rahat havayı kullandığı tekrarlarla pekiştirmiş ve şiirin ritmini artırmıştır. Dörtlük başında ve dörtlük sonunda kullandığı yinelemelerle şiir, akılda kalıcılığı bakımından oldukça etkili olmuştur.

4.4.1.7.2. Art yineleme

Kelime ve kelime gruplarının dize sonlarında birbiri ardınca tekrar edilmesidir (Özünü, 2001:118-119).

Ön yineleme gibi şiirin anlatım gücünü artıran, ritmik olarak coşkusunu yükselten tekrar şeklidir.

“Alevi yüzlerde uçuşan ocak,
 Bekliyen sevgili, uyuyan çocuk.
 Oğul verip bir gün salkımlaşacak
 Islak yelkenlere dolan **yolculuk**.

Bir deniz şehrinin sokaklarında,
 Gemilerin renkli bayraklarında,
 Gamsız tayfaların dudaklarında
 Bitimsiz bir şarkı olan **yolculuk**.

Erişmek hevesi yorgun kollarda
 Kaybolmak korkusu ıssız yollarda,
 Hasret çiçeğidir açar dallarda,
 Unutkan gözlerde solan **yolculuk**.

İğdenin dalını ufkuma eğen,
 Ağlardan sızarak düşlere değen,

Kumsallarda serin serin eriyen
Renkli bir iz, sessiz bir an **yolculuk**.”

(“Yolculuk”, A Benim Cânım Efendim, s.42).

Dize sonlarında tekrar edilen bu yineleme çeşidi, aynı zamanda redif de sayılır (Aksan, 2006:224).

Art yineleme, şiirin anlatımını güçlendirmenin yanı sıra şiire konu olan duygunun vurgulanmasında da önemli bir unsurdur. Dize sonlarında tekrar edilen ‘yolculuk’ sözcüğü şiirde hem olumlu hem olumsuz yönleriyle ifade edilerek şiirin genel konusunu teşkil etmiştir. Yolculuk hem hasret hem vuslat olarak görülmüş ve mısraların sonunda tekrar edilerek iki yönüne de gönderme yapılmıştır.

“Ekini okşayan seher yelinin,
Eli **gibi kokar iğde çiçeği**.
Yeşiller giyinmiş taze gelinin,
Teli **gibi kokar iğde çiçeği**.

Aydınlık koynundan ıtır süzülür,
Pınar türküleşir, gönül üzülür,
Yazmasız zülûfler gibi çözülür
Işık olup akar **iğde çiçeği**.

Rengini içtiği ayla **konusur**,
Eğildiği serin çayla **konusur**,
Kokusunda ova, yayla **konusur**,
Yıldızlara bakar **iğde çiçeği**.

İğdelik ıslak bir sise bürünür,
Her şey güzel, temiz, yorgun görünür,
Gözlere kokulu düşler sürünür,
Hasret gibi yakar **iğde çiçeği**,

Neden bilmem halim yaman **bu ilde**,
Çimen sarı, bulut duman **bu ilde**,
Yârimin verdiği pembe mendilde
Ilık nefesin var **iğde çiçeği**.”

(“İğde Çiçeği”, A Benim Cânım Efendim, s.54).

Erman, ‘iğde çiçeği’, ‘konusur’ ve ‘bu ilde’ sözcüklerini belirli dörtlüklerde tekrar etmiş ve her dörtlükte farklı bir ahenk oluşturmuştur. Sözcüklerin

değişmesiyle birlikte vurgulanan ve ön plana çıkarılan duyguyu sürekli değiştirerek şair, kelime oyunları yapmış ve okuyucunun dikkatini bu şekilde yönlendirmiştir.

“Eriyen bir beyaz yol çize çize
Leylekler getirdi baharı bize
Renk geldi dudağa, saza, benize,

İncecik zarından soyduk **baharı**,
Öpüp başımıza koyduk **baharı**,

Eteğinde döndük birer çocuğa,
Koyulduk gül renkli bir yolculuğa,
Turnalara selam, yağmura dua,

Pembe ufkumuza astık **baharı**,
Kokup bağrımıza bastık **baharı**,

Gözlerinde güneşin izi yeşerir,
Yeşilden tüten sır yeşilde erir,
Bir sabah ufuktan selâmlar fecir,

İssız dünyamıza dolan **baharı**,
Dallara misafir olan **baharı**.

Toprak cennetini açar **güneşe**,
Yaprağın selâmı uçar **güneşe**,
Bizimsin artık sen, ey sonsuz neşe,

Bir nisan yağmuru çizer **baharı**,
Dala çiçek çiçek çizer **baharı**.

Mayıs sabahının altın imbiği,
Emzirir yeşili ve güzelliği,
Bahar, renkli, taze, rahat ve iyi,

Bulut damla damla saçar **baharı**,
Toprak kapı kapı açar **baharı**.

Baharda her insan poyraz gibi hür,

Biraz deli, biraz âşık görünür
 Şükür Tanrım, Tanrım sana bin şükür,
 İncecik zarından soyduk **baharı**,
 Öpüp başımıza koyduk **baharı**..”

(“İncecik Zarından Soyduk Baharı”, A Benim
 Cânım Efendim, s.52).

Baharın tüm renk ve kokusuyla kendini hissettirdiği yapıtta, art yinelemenin ikilemelerin yanı sıra bağlaç yinelemesi, mısra yinelemesi ve ikilemeler gibi tekrar türleri de yer almaktadır. Şair, dize sonunda sürekli tekrar ettiği “bahar” sözcüğü ile şiirin konusuna bir gönderme yaptığı gibi nazım içerisinde bu kelimeyi periyodik aralıklarla kullanarak bir ahenk oluşturmuştur.

4.4.1.7.3. Zıt paralel yineleme

Mısra veya bölüm başında kullanılan bir kelimenin aynı mısra ya da bölüm sonunda tekrar edilmesiyle meydana gelen söz sanatıdır (Özünlü, 2001:119).

“Beni iliklerime kadar işleyen
 Kömür tozlarından kim olsa tanır
 <Şuna bak insan binmeye utanır>
 Dedikleri at arabasıyım ben

Ben ve atlarım-**biri** doru-**biri** kır
 Bana **da** –atlara **da** hor bakar ama
 Kimse kötü diyemez arabacıma
 Eh-kabahat biraz da bizde sayılır
 Ortahalli fayton bile olamadık
 İçim gider süslü yaylılar giderken
 Kömür **taşımak**-gübre **taşımak** derken
At arabasıydık-at arabası kaldık
 Bir kez geçmek nasip oldu yanından
 Keyif diye **onu** gördüm-**onu** bilirim
 Hep arka sokaklardan gider gelirim
 Bırakmazlar beni Ulus Meydanından

Be adam-aklına gelsin-kırk yılda bir
 Senin de atlarını kırlara sürmek
 Düğünlere gelin sandığı götürmek
 (Şans-talih insanlara mahsus değildir)

Düşünürüm <ne diye araba oldum>

Artık **ne** kömür-**ne** istasyon-**ne** çarşı
 Yan geliversem şöyle güneşe karşı
 Çözün atlarımı-artık yoruldum”

(“Çözün Atlarımı Artık Yoruldum”, Hem Hürriyet Hem Ekmek s.87).

Farklı görevdeki kelimeleri mısra içlerine serpiştiren şair, vurgu ve tonlamayı değişik kelimeler üzerinde yoğunlaştırarak konuyu şiirin tümüne yedirmiştir. At arabasını konu alan eserde, sadece ‘at arabası’ kelimeleri üzerinde durulmamış ve böylece anlam yoğunluğu tüm dörtlülere yansıtılmıştır.

4.4.1.7.4. Bağlaç yinelemesi

Aynı veya ardı ardına gelen mısralar içinde bağlaçların tekrar edilmesi yöntemiyle yapılan ve anlatımı güçlendirmek için kullanılan söz sanatıdır. Bağlaç yinelemesi ön yineleme, art yineleme, zıt paralel yineleme gibi değişik şekillerde karşımıza çıkabilir.

“Sen, ey içi binbir günaha uğrak!
 Ey ölümlü kulu Tanrının, bırak
 Güzeli seyirle geçsin zamanın.
 Güzellik yüksekte ve derindedir.
Belki tükendiği yerde semanın,
Belki bir denizaltı şehrinde.
 Mavi açtıkları semtte güllerin,
 Yaşadıkları yerde ölülerin,
Belki aynalarda, ıslak ve serin,
Belki mor çiniler üzerindedir.

Her gün evveli, gün ertesinde,
 Yağmur kokan bulut güvertesinde,
Belki bulutların da ötesinde,
Belki bir koyunun gözlerindedir.

Yaprak yeşilinde, beyaz içinde,
 Gelen bir güz, geçen bir yaz içinde,
Belki İstanbul’da, Boğaziçinde
Belki İstanbul Camilerindedir...”

(“Güzellik Yüksek Ve Derindedir”, A Benim Cânım Efendim, s.24).

Şair, bağlaçları düzenli olarak her bölümde iki kez kullanmış ve mısra başlarında konumlandırmıştır. Aynı zamanda ön yinelemeye de örnek olan şiirde sanatçı, ‘Belki’ bağlacıyla şiirin genelinde bir ikilik yaratmış ve ritmi bu şekilde vermeye çalışmıştır. İkilikle beraber şiirde belirsizlik yaratarak duygu değerine katkı sağlamıştır.

“**Ha** Van Gölünde kamış
Ha Konya Ovasında kaval
Ha Toroslarda tek çam
Ha Gâvur Dağında kartal

Ha Okyanuslarda balık
Ha İstanbul’da Mehmet

Hepsinde **aynı** aşk-**aynı** dert
 Bilinmez çağlardan kalmış
 Kutuplara özgü bir akşam
 Kocaman bir yalnızlık”

(“Ha”, Hem Hürriyet Hem Ekmek, s.98).

Şair, bir önceki örnekte olduğu gibi ‘Ha’ bağlacıyla ikilik yaratarak anlam derinliğini vermeye çalışmıştır. İster Konya Ovası’nda ister Van Gölü’nde, nerede olursa olsun yalnızlık hep aynıdır diyen sanatçı, bağlaçları ilk dörtlükte ve ondan sonra gelen ikilikte mısra başlarında kullanmıştır. Son dörtlükte ise dize ortasında yer alan ‘aynı’ sözcüğü benzer vazifeyi yüklenerek hepsindeki aşk ve derdin benzeştiğini ifade eder. Ayrıca “ha” ve “aynı” sözcükleri ön yineleme ve ikileme için de örnek teşkil eder.

4.4.1.7.5. Mısra yinelemesi

Bir dizenin aynı dörtlükte ya da diğer dörtlüklerde tekrar edilmesiyle oluşturulan söz sanatıdır. Nüzhet Erman’ın şiirlerinde yinelemeler oldukça fazla yer tutar. Bunlardan biri olan mısra tekrarını da birçok şiirinde görebiliriz. Ancak bu tekrarlar, şiiri rutinleştirmek yerine esere ritmik olarak bir tekerleme havası katmış bununla da kalmayıp eserde verilmek istenen duyguyu ikinci kez tekrar ederek pekiştirmiştir.

“**Siz Haymana köylerini**
Yakın ama bilmezsiniz
Yakın ama bilmezsiniz

Siz Haymana köylerini

Yol yakinken gidin görün birini

Böyle rahat gülmezsınız

Açıl hele kardeş-açıl hele bir

Ardına baktığında şehir görünmeye

Ardına baktığında şehir görünmeye

Açıl hele kardeş-açıl hele bir

Şu seyrek çürük dişli sarı-siyah kümeye

Bizim memlekette köy denir

Aklından geçen sıfat

Bodursa ağaç-sıskaysa öküz-cılızsa sudur

Bodursa ağaç-sıskaysa öküz-cılızsa sudur

Aklından geçen sıfat

Haymana güneşinde kılkuyrak bir at

Tavuklar gübreleri eşeler durur

Yalnız Haymana mı-Çubuk-Balâ-Çerkeş

Bir hava ki-altın olsa paslanır

Bir hava ki-altın olsa paslanır

Yalnız Haymana mı-Çubuk-Balâ-Çerkeş

Her Allahın günü kara bir güneş

Gelir gelir cami duvarına yaslanır

Ama çocuklar gür-çocuklar canlı

Naçar kalmayalım diye biz

Naçar kalmayalım diye biz

Ama çocuklar gür-çocuklar canlı

Hititler-Selçuklar-sonra Osmanlı

Rüzgârlı-ulu bir çayır Türkiyemiz”

(“Siz Haymana Köylerini”, Hem Hürriyet Hem Ekmek, s.80).

Erman, tekrar ettiği dizeleri sarmal olarak şiire yerleştirmiştir. Yani birinci dize dördüncü dizede yinelenirken, ikinci dize üçüncü mısra da tekrar edilir. Şiir, bu sarmal mısra tekrarlarıyla hem estetik olarak hem de ritimsel olarak kendine has bir hava yaratır. Sanatçı, Haymana ve diğer Ankara ilçelerini anlatırken bize o kadar yakın olmalarına rağmen, duyarsızlık sonucu bir o kadar uzak kalmış ve büyük şehrin kucağında yaşamasına rağmen bu avantajdan yararlanamamış olan köy

görünümlü ilçelerden bahsetmiş, bu duyguyu karşı tarafa yoğun bir şekilde iletmek için de tekrar yoluna gitmiştir.

4.4.1.7.6. İkilemeler

Şiir türünde örneklerini çok fazla gördüğümüz bu kullanım için Vecihe Hatiboğlu şunları söyler:

“İkileme, anlatım gücünü artırmak, anlamı pekiştirmek, kavramı zenginleştirmek amacıyla, aynı sözcüğün tekrar edilmesi veya anlamları birbirine yakın yahut karşıt olan ya da sesleri birbirini andıran iki sözcüğün yan yana kullanılmasıdır” (Hatiboğlu, 1971: 9).

“Eriyen bir beyaz yol **çize çize**
 Leylekler getirdi baharı bize
 Renk geldi dudağa, saza, benize,

İncecik zarından soyduk baharı,
 Öpüp başımıza koyduk baharı,

Eteğinde döndük birer çocuğa,
 Koyulduk gül renkli bir yolculuğa,
 Turnalara selam, yağmura dua,

Pembe ufkumuza astık baharı,
 Kokup bağrımıza bastık baharı,

Gözlerinde güneşin izi yeşerir,
 Yeşilden tüten sır yeşilde erir,
 Bir sabah ufuktan selâmlar fecir,

İssız dünyamıza dolan baharı,
 Dallara misafir olan baharı.

Toprak cennetini açar güneşe,
 Yaprığın selâmı uçar güneşe,
 Bizimsin artık sen, ey sonsuz neşe,

Bir nisan yağmuru çizer baharı,
 Dala **çiçek çiçek** çizer baharı.

Mayıs sabahının altın imbiği,
Emzirir yeşili ve güzelliği,
Bahar, renkli, taze, rahat ve iyi,

Bulut **damla damla** saçar baharı,
Toprak **kapı kapı** açar baharı.

Baharda her insan poyraz gibi hür,
Biraz deli, biraz âşık görünür
Şükür Tanrım, Tanrım sana bin **şükür**,

İncecik zarından soyduk baharı,
Öpüp başımıza koyduk baharı..”

(“İncecik Zarından Soyduk Baharı”, A Benim Cânım
Efendim, s.52).

4.4.1.7.7. Zıt yapıli yineleme

Aynı mısra ya da art arda gelen mısralar içinde kelimelerin zıt yapılarının kullanılmasıyla ortaya çıkan yineleme türüdür (Özönlü, 1982: 120). Şair, şiirin ritmik özelliklerini oluştururken diğler yinelemelerin yanı sıra zıtlıklardan da faydalanarak anlam yapısını daha belirgin hale getirmiştir.

“Hoca, karakaçanı, eşeğini kaybetmişti.
Tellâl çağirtmişti Akşehir’de
Ve de ilân etmişti:

-Kim bulursa, rahat semeri ve püsküllü yularıyla
Onun olacak eşek, temelli!

Sordular: -Takım taklavatıyla başışladıktan kelli,
Ha **bulmuşsun**, ha **bulmamışsın**! Ne var?
Ne aratıyorsun, faydası ne?

-Yahu, Ağalar!
Bulmanın zevkini yabana attığınız belli!
Doyum olur mu bunun keyfine?”

(“Keyif”, İpe Un Seren Adam/ Nasreddin Hoca, s. 51).

Mizah anlayışıyla oluşturulmuş bu şiirde, Türk edebiyatında güldürü türünün en önemli ismi sayılan Nasreddin Hoca’nın kıvrak zekâsına bir gönderme

yapılmış ve onunla halk arasında geçen bir konuşma şair tarafından şiirselleştirilerek verilmiştir.

“Şah damarına – hür düşüncenin
İnince kör satır inince – **inmese** daha iyi

Yeter adam olana
Bu kadar hürriyet **denince** – **denmese** daha iyi

Sonracığıma – hak diye – hak diye
Haklar **yenince** – **yenmese** daha iyi

Neden mi olmuştur olanlar ve yine neden mi olur
Korkak ve **dönek** olunca ozan kısmı – **dönmese** daha iyi”

(“Daha İyi”, Hem Hürriyet Hem Ekmek, s.17).

Bu şiirinde de zıt yapıllı kelimelerden faydalanan şair, sözcükleri hem karşıt anlamlarıyla kullanır hale getirmiş hem de karşıt anlamlarından faydalılırken onların ikinci anlamlarından da yararlanmış. Yani bir sözcüğü hem zıt anlamıyla hem de yan anlamıyla kullanarak nazımda farklı bir ahenk yaratmıştır. Örneğin şiirde geçen ‘dönek’ kelimesi dizenin başında, verilmiş sözden dönen kişiler için kullanılan bir kelime iken, dizenin son kısmında kullanılan ‘dönmese’ kelimesi bir eylemin adı olarak karşımıza çıkmıştır. Dolayısıyla şair kelime zıtlığının yanı sıra mana zıtlığından da yararlanmış.

4.4.1.8. Kalıp ifadeler

Günlük hayatta oldukça fazla kullandığımız kalıp sözler, içerisinde ikilemeler, deyimler ve atasözlerini barındırmasıyla çok boyutlu bir görünüm sağlar.

Kalıp sözler içine aldığımız atasözleri, deyimler ve ikilemeler farklı isimlerle de karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan biri de kültür birim adlandırmasıdır (Aksan, 1996: 35).

Türkçe içerisindeki kalıp sözlerin Türk kültür ve hayatını yansıtmaları nedeniyle bu şekil bir adlandırma yerinde olacaktır.

Kalıp sözler, Erman’ın şiirlerinin en önemli unsurlarından biridir. Yaşadığı yerleri, oranın halkını anlatırken bu metottan ölçülü bir şekilde faydalanmış az sözle çok şey anlatarak özgün bir üslûp ortaya koymuştur.

“Şarteli indirince yanıverdi.

Gaflet uykusundan Solfasol Köyü

-Hacı Bayram-ı Veli'nin masal köyü-

Bir gece yarısı uyanıverdi.

Bir mektup getirdi güneşten posta,

Şerbet niyetine okuyun dost,

Sırtı sıvazlanan yatalak hasta

Yırttı boz **kefeni** canlanıverdi.

Ey vatanımın ışıksız köyleri,

Ey **ağzı dili yok** ıssız köyleri,

Deri değiştirdi Solfasol deri,

Derken efendim aydınlanıverdi.”

(“Solfasol Köyüne Elektrik Geldi”, A Benim Cânım Efendim, s.70).

Şiirdeki kalıp sözler, gün içerisinde her insanın kullanmış olduğu gündelik sözlerdir. “Gaflet uykusu”, “sırtı sıvazlamak”, “kefeni yırtmak”, “ağzı dili yok”, “deri değiştirmek” gibi kullanımlar yalın ve sade üslûbunda Erman’a yardımcı olan unsurlardır ve bu unsurları şair, şiirinde doğal bir söyleyişle kullanarak anlatımını pekiştirmiştir.

“**Hızır gibi yetişir** her sefer bahar

Yalnız gök değil- dağ değil- su değil güzelleşen

Aklımıza ve kalbimize düşen

Dördüncü bir cemre daha var

Dördüncü bir cemre daha var

Kanımızı oynatan- daha al yapan

Boşuna mı o **havadan nem kapan**

O **kabına sığmayan** tedirgin yaşamalar

O kabına sığmayan tedirgin yaşamalar

İnsan **aklı bir karış havada** gezer

Çocukluğa- aşka- deliliğe benzer

Dördüncü bir cemre daha var”

(“Dördüncü Cemre”, Anadolu 1970, s.27).

Şair, zor durumda gelen bir yardım için “Hızır gibi yetişmek”, hareketli ve coşkun hali anlatmak için “kanı kaynamak” deyiminden hareketle “kanı oynamak”, en küçük şeyden alınma durumu için “havadan nem kapmak”, yine aşırı coşku ve

heyecan için “kabına sığmamak” ve aşırı mutluluktan hayaller kurmak gerçek yaşamdan az da olsa kopuk yaşamak cümlesini anlatırken de “aklı bir karış havada” deyimini kullanmış ve anlatımın gücünü daha da artırmıştır.

“Arada bir- mayhoş tadını özler de insanoğlu

-Ah o eski günler- der

Bulunsaydı yolu- olanca tazeliğiyle

İnsan hangi günü acaba saklamak ister

Sizi bilmem ama- **başımın üstünde- gönül katında**

O’na ait günlerden kalmazdı yer

Ben- onsuz hiçbir tiryaki

Rakı- tütün- tuz o- karabiber

Mahşere kadar ve mahşerden sonra

Anca beraber- kanca beraber”

(“Tiryaki”, Hem Hürriyet Hem Ekmek, s.47).

Sanatçı, eskiye duyulan özlemi dile getirmek için uzun uzadıya cümleler sarf etmek yerine “Ah o eski günler” ibaresini kullanarak özlü bir söyleyiş yakalamış olmakla beraber halkın içinden biri olduğunu halk dilini kullanarak yansıtmıştır.

“**-Allah’tan korkar** mısın, korkar mısın Allah’tan?

Sus, bir şey söyleme.

(Hayır), dersin küfür zira, (Evet) dersin yalan!

Sözünden dönmez, şımartmadan över

Ve istenmeden verir fütüvvet ehlinden olan.

Daha hayırlıdır **eli açık** bir haydut,

Uğursuz ve cimri bir hâfızdan!

Eli boş dönmez ecel, gelince kapına,

İyi hazırlan!

Ne demiş Ma’ruf el-Kerhî:

-Bir yoksula verin gömleğimi ölünce,
Nasıl gelmişsem öyle ayrılmak istiyorum dünyadan!”

(“Susmaktır Hikmetin İlk Belirtisi”, Halk Haktır, s.20).

Şiirlerini mutasavvıf ve sufilerle zenginleştiren şair, ilk Türkçe fütüvvetnameyi yazdığı bilinen Burgaazi’nin eserinden hareketle Ahiliğin ana kitabı sayılan fütüvvetnamelere benzer bir içerikle dizelerini oluşturmuştur. Bir nevi yol, töre, âdap ve erkân öğreten bu eserlerdeki gibi şair de Allah inancı, dürüstlük, sözünde durma, cömertlik gibi kavramlar üzerinde durarak adeta benzer bir kitap oluşturmuştur.

“1919 yılı Mayısının 19 uncu günü
Samsun’a çıktım!”

Cümlesiyle başlar Büyük Nutuk!

O gün başlamış:
(Tarih ve 72 millet şahit),
7 düvel üzre, 1208 gün süren,
Kan ve ateşi yediveren
Egemenlik ve bağımsızlık gülüne dönüştüren
Akıl almaz destan yolculuk!”

(“7 Düvel Üzre 1208 Gün”, Her Gün Yeni Doğarız, s.191).

Sanatçı, gündelik yaşam içerisinde kullandığımız sözcükleri dizelere serpiştirerek Atatürk’ün Samsun’a destansı çıkışını kısa ve öz, birkaç mısraya sığdırarak anlam yoğunluğuyla birlikte başarılı bir şekilde vermiştir.

“(Neylesin içirecek çorbası olmayınca,
O da parasız- pulsuz, bir garip kul!)

Geç vakit kapıyı çalan bir yoksul:
-Şey! Tanrı misafiriyim! deyince Hoca,
Köşedeki mescidi göstererek:

-O’nun evi orası! demiş,
Yanlış geldin oğul!
Orada kalsan gerek!”

(“Tanrı Misafiri”, İpe Un Seren Adam, s.88).

4.4.1.9. Dil ve üslûp

Hisar dergisi etrafında toplanan şairler, sanat anlayışlarını topluluğun ilkeleri olarak gördükleri dört maddede özetlemişlerdir. Bu ilkelerden biri olan dil meselesi hakkında edebiyat dili olarak yaşayan, konuşulan, günlük hayat içerisinde kendi insanımızın benimsemiş olduğu dili kullanmamız gerektiğini ifade eder ve halkın konuştuğu dilden farklı bir dil kullanımının divan dili yaratmaktan farksız olduğunu söyleyerek yalın Türkçenin önemine vurgu yapar (Emiroğlu, 2000: s.47-48).

Onlar için önemli olan bugün konuştuğumuz dili yani yaşayan Türkçeyi mahallî söyleyişlerle doğal yapısı içinde devam ettirmektir.

“Nüzhet Erman da konuşma dilini halk deyimlerini kendine göre kullanımlarla toplumsal problemleri şiirlerinde işler.” (Emiroğlu, 2000:133).

Mehmet Kaplan Hisar şairleri için kendilerine has üslûplarıyla Marksist, materyalist ideolojiye karşı vatansever, milliyetçi bir düşünce tarzını benimsediklerini ve bu ideolojilerini eserlerine yansıttıklarını söyler (Kaplan, 1997 s.311).

Erman, geleneksel Türk şiirinde kullanılan dil ve üslûba uygun bir sanat anlayışıyla eserler vücuda getirmiş, ele aldığı konuları sade bir söyleyişle okuyucusuna aktarmıştır (Kabaklı, 1991: s.311).

“Şair Nüzhet Erman, şiire ilk başladığımız yılların gönlümüzde yer etmiş sınırsız bir ismi... Hayalle, düşle örülmüş değil, katı gerçekleri, Anadolu'nun aylık, yıllık değil, yüzyıllarca yumak olmuş, düğüm olmuş dertlerini, günlük biyolojik hayata yansımış sorunlarını olduğu gibi açıkça, yalın bir söyleyişle abartmadan, üstelik vatanına, milletine candan bağlı bir gönül eri olarak şiirle iletebilmiş bir mutlu kimse..... Anadolu'yu, Anadolu insanını olduğu gibi, hiçbir özentiyeye kaçmadan vermek... Amma sadece kuru fikir olarak ve tenkit okuyula neşterleyerek değil, şiirin altın kanatlarına en alımlı, en anlamlı bir deyişle ve halkın diliyle yüklemek... Nüzhet Erman bir vak'anüvis gibi gece gündüz, dağ, taş, dere tepe demeden, yazmış, kıışmış umursamadan, bu görevi yerine getirmeye çalıştı...” (Halıcı, 1999 :141-142).

Görüldüğü üzere şair, ele aldığı konuları yansıtırken dili kullanma da oldukça titiz davranarak çağdaşlarının da dikkatini çekmiş ve bu konuda takdir edilmiştir. Yaptığı idarî vazifelerin yanı sıra dili doğru kullanmayı da bir sorumluluk addederek Türkçeye gereken özeni göstermiş, eserlerini halkın kullandığı yalın dille vermiştir. Hangi konuyu ele alırsa alsın, eserlerinde hangi dönemi işlerse işlesin dilin

tüm olanaklarından yararlanmış, geçmiş ya da bugün demeden kullanılan Türkçeye eserlerini meydana getirmiştir.

“...Yönetici olarak görev yaptığı Anadolu’nun sıkıntılarını ve geri kalmışlığını yakından gören şair, açık, anlaşılır bir dille samimi bir üslupla millî, manevi konuları şiirlerine konu eder. Yalın söyleyişinde yaşayan dilin bütün özelliklerini kullanır. Kalıplaşmış sözler, halk dilinden alınma “böğür çivisi, yeğenim, Allah ne verdi ise, postu sermek, kara çalmak, ilaç için, sapına dek” gibi deyimler ve hitaplarla Türkçeyi pürüzsüzce kullanarak dilimizin zenginliğini okuyucuya aktarmayı başarır. Nüzhet Erman’ı şiiriyle tarih öğreten bir eğitimci olarak nitelenmek yanlış olmaz...” (Koç, 2008:691).

Şair, tabiat şiirlerinde de tarihî şiirlerinde de aynı sadelikten yararlanır. Erman’ın şiirlerinde hemen hemen hiç yabancı sözcük yoktur. Onun dilinin en büyük özelliği Türk insanının kullandığı, benimsediği, köken olarak başka dillerden girmiş olsa bile, konuşurken herkesin ortak anladığı, günlük hayat içerisinde kullanılan Türkçe veya Türkçeye yerleşmiş sözcüklerdir.

Şairin dili hakkında Oyhan Hasan Bildirki, şunları söyler:

“Erman’ın şiirlerinde akıl dolu, pırıl pırıl bir anlatım görülüyor, üstelik safi Türkçe, tekmili birden yaşayan Türkçe. Onun bütün şiirlerini sevimli hale getiren de bu, Türkçe.” (Bildirki, 2007).

Hisarcıların ortak düşüncesi olarak karşımıza çıkan halkın konuştuğu yalın dil anlayışı, Hisar dergisinde yayımlanan ve dört ilke arasında yer alan maddelerden biridir. Genel olarak topluluk üyeleri bu görüşü benimsemiş ve geçmiş dönemlerdeki şiir dili ve halk dili arasındaki uçurumu, kapatmaya çalışan bir felsefeyle müşterek hareket etmişlerdir.

4.4.2. Şiirlerindeki Muhteva Özellikleri

4.4.2.1. Tabiat

Sanatçının eserlerindeki tabiat teması, donuk bir tablo gibi değil görsel bir şölen gibidir. Doğanın her rengini şiirine yansıtmış olan şair, özellikle yeşil rengini kullanmıştır. Onun şiirlerinde kelimelerle anlatılan bir elma ağacı, şiire renklerini o kadar iyi yansıtır ki bir anda tabiatın içindeymişiz gibi hissederiz kendimizi.

“Sularda ne bir sis, ne bir kırışık
Ve ne de eriyen bir uğultu var..
Çamlardan damlıyor serin bir ışık.
Yelkenler dolu mavi şarkılar..
Ege'nin çiçeği ve gülüşüdür,

Sedef avuçlardan dökülen köpük..
 Sahil çocuğunun ılık düşüdür,
 Nur içinde yüzen altmış altı buk..
 Gömülmüş sanki bir renk rüyasına.
 Masal olmuş eski mermer saraylar..
 Sarı ay benziyor buğu tasına
 Ve bir çocuk kadar tasasız çaylar..”

(“Ege Kıyılarında” Yeşil, s.30).

“Eriyen bir beyaz yol çize çize,
 Leylekler getirdi baharı bize,
 Renk geldi dudağa, saza, benize,
 İncecik zarından soyduk baharı,
 Öpüp başımıza koyduk baharı
 Eteğinde döndük birer çocuğa,
 Koyulduk gül renkli bir yolculuğa,
 Turnalara selâm, yağmura dua,
 Pembe ufku muza astık baharı,
 Kokup bağrımıza bastık baharı.
 Gözlerde günesin izi yeşerir,
 Yeşilden tüten sır yeşilde erir,
 Bir sabah ufuktan selâmlar fecir,
 Issız dünyamıza dolan baharı,
 Dallara misafir olan baharı
 Toprak cennetini açar güneşe,
 Yaprığın selâmı uçar güneşe,
 Bizimsin artık sen, ey sonsuz neşe,
 Bir Nisan yağmuru çizer baharı,
 Dala çiçek çiçek dizer baharı.
 Mayıs sabahının altın imbiği,
 Emzirir yeşili ve güzelliği,
 Bahar, renkli, taze, essiz ve iyi,
 Bulut damla damla saçar baharı,
 Toprak kapı kapı açar baharı.
 Baharda her insan poyraz gibi hür,
 Biraz deli, biraz âşık görünür,
 Şükür Tanrım, Tanrım sana bin şükür,
 İncecik zarından soyduk baharı,
 Öpüp başımıza koyduk baharı.”

(“Bahar” Yeşil, s.32).

Erman, tabiata olan sevgisini bu konuyla alakalı bir şiir kitabıyla ölümsüzleştirmiştir sanki. Onun tabiata olan bağlılığı sadece “Yeşil” kitabında değil, diğer kitaplarında da yer yer kendini hissettirmiştir. Tabiatla kendisini her fırsatta bütünleştiren şair, kendisini şiirlerinde tabiatın kucağına bırakarak hayattan keyif almayı bilmiş, bununla da kalmayıp tabiatın güzelliklerini kişiselleştirme yoluna giderek karşımıza adeta bir insan portresi çıkarmıştır.

4.4.2.2. Masal

Nüzhet Erman, şiirlerinde kullandığı masal unsurlarını kimi zaman müstakil olarak “masal” adı altında verirken kimi zaman da bu öğeleri şiirin içine yedirerek, bazen bir kahraman bazen bir dev bazen de başka bir dünyaya açılan kapı olarak eserlerine yansıtmıştır.

“Sularda ne bir sis, ne bir kırışık
Ve ne de eriyen bir uğultu var.
Damlıyor çamlardan serin bir ışık,
Yelkenler dolusu mavi şarkılar.
Egenin çiçeği ve gülüşüdür,
Sedef avuçlardan dökülen köpük,
Sahil çocuğunun ılık düşüdür,
Nur içinde yüzen altmışaltı bük.
Bakışın yunduğu gölgesiz bir su
Adacıklar birer ıslak yeşil dal.
Meltemin nefesi, ardıç kokusu
Ve derin bir hazla titreyen kumsal.
Gömülmüş sanki bir renk rüyasına,
Masal olmuş eski mermer saraylar.
Sarı ay benziyor buğu tasına,
Ve bir çocuk kadar tasasız çaylar.
Martı kanatları gibi ağarmış,
Emerek her gece mehtabı taşlar.
Halikarnas adlı bir inci varmış,
Uzak iklimlerden getirmiş kuşlar”

(“Halikarnas Adlı Bir İnci Varmış”, A Benim Cânım Efendim”, s.44).

Erman’ın şiirlerinde okuyucuya, büyülü bir dünyanın kapıları açılır. Cansız nesneler canlanır, tabiat ve insan mutludur. Adeta her şey insanı mutlu etmek için oluşturulmuştur.

“Yorgun bir türküyle eğilsin dallar,
 Bir yağmur sonrası ıslak ufkuna.
 Ve renkli bir ninni gibi masallar
 Şehzadeleriyle dolsun uykuna.
 Yum, o güzel kara gözlerini yum,
 Örsün peteğini düşünde arı.
 Bakışın bir gölde yunsun çocuğum,
 Bahçeler yoluna serpsin baharı”

(“Çocuk Uykusu”, Yeşil, s.7).

Kaleleri topa tutup basanlar,
 Yelken direğine adam asanlar,
 Siyah bayrakları kuru kafalı
 Korsanlar, korsanlar, yiğit korsanlar.

Bitmek bilmiyen kırk gün, kırk geceler,
 Of! Deyince yerden biten cüceler,
 Seher yüzlü, ürkek ceylân bakışlı
 Eceler, eceler, eşsiz eceler.

İpekle baharat yüklü gemiler,
 Pekmez fiçıları, kırk haramiler,
 İnce minareli, pembe kubbeli
 Camiler, camiler, ulu camiler.

Dudakları yerle gökte zenciler,
 Bir sonsuz rüyada dönen çengiler,
 “Açıl susam açıl”, açılan kapı:
 İnciler, inciler, nurdan inciler.

Ejderha ağzından çıkan alevler,
 Kırk anahtarlı, kırk odalı evler,
 Hint padişahının gün görmez kızı,
 Sonra devler, devler, boyuna devler..”

(“Binbir Gece Masalları”, A Benim Cânım Efendim, s.13).

Şiirlerde görüldüğü gibi şair, kırk gün kırk gecelerden, inciler, korsanlar, eceler ve cücelerden, Hint padişahı, kızı, harami ve çengilerden faydalanarak bir

masal dünyası yaratmış ve dolayısıyla okuyucunun farklı bir boyuta geçişini kolaylaştırmıştır.

4.4.2.3.Şehirler

Sanatçının özellikle “Anadolu 1970” adlı eserinde karşımıza çıkan şehir konulu şiirleri, diğer eserlerinde de kısmen üzerinde durulan konulardandır. Şair, “Anadolu 1970” kitabında şehirleri anlatırken bilhassa isimlerini kullanmış, bazen bir şehrin güzelliğini anlatırken bazen doğu ve batı arasındaki farkı baz alarak mukayese yolunu tercih etmiştir. Nüzhet Erman’ın şiirlerinde genel bakış açısıyla şehirler hep kaybolmuşluğun, yitikliğin, insanı yutup çaresizliğe itişin bir temsili gibi verilir. Ayrıca sanatçı, çoğu zaman “Köylü milletin efendisidir” sözünden hareketle Anadolu köylerini ve şehirlerini büyük şehirlere üstün tutarak Anadolu’nun bir cevher olduğu görüşünden taviz vermemiştir.

“Çökmüş büyük ve yalnız olmanın garibliği
Ağaran Erciyes değil-dört yan
Tozlu yüzyılların alaca karanlığında
Sessizlik güvercinleridir parlayan

Şarabın kıyasıya din olduğu zamanlar
Ve belli değilken İsa’nın peygamberliği
At koşturmuş Kapadokya’da doludizgin
Acı sarı-gül pembe ve yüzlerce kahverengi

(“Kapadokya”, Anadolu, s.15).

Basmakalıp bir insafsız ufukla
Gurbet kıskacına almış insanları
Bir-iki akasya ve birkaç tavukla
Yolcu bekliyen tiren istasyonları

İstanbul-Diyarbakır yolcu katarı
Hasret kavuşturur posta tatarı
Güney öğlesinde dağ-taş sapsarı
Buğday yığınları-karpuz vagonları”

(“İstanbul-Diyarbakır”, Anadolu, s.57).

“Ateş ve su-zaman ve rüzgar
Anlaşmış nasılsa bir olmuş

Biraz tarih-biraz şarap-biraz tabiat

Derken Nevşehir olmuş

Laleler açarken akla hep
Damat İbrahim Paşa gelir olurmuş

Mağrur Bizans-mağrur Selçuklu ve
Şanlı Osmanlıdan
Ak güvercinler yükselir olmuş

Düşüncelerde gençleşen Hünkârı Velî
Bu topraklarda pîr olmuş

Bir hoş saltanat sürmede İsa'dan beri
Şarap bu ülkeye emir olmuş

Avanos testilerinde oldum olasıya
Erciyes erir olmuş

Anlatsan Nevşehir'i hiç övmeden kısaca
Bakarsın şiir olmuş"

("Nevşehir", Anadolu, s.64).

4.4.2.4. Anadolu ve Anadolu insanı

Erman'ın şiirlerinde Anadolu'nun özel bir yere sahip olduğunu görüyoruz. O, sanatçı dostları gibi Anadolu'yu dışarıdan bir manzara olarak seyretmek yerine Anadolu'nun çoğu şehrinde bizzat bulunup bu zenginliğe tanıklık etmiştir. Mesleği nedeniyle birçok köy, kasaba, şehir gezen sanatçı buradaki insanların samimi dünyalarına uzaktan bakmak yerine aralarına dâhil olup onlarla bu zengin dünyanın bereketini yaşamış ve bu vesileyle de eserlerini ortaya koymuştur. O, buralarda yaşayan insanlarla hem-hal olmuş tarlada, bağda, bahçede, evde, çarşıda, pazarda her türlü meşgalenin altından alınının teriyle kalkan Mustafa Kemal'in 'Milletin efendisi' olarak nitelendirdiği Anadolu insanını, eserlerine konu etmenin verdiği gururu her şiirinde okuyucuya başarıyla yansıtmıştır.

"Köylü memleketin efendisidir"
Biz hem kel-hem fodul

Dörtlü yonca bulmak marifet değil
Bana Harran ovasında – bir ağaç bul

Kalaylı tepsilerde getirilen güneşler
Trahomlu gözlerde pul pul

Selçuklu-Osmanlı-Cumhuriyet
Yörük çadırında aynı çul

Çok yakın ama- yüzyıllarca uzak
Ne yol su- ne elektrik- ne okul

Bu senin bildiğin- anlıyacağın dert değil
Gözün körolmasın İstanbul”

(“Köylü Memleketin Efendisidir” Anadolu, s.49).

“İnsan tükenmez diyor yazarın biri
Görmemiş besbelli tükenmişini

Hergün yenik-yitik insanlarlayım
Çaresizlik kenetlemiş dişini

Öyle insanlar ki ölmesine lüzum yok
Bitirmiştir felek zaten işini

İsli-kısıp gece lambaları gözleri
Havadan-sudan alır ateşini

Çamur içinde bu solucan insanlar
Tartaklar durur bir hatıra leşini

Hergün yenik-yitik insanlarlayım
Ve ben-ne derlerse desinler
Bu insanlardan yanayım”

(“Yitik İnsanlar”, Anadolu, s.54).

4.4.2.5. Mustafa Kemal Atatürk

Şair, Mustafa Kemal ile ilgili şiirlerini genellikle “Gazi Mustafa Kemal Atatürk” adlı kitabında toplamıştır. Bunun yanı sıra diğer şiir kitaplarında da Atatürk’le ilgili şiirlerine yer vermiştir. Özellikle “Gazi Mustafa Kemal Atatürk” adlı eserinde Mustafa Kemal’in kahramanlıkları, yapmış olduğu inkılaplar, paşalarla olan

diyalogları ve fikir alışverişi, ülkenin yeniden yapılandırılması, Türk halkına yapmış olduğu konuşmalar Atatürk özdeyişleriyle beraber verilerek eserin gücü adeta ikiye katlanmıştır. Şair, devrin önemli isimlerini de şiirlerine dâhil ederek savaşı anlatan diyaloglarla renkli ve gerçekçi bir tablo çizmiş, okuyucuyu olayların yaşandığı döneme çekmiştir.

“Conkbayırı’na doğru yürümüşü;
Birlikleri geride istirahat ediyordu.
Durdu birden: Kaçan askerleri görmüşü!
Düşmanın kovaladığı bir Artçı koluydu bu.
Çil yavrusundan beterdiler.

Önledi onları ve sordu:
-Niçin kaçıyorsunuz? Ne oldu, ne var?
-Efendim düşman!
-Nerede düşman?
Erler: - İşte, diye 261 rakımlı tepeyi gösterdiler.

Dedikleri gerçektir.
Bir an için etrafına bakındı.
Düşmana kendi askerlerinden daha yakındı.
Durum birazdan daha da kötüleşecekti
Ve kendi birlikleri de tehlikeye düşecekti.

Bundan sonrasını, Mustafa Kemal,
Şöyle anlatıyor:
“-Mantıkla mı, yoksa içgüdü ile mi
Ben de bilmiyorum, ama erlere:

-Düşmandan kaçılmaz! Dedim.
-Cephanemiz kalmadı, dediler.
-Cephanemiz yoksa süngümüz var, dedim ve
-Süngü tak!
Diye bağırarak
Hepsini yatırdım yere.
Yere yatınca erler, düşman da yattı.

Ve işte kazandığımız an, bu andır.”

Ve düşmanın hâli artık yamandır.
Bizimkiler yatınca yere, düşman da yatmıştı.

Ve tekrar saldırıya karar verinceye kadar,
Yetişen 57. Alay ile
Yardımcı birlikleri 19. Tümen'in
Ve derken 27. Alay!

Mustafa Kemal, yani Yarbay
Ve Arıburnu Kuvvetleri Komutanı,
O gündüz ve gecenin sonunda düşmanı
Hallaç pamuğu gibi savurup atmıştı.”

(“Ben Size Saldır Emretmiyorum, Ölmeyi
Emrediyorum.”, Gazi Mustafa Kemal Atatürk, s.33).

4.4.2.6. Sosyal meseleler

Şairin kitaplarında ele aldığı en belirgin konulardan biri olan toplum meseleleri, özellikle “Anadolu” ve “Hem Hürriyet Hem Ekmek” kitaplarında karşımıza çıkar. Özellikle bu iki kitapta köyde, şehirde sıkıntı çeken insanlar, yokluk ve çile içindeki fertlerin hayata tutunması, toplumun aksak yönleri, hayat hengâmesi içinde çabalayan kişilerin yüzlerindeki çaresizlikleri, Anadolu’nun sessiz, mahzun ama bir o kadar da vakur tabiatıyla iç içe verilmiştir. Kimi zaman bir at arabası kimi zaman da bir otobüs şiire konu olmuş hüznün yanında nükteli bir söyleyiş kullanılarak okuyucuya birden fazla duygu hissettirilmiştir.

“Sıcak bir garajdır aklımdan geçen
(Ne çamuru var- ne de gürültüsü)
Ben hem yol- hem insan kahrını çeken
Ben çınçın belediye otobüsü

Yıldırım Beyazıt- et balık- Gima
İhsan Sungu okulunu takiben
(Kırık dökük bir dolmuşa rakiben-
Camiyi geç ve dön çınçına

Şoförüm- biletçiyim ve ben- üç nüfus
Aynı saatlerde işte bu yolu
(Tıklım tıklım- ağzıma kadar dolu)
Her Allah’ın günü teper dururuz

Biletçimin yakasına taktığı
 Çiçekten anlarım ki bahar gelmiş
 Şoförümün gizli gizli baktığı
 Aynamdaki kadın sahi güzelmiş

Şu bohçalı taze hamama gider
 Emzikli hanım Şan Sinemasına
 Bilemem- o genç kız neden bahseder
 Burnuna sokulan nişanlısına

Talebeler yol boyunca gülüşür
 Bir adam ters giden banka işini
 Memur karısının siparişini
 Kirli camlarına dalar düşünür

Rahat bir garajdır aklımdan geçen
 Benim için iş değil ömür törpüsü
 Ben hergün biraz daha yıpranıp göçen
 Ben çınçın belediye otobüsü”

(“Çınçın Belediye Otobüsü”, Anadolu, s.40).

“Arıyanlar Çarşıkapı’da bulurdu,
 Süslü sandığıyle niyet satardı.
 Kuşlarla ve gökyüzüyle kafadardı,
 Yıllarca o kapıyı bekledi durdu

İki güvercini, bir kumrusu vardı;
 Yetim anası, genç dul, oğlu askerde,
 Sıkıldı mı başı, düştü mü bir derde,
 Doğru Çarşıkapı’ya, ona koşardı.

Civardaki diğer kuşçulara nisbet,
 Aynalarla donatmıştı sandığını.
 Yoktu hiç gören: “Şans, talih, kader, kısmet”
 Ses yarıştırmaktan usandığını.

Büzülmüş kumruya, “Haydi Üsküdarlım,
 Kurtar küçük hanımı meraktan” derdi.

Üsküdarlı, haspam, bir kurum, bir çalım,
Yürür, az düşünür, bir niyet çekerti.

Bir gün onu yerinde göremediler,
Çarşıkapı'yı buldu gidenler sade.
Duyulunca da öldüğü mahallede,
“Herhalde kuşlarına uydu” dediler.”

(“Şans, Talih, Kader, Kısmet”, A Benim Cânım
Efendim, s.23).

4.4.2.7. Edebî şahsiyetler

Erman, eserlerinde edebiyat dünyasının önemli isimlerine yer vermeyi unutmamış, şiirlerinde zaman zaman bu kişileri çok bilinen özellikleriyle veya edebiyat dünyasında kendinden söz edilmesini sağlayan bir şiiriyle yahut mühim bir sözyle özdeşleştirerek vermiştir. Bu çerçeve içinde sanatçıları ele alırken bazen okuyucuyu eski İstanbul’da bir zaman yolculuğuna çıkarıp bu sanatçılarla karşılaştırmış bazen de onların önemli bir fikrini kendisine amaç edinip millî bir hava oluşturmaya çalışmıştır. Şairin herhangi bir amaçla ele alıp şiirine edebî bir renk kattığı bu sanatçılar, onun şiirlerinde yalın ve doğal bir söylemle tekrar dirilmiş kendi yaşam tarzlarından koparılmadan edebiyat dünyasındaki yerleri yeniden hatırlatılmıştır.

“Havasını- suyuna-toprağına karıştırmıştır
Ama- kim demiş- arayıp bulmak zor

Ölümsüzdür- gerçek şairleri İstanbul’un
İstanbul- biraz da- rahmetli şairleriyle yaşıyor

Bak- her sabahki mahmurluğunu- Sait Faik
Yine- serin serin- Çiçek Pasajında açıyor

İşte Abdülhak Hamid- yanında Lüsyen Hanım
Löbon’da beş çayını içiyor

Bir şarkı- uzaktan uzağa ve beyaz bir sandal
Allah bilir ya- Nedim Efendi geçiyor

Orhan Veli- şu anda- bir deniz meyhanesinde
Garanti kafayı çekiyor

Aşı boyalı bir ev(küpeler- sardunyalı içinde)
Kapisından Ziya Osman çıkıyor

Yahya Kemal- yeni bir ilhamla dalgın
Arada bir Kanlıca'ya bakıyor

Yine- bir kavga ve hürriyet şiirine eğilmiş Tefvik
[Fikret

Cânım Boğaz- önünden- boş yere akıyor
Ve Nüzhet- bu mısralarla- hepsinin toprağına-
[ayrı ayrı

Sevdikleri taze çiçekleri bırakıyor”
("Nedim'den Orhan Veli'ye Kadar", Hem
Hürriyet Hem Ekmek, s.37).

4.4.2.8. Tarih ve tarihî şahsiyetler

Nüzhet Erman, “Türk” ve “Her Gün Yeni Doğarız” adlı kitaplarında tarihle ilgili şiirlerini toplamış, Türk dünyasının adı bilinen ilk kahramanlarından itibaren başlayıp, Kurtuluş Savaşının son bulduğu döneme kadar geçen tarihi süreci içinde yetiştirdiği, Türk dünyasına yön veren önemli kişilerle birlikte harmanlayarak kaleme almıştır. Eserlerinde dönemlerin vurgulu olaylarını anlatmayı ihmal etmeyen şair, peygamberlerden, tarihe adını aşkılarıyla yazdıran âşıklardan, Ergenekon Destanından, Çin, Bizans oyunlarından, Estargon Kalesinden, İnebahtı muharebesinden, Osmanlı padişahlarından, Atatürk, Enver Paşa, Ali Fuat Paşa, Damat Ferit Paşa gibi dönemde öne çıkmış kişilerden, Kuvayi Milliye olarak bilinen ve bu topluluk içerisinde aktif olarak rol oynayan birçok insana kadar şair, tarihi bir motif gibi tüm ince detaylarına kadar şiirlerine nakşetmiştir. Bu kadar geniş bir tarih yelpazesi sunan sanatçı bu eserlerini şahıslar arasında geçen diyaloglara dayalı olarak uzun manzumlar şeklinde destansı bir tarzda vücuda getirmiştir.

Yeryüzünün Halifesi ve [Zıll’Ullahi fi’l arz];
Osmanoğulları’nın ufkunda katmerli tümcelerle açan:
Nilüfer, Goncater, Ebrubahar, Çaresaz,
Nurihayal, Ferahfeza, Peykidil ve Arzuyucan...
[Hepsinin de sıcacık, fıkır fıkır kanları]
Sırp, Gürcü, Macar, Çerkes, Ukrayna ve Rum

Topraklarından

Kökleyip meyvelendirmişiz o körpe fidanları.

Hüdavendigâr Murat koymuş derler,
Gülçiçek Hatun'a adını.
Şehirler sultanı kızıoğlan kız İstanbul'dan
Sonra bir Gülbahar Hatun'dur tutturmuş
Fatih Sultan Mehmet Han!
Başbaş, Gülruh Hatun sürmüş
Sarı Selim'in altınyaldızlı saltanatını.

Bir Gülfem Hatun ki,
Sultan Süleyman'a Hürrem Haseki'yi unutturmuş
Ve ferman üzre, ancak ölüm silip süpürmüş
Zehirli, korkunç güzelliğini,
Avcı Mehmet'i avlayan Gülnuş Sultan.
Gülcemal Hanım, Abdülmecit'in Başkadını
Ve Abdülhamit'in annesi Gülnihal!

Ben yalnız, [tozpembe, balsarısı, karbeyaz...] masal
Güllerini tazeledim bir bir.
Hepsi de, nefes kesen diri goncaları serhat boylarının.
Yoksa, Osman Gazi'nin baş tacı Mâl Hatun'dan
Vahdettin'in annesi Gülüstü Hanım'a kadar...
Ne çiçekler açmış, ne çiçekler solmuştur kimbilir,
Uzak, kuytu bahçelerinde Osmanlı Saraylarının!"

(“Mâl Hatun'dan Gülüstü Hanım'a
Kadar”, Her Gün Yeni Doğarız, s.94).

4.4.2.9. Ahilik ve dinî-tasavvufî şahsiyetler

Ahilik, şair tarafından bu içerikte oluşturulmuş başlı başına bir kitaptır. “Halk Haktır” adlı eserinde ahilik gelenekleri, bu gelenek içerisinde kullanılan özel terimler, ahiliğin el kitabı olarak nitelendirilen fütüvvetnamelerde geçen terimler, dini şahsiyetler gibi unsurlara yer verilmiştir.

Hünkâr Hacı Bektaş Velî

“Geçse de bir lokma, bir hırka devri
Akıldan başkası yaldızlanmış deridir

Bir tesbih çekilmede Anadolu'da
Akıl yoluyla yediyüz yıldanberidir

Senin yürek dediğin, gönül dediğin senin
Mihman Evindeki dost minderidir

Tuz yalayan ceylân kadar sade ve mazlum
Karadut'la köklü, aşkla diridir

Hazret Avlusu'nda parlayan
Bereketin ak güvercinleridir

Derde derman ilâç gibi Horasan'dan O'nunla
Gelen dokuzyüz atlı Türk eridir

Bağdat'ta, Mısır'da, Rûm diyarında O
Ya bir Derviş, ya bir çeridir

Sesindeki Pîr Evi çeşmelerinin
Orhan Gazi'den kalma Bursa günleridir

Ve yakılmıştır Hünkâr Hacı Bektaş Veli'ye
Bir nefes niyetine bu şiir."

("Bir Nefes Niyetine", Halk Haktır, s.11).

Şair, şiirlerinde Hacı Bektaş Veli'nin Anadolu'ya gelmesi ve Ahilikle olan ilgisini ele alırken Türk-İslam sentezinden yararlanır. Bu felsefeyi anlatırken Hacı Bektaş Veli'nin yanı sıra Ahi Evran, Mevlana, Yunus Emre gibi tasavvufi kişiliklere de değinerek bu dinî karakterlerin felsefelerini birleştirme yoluyla şiirinde farklı bir manevi hava yakalar. Erman'ın şiirlerinde Hacı Bektaş Veli ile birlikte Mustafa Kemal Atatürk isminin de çok defa zikredildiğini görmekteyiz. Şairin bu yolla, Atatürk'ü Ahiliğe yakın bir yerde görme arzusu içinde olduğunu görmekteyiz. Hacı Bektaş Veli'ye 'Halk Haktır' kitabı içerisinde yer verilmesi de bilinçli bir düşüncenin ürünüdür. Halkın hafızasında bir veli olan bu zat, 'halk' kelimesi ile özdeşleşmiş, halk arasında büyük bir öneme sahip olmuştur (Soğukömeroğulları, 2012:144-145).

4.4.2.10. Nükte ve Nasreddin Hoca

Şair, Türk fıkra türünün en büyük ismi olan ve sadece onun fıkralarına yer vermiş olduğu kitabı, tamamıyla Nasreddin Hoca'ya adanmıştır. Eser, Nasreddin Hoca

hakkındaki bilgilere yer vererek başlar. Şiirlerin ana temasında sadece Nasreddin Hoca'nın dillere yerleşmiş mizahi fıkraları, kimi zaman uzun kimi zaman kısa bir anlatımla dizelere dökülmüştür.

“-Ey Hocam! Bi zahmet1
Ne zaman kopar dersin,
Şu, her Allah'ın günü lâfi edilen kıyamet?

-Hangisi? Küçük mü, büyük mü?
Zira, evdeki karı ölürse, küçük,
(Ama Allah gecinden versin)
Ben ölürsem, büyük kıyamet!

Gayri sen hesap et!”

(“Kıyamet”,İpe Un Seren Adam (Nasreddin Hoca), s.73).

SONUÇ

1926 yılında İstanbul’da dünyaya gelen Nüzhet Erman, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı içerisinde yer alan Hisar Topluluğu şairlerindendir. Şiire çok küçük yaşlarda merak salmış, ilerleyen dönemlerde de şiir yazma yolunda bazı şairlerin desteğini görmüştür.

Erman, yaşamı boyunca çeşitli mesleklerde bulunmuş, bu mesleklerle beraber şairliğini idame ettirmiş, hatta şairliğini bulunduğu mevkiler, görev yaptığı şehirler vesilesiyle beslemiştir diyebiliriz. Şair, bu yönüyle özellikle Anadolu’ya uzanmış, bölgedeki her türlü sevinç, acı, hüznün, yokluk, çaresizlik, kimsesizlik gibi duyguları bire bir yaşayarak şiirine yansıtmış ve bu yönüyle akvaryum aydınlarından ayrılmıştır.

Mehmet Nüzhet Erman, Anadolu şiirlerinde olduğu gibi diğer tüm eserlerinde adeta kelimelerle resim çizmiş, okuyucuya tarih, doğa, toplumsal konular, edebi, dini, mizahi karakterlerden örülü bir dünya oluşturmuştur.

Onun her kitabı müstakil olarak bir temaya ayrılmış ve içeriği bu eserlerle oluşturmuştur. Tabiat sevgisini “Yeşil” adlı eserinde, tarihe olan saygı ve sevgisini, Türklüğe olan bağlılığını, milli duygularını “Türk” “Gazi Mustafa Kemal Atatürk” ve “Her Gün Yeni Doğarız” adlı eserlerinde, Anadolu ve Anadolu halkına duyduğu muhabbeti “Anadolu” adlı kitabında, traji-komik şekilde ele aldığı yaşam kavgasını “Hem Hürriyet Hem Ekmek” eserinde, gelenek anlayışı, farklı mezheplerle oluşan Türkiye dokusunu “Halk Haktır” adlı eserinde yazmıştır. Bunlarla beraber mizahi yönünü yansıtmaları bakımından önemli olan ve Türk fıkra türünde özel bir yere sahip Nasreddin Hoca’yı anlattığı kitabı “İpe Un Seren Adam”, doğanın, sevginin, hatıraların ele alındığı “A Benim Cânım Efendim” adlı yapıtları Türk edebiyatına kazandırılmış mühim kitaplardır.

Sanatçının kitaplarında kullandığı dil, oldukça yalın, açık ve anlaşılırdır. Hislerini olduğu gibi kaleme alan şair, bu yönüyle sanat yapma düşüncesinden uzak,

fikri ve duyguyu direkt yansıtmaya bakımından ise gayet başarılıdır. O, fazla ve gereksiz kelime kullanımından kaçınmış işlediği temayı okuyucuya bir tablo şeklinde kelimelerin rengiyle vermiştir. Şairin argo kullanımından da kaçındığını görmekteyiz. Hemen hiçbir şiirinde argo kullanım yoktur. Bu açıdan bir halk şairi sayılır. Eserlerinde halk arasında da yaygın olan kalıp ifadeleri kullanarak şiirlerini zenginleştirme yoluna gitmiştir.

Erman'ın şiirlerinde Hisar topluluğunun ilke ve görüşlerine uygun bir üslup vardır. Hisar topluluğunun ilkeleri içerisinde yer alan sade Türkçe, şairin hemen her şiirine hâkimdir. Öyle ki şiirlerinin tamamı hemen hemen saf Türkçeyle yazılmış, şiirlerinde halk dilinden birçok deyim yer almıştır. Topluluğun benimsediği millî duruş Nüzhet Erman'da da mevcuttur. Memleketin çeşitli yerlerinde farklı görevlerde bulunmuş olması onu halktan biri yapmış, halkla kaynaştırmıştır. Bu nedenle Anadolu insanıyla hem dem olabilmiş, onların sıkıntılarını şiirine bütün doğallığıyla yansıtabilmiştir. Ülke gerçeklerine dışarıdan bakmamış, ülkenin birçok yerinde görev yaparak kazandığı tecrübeleri, edindiği yaşantıları, hatıraları şiirine dokumuştur.

Hisar şairlerinin benimsemiş olduğu gelenek yönteminden de faydalanmış, içinde bulunduğu zamana ayna tutmakla kalmayıp geçmişe bir köprü kurmuştur. Bu yönüyle o, toplumcu bir şair özelliği gösterir. Nüzhet Erman şiirlerini adeta tarihsel zaman içinde yolculuk yaparak yazar. Tarihe şahitlik edermişçesine, tarihî şahsiyetleri görürmüşçesine mısralar kaleminden dökülür.

Erman'ın en önemli özelliklerinden biri ele aldığı konuyu resmederek şiirine aktarmasıdır. Bu yönüyle şiirleri somut bir özellik gösterir, kelimeler onun kaleminde resim özelliği kazanarak her biri ayrı bir renge bürünür.

Şiirlerinde çoğunlukla serbest nazımı kullanmış, bu da onun söyleyiş kolaylığı sağlamıştır. Duygu ve düşüncelerini belirli kalıplar içerisine sığdırmak yerine rahat bir söyleyiş tarzını benimsemiştir.

Sanatçının bulunmuş olduğu meslekler şiir hayatına çok büyük katkı sağlamış, gördüğü, tanık olduğu hemen her durumu sanatına yansıtmıştır. Bununla birlikte Anadolu'daki birçok insanla iç içe yaşamış, onların hayatlarına kendi hayatından bir pencere açarak yaşamın gerçeklerini bir de onların gözüyle görmeye çalışmıştır. İnsanlarla olan samimi diyalogu sadece yaşamıyla sınırlı kalmamış,

ölümünden sonra kendi adına verilen şiir ödülleriyle yeni kuşak şairlerin ve yeni neslin kendisini ve şiirlerini tanımasına vesile olmuştur. Ölüm yıldönümü olan 11 Kasım tarihinde verilen bu ödüllerle yeni şairle desteklenmekte ve cesaretlendirilmektedir. Nüzhet Erman şiir ödülleri her yıl düzenli olarak bugün hala verilmektedir.

KAYNAKLAR

- Aksan, D. (1996), *Türkçenin Sözvarlığı*, Engin Yayınevi, Ankara.
- Aksan, D. (2006). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Engin Yayınları, (6.Baskı), Ankara, ss.244.
- Aras, S. (2011), *Nüzhet Erman Hayatı, Sanatı, Eserleri*, Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir, s.6-7
- Bıldırki, O.H. (Temmuz 2007). Nüzhet Erman'ın şiirlerinde Yaşanılan Hayattan İzler. <http://my.opera.com.tr> (13. 05. 2012).
- Bıldırki, O.H. (Mart 2007). Şairleri Seven Bir Şair; Nüzhet Erman. <http://oyhanhasan.blogcu.com> (18. 07. 2012).
- Bulut, A. (1991). Türk Şiirinde En Çarpıcı Değişmeyi Yapan Garip Akımına İlk Sistemli Tepki: Hisarcılar, On Dokuz Mayıs Üniversitesi, *Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.6, s.1-19.
- Çalışkan, A. (2010). Ana Çizgileriyle Cumhuriyet Devri Türk Şiirine Teorik Bir Yaklaşım (1923-1960), *Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Makale, ss.173.
- Çetin, N. (2008). *Şiir Tahlilleri*, Öncü Kitap, Ankara.
- Çetin, N. (2010). *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Öncü Kitap, Ankara, ss.139-143
- Çınarlı, M. (1951). Açıklamak Gerekirse, *Hisar*, S.18, s.6, Ekim
- Çınarlı, M. (1955). Hisar Dergisi Hakkında, *Hisar*, S. 60, Nisan, ss.4.
- Çınarlı, M. (1970). Yirmi Birinci Yıla Girerken, *Hisar*, S. 150, Mart, ss.4.
- Çınarlı, M. (1979). *Sanatçı Dostlarım*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.
- Çınarlı, M. (1981). Hisar, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergâh Yayınları, İstanbul, C. IV, S. 243.
- Çınarlı, M. (1986). *Aynı Yolda*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Çınarlı, M. (1987). Hisardan Hatıralar, *Türk Dili*, S.425, Mayıs.
- Çınarlı, M. (1996) Hatırladıklarım XVIII: Edebiyata Dönüş, *Türk Yurdu*, C.XVI, S.112, Aralık 1996, s.26-29.
- Çınarlı, M. (1999). *Altmış Yılın Hikayesi*, Kitabevi, İstanbul.
- Dilçin, C. (1997). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Emiroğlu, Ö. (2000). *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hisar Topluluğu ve Edebî Faaliyetleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları.

- Emiroğlu, Ö. (2001). *Hisar'da Kültür Ve Sanat Konuşmaları*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Emiroğlu, Ö. (2008). *Türkiye'de Edebiyat Toplulukları*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Emiroğlu, Ö. (2009). Kaynağını Gelenekten Alan Hisarcılar, *Turkish Studies, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 4 /1-II Winter, ss.1310-1314.
- Enginün, İ. (2003). *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Erman, N. (1967). Atatürk'ün Vakti Çok Azdı, *Hisar*, VII/42, [117] Haziran, s.13.
- Erman, N. (1971). Bak Yine Altındağ, *Hisar*, XI/87 [162] Mart, s. 15.
- Erman, N. (1972). Bakır, *Hisar*, XII/100 [175] Nisan, s. 7.
- Erman, N. (1967). Bıçak, *Hisar*, VII/40 [115] Nisan, s. 18.
- Erman, N. (1966). Bin Yıllık Buğday, *Hisar*, VI/34 [109] Ekim, s. 15.
- Erman, N. (1967). Binlerce Köy Kar Altında, *Hisar*, VII/39 [114] Mart, s.6.
- Erman, N. (1970). Bir Adam Düşün, *Hisar*, X/74 [149] Şubat, s. 14.
- Geçer, İ. (1990). *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Halıcı, F. (1999). *Bir Şiirin Hikayesi*, MEB Yayınları, İstanbul.
- Hatiboğlu, V. (1971). *Türk Dilinde İkileme*, TDK Yayınları, Ankara, ss.9.
- <http://www.nuzheterman.com/main/yasamilist.asp>
- Işık, İ. (2007). *Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*, Elvan Yayınları, Ankara, ss.1275.
- Kabaklı, A. (1991). *Türk Edebiyatı*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, C.IV, İstanbul, s. 311.
- Kaplan, M. (1997). *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar*, Dergâh Yayınları, İstanbul, C. II, ss. 311.
- Kaplan, M. (1997). *Şiir Tahlilleri- 2*, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Karaca, A. (2010). İkinci Yeni Şiiri ve Resim, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 5/2 Spring 2010.
- Koç, R. (2008). Nüzhet Erman, *Türk Dili Dergisi*, Kasım, S. 683.
- Ozansoy, M. F. (1966). Tehlike Çizgisi, *Hisar*, S.28, Nisan, s.3.
- Özünü, Ü. (1982). Şiir Dilinde Sapmalar, *Türk Dili*, S.377, Ağustos.
- Özünü, Ü. (2001). *Edebiyatta Dil Kullanımları*, Multilingual Yayınları, İstanbul, ss.118-119
- Sazyek, H. (1999). *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Garip Hareketi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.
- Soğukömeroğulları, M. (2012). Nüzhet Erman'ın Şiirlerinde Hacı Bektaş Veli Algısı, *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S.48, Erzurum.

- Tabakçılar, R.E., (2007). *Varlık Dergisi'nin 231- 281. Sayılarındaki Edebî Metin Eleştirileri Ve Şiirler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, ss.57
- Toz, H. (1998). Geçmisten Günümüze Köprü: Hisar Dergisi ve Hisarcılar, *Türk Yurdu*, C. 18, S. 132, Ağustos, ss. 62-69
- Uçar, A. (2007). *1950'ler Türkiye'sinde Edebiyat Dergiciliği: Poetikalar ve Politikalar*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, A. (2010). *Sabahattin Kudret Aksal Hayatı, Sanatı ve Şiirleri Üzerine Bir Araştırma*, MEB Yayınları, Ankara.
- Yetiş, K. (2007). *Dönemler ve Problemler Aynasında Türk Edebiyatı*, Kitabevi, İstanbul, ss. 314-315.

EKLER
KİTAPLARINDAKİ ŞİİR SAYILARI

Kitap Adı	Sıra	Şiir Adı
YEŞİL 1948	1	Yeşil
	2	İğde Çiçeği
	3	Çocuk Uykusu
	4	Bulutçuk
	5	Bir Yağmur Elendi Akşam
	6	Tablo
	7	Petek
	8	Taşpınar
	9	Yosun
	10	Gözlerimde Tutuşan İklim
	11	Her Sabah Bir Çocuk Uykusunda
	12	Erciyes Türküsü
	13	Türkmen Güzeli
	14	Yolculuk
	15	Ege Kıyılarında
	16	Bahar
	17	Yağmur Duası
	18	Ebem Kuşağı
	19	Yağmur Çocuğu
	20	Ey Dağlar
	21	Bağda Öğle Uykusu
	22	Bağ Bozumu
	23	Bağ Bozumundan Sonra
	24	Serap
	25	Elma Ağacı

	26	Erciyes'in Doruğunda
	27	Nasreddin Hoca
	28	Masal
	29	Çardak Uykusu
	30	Eski Zaman Odası
	31	Bir Sabah
	32	Bahar Ve Dünya
	33	Binbir Gece Masalları
	34	Yeşil

Kitap adı	Sıra	Şiir adı
A BENİM CÂNIM EFENDİM 1958	1	Benim Cânım Efendim
	2	Fotoğraf Albümü
	3	Göklerin Mesafelerin Daveti
	4	Aşık Gariplik
	5	Eşkıya Hayatı
	6	Nasreddin Hoca
	7	Yirmi Dört Ayar
	8	Binbir Gece Masalları
	9	Kuş Uçmaz Kervan Geçmez
	10	Eski Zaman Odası
	11	Hayal Perdesi
	12	Gagasında Haber Beyaz Güvercin
	13	Serap
	14	Çocuk Uykusu
	15	Dört Başlı Mamurluk
	16	Sevginin O Eski Tadı
	17	Şans, Talih, Kader, Kısmet
	18	Güzellik Yüksek Ve Derindedir
	19	Harp Bir Hatıra Oldu
	20	Nuhun Gemisi
	21	Bir Kaza Kaymakamı
	22	Dört Duvara Astığım Resim
	23	Elma Ağacı
	24	Ebem Kuşağı
	25	Çardak Uykusu
	26	Petek
	27	Bir Yağmur Elendi Akşam
	28	Altın Bir Kaleye Bakan Pencere
	29	Kır Gün- Kırk Gece
	30	Yolculuk
	31	Yosun
	32	Halikarnas Adlı Bir İnci Varmış

	33	Yaprak Sarı, Salkım Sarı, Dal Sarı
	34	Yarla Benim Aramı Yeşil Açtı
	35	Ak Nergisin Eşi
	36	Yapraktan Bir Gemi
	37	Gelin Sanki Ay Çiçeği
	38	Yağmur Duası
	39	İncecik Zarından Soyduk Baharı
	40	İğde Çiçeği
	41	Dilenci Vapuru
	42	Bir Sur Kahvesinde
	43	Yedi Zümrüt Tepe Üç Mavi Deniz
	44	Yaprak Dal Okyanusu
	45	İstanbul Camileri
	46	Erciyesin Doruğunda
	47	Bu Dünya Gülistan
	48	Altındağda Bir Akşam Vakti
	49	Solfasol Köyüne Elektrik Geldi
	50	Çınçın Belediye Otobüsü
	51	Trafik Kazası
	52	Kuşbakışı Coğrafya Dersi
	53	Ses Duvarı
	54	Motorlu Tren
	55	Mermer Çeşmeden Geçen İnsanlar
	56	Belki

Kitap Adı	Sıra	Şiir Adı
ANADOLU 1970	1	İlan Tutanağı
	2	Yepyeni
	3	Rahat Nefes Alınan Tep
	4	Ot
	5	Yaşamağa Benzer
	6	Bir Zamanlar
	7	Havanda Su
	8	Kapadokya
	9	Kan Davası
	10	Bıçak
	11	Hatıra Defteri
	12	Küçük Memur
	13	Saman Alevi
	14	Endam Aynası
	15	Gücüme Giden
	16	Farz Etmek Güzel Şey
	17	Dördüncü Cemre
	18	Hastane
	19	Atatürkün İstiklal Madalyası
	20	Atatürkün Vakti Çok Azdı
	21	Son

	22	Bin Yıllık Buğday
	23	Ha
	24	Büyük Şehirde Mehmet
	25	Kısaca: Sen
	26	Hasan Hüseyin Düşmanı
	27	Çınçın Belediye Otobüsü
	28	Diyarbakır Damı
	29	Küfür Yürek Soğutur
	30	Yok
	31	At Arabası
	32	Dolu Dizgin
	33	Taze Ekmek
	34	Köylü Memleketin Efendisidir
	35	Şiir Değildir
	36	Mecburiyet Oteli
	37	Binlerce Köy Kar Altında
	38	Yitik İnsanlar
	39	Taş Basmalı Resimler
	40	İstanbul- Diyarbakır
	41	Bir Nefes Niyetine
	42	Keban
	43	Siz Haymana Köylerini
	44	Gece Kondu
	45	Nevşehir
	46	Doğu
	47	Bir Adam Düşün
	48	Yunus Emre
	49	Ana Bacı Avrat
	50	Anadolu 1970

Kitap Adı	Sıra	Şiir Adı
GAZİ MUSTAFA KEMAL ATATÜRK 1973	1	Değil
	2	İlk Adımı Sağ Eli
	3	İnsanüstü Değildi
	4	Önce Koca Osmanlı Şanlı Osmanlı Vardı
	5	Bir Kurtarıcı Bekleniyordu
	6	Koca Yörük
	7	Onurluydu Mustafa Kemal
	8	Giyinmeye Meraklıydı
	9	Karga Kovalamak
	10	Top Püsküllü Kırmızı Fes
	11	Onları Biliyor- Olacağı Seziyordu
	12	Mustafa (1283 Selanik)
	13	Şair Mustafa Kemal Atatürk
	14	Bir Kafesti Şam
	15	Kuru Kestane
	16	Misak-ı Milli Sınırları

17	31 Mart Avcıları- Bekirağa Bölüğü
18	Enver Paşa Bir Gün
19	Makamı Yoktu Ama Makam Dağıtıyordu
20	Merhaba Asker
21	Ben Size Saldırı Emretmiyorum Ölmeyi Emrediyorum
22	Az Gelir Dedim Telefon Kapandı
23	Benim O
24	Çal Kılıcını Kemal Paşam
25	Budala Herifler
26	Mezar Arkalı Mevlüt Ağa
27	Ben Milletle Kumar Oynamam
28	Ölmek Olabilir Korkmak Asla
29	Biz de Olsak Böyle Yapardık
30	Amasya'dan Sivas'a Dönerken
31	Fetvayı Şerife
32	Un Çorbası Bulgur Pilavı
33	Kuvay-i Milliye
34	Ana Baba Günleri
35	Milli Devlet
36	Gazeteci Hasan Tahsin Veya İlk Kurşun
37	Bir Kağrı Bir Kağrı Daha
38	Yokluk Günleri
39	Kuvvet Ve Akıl
40	Hattı Müdafaa Yoktur Sathı Müdafaa Vardır
41	Yedeksiz Ordu
42	Başkomutanlık Kanunu
43	Başkomutan Ve Paşalar
44	Taştan, Maliye Bakanı Ve Yenigün Gazetesi
45	31 Ağustos 1922
46	Kusur Bende Değil Düşmanda
47	Bir Ulusun Şerefidir Bayrak
48	Egemenlik Kayıtsız Şartsız Ulusundur
49	Başkent Ankara
50	Anayasanın Birinci Maddesi
51	Ben Yapayım Siz Kitaba Yazarsınız
52	Adam Olmak
53	Hadi Ordan Be!
54	Köylü Memleketin Efendisidir
55	Doğa Kanunu

	56	Ana- Bacı-Avrat
	57	Efendiler, Bunun Adına Şapka Derler
	58	Tamimle Devrim Olmaz
	59	Kan
	60	Başarısının Sırrı
	61	Müslüman Liderlerden Biri
	62	Köylere Gidiyor musunuz Köylere?
	63	Yeri Geldiğinde Anlatırmış
	64	Gazete Kağıdına Sarılmış Sigara
	65	Akşam Yemeğine
	66	Türk Alfabesi
	67	Hacı Bektaş Veli İzmir'e Bir Gidişinde
	68	Laiklik
	69	Gazi Mustafa Kemal'i Tanıyorlar mı?
	70	Türk Ulusunu Kurtaran
	71	Geçmiş Olsun Majeste
	72	Sanatkarlara İnandırım Ben
	73	Sabiha Gökçen Anlatıyor
	74	Bir Türk Dünyaya Bedeldir
	75	Vatan Toprağı
	76	Her şeyi Öğrettim Ben
	77	Sakarya'nın Değeri
	78	Yorgo'nun Meyhanesi
	79	Beyler Siz Ne Diyorsunuz?
	80	Atatürk'e Bağlılık
	81	Güreş
	82	Su Ve Rakı
	83	Korkmak- Korkmamak
	84	Hatay
	85	Türk Kendi Düşer Kendi Kalkar 1938
	86	Son Cumhuriyet Bayramı
	87	Atatürk'ün Vakti Çok Azdı
	88	Kendini Tarif Ediyor
	89	Doğum Günüm
	90	Atatürk'ün İstiklal Madalyası
	91	Essah!

Kitap Adı	Sıra	Şiir Adı
HÜ RRİ YE T HE M EK ME K	1	Önce Öl Sonra Sus
	2	Bire Bin
	3	Halk Avcısı
	4	Su Gibi Ezberimizde
	5	Ah Şu Mithat Paşa- Ah O Namık Kemal
	6	Gül Niyetine
	7	Daha İyi

8	Ozan Ve Üniversite
9	Gönülsüz Köpek
10	Türk Alfabeti
11	Yunanca'da Z Harfi
12	Sevda Kuyumcuları
13	Mecburiyet Oteli
14	Ot
15	Yaşamağa Benzer
16	Fille Körün Hikayesi
17	Nedim'den Orhan Veli'ye Kadar
18	Aşık Garip-Kerem İle Aslı- Tahir İle Zühre
19	Nevşehir
20	Tarla Kuşu
21	Küfür Yürek Soğutur
22	Yok
23	Sevda Ve Muhabbet Üstüne
24	Tiryaki
25	Derviş
26	Beni Bir Gözleri Ahuya Zebun Etti Felek
27	Yarı Köroğlu- Yarı Karacaoğlu
28	İnsan Yağı
29	Son
30	Hem Hürriyet –Hem Ekmek
31	Bakır
32	Bu Bizdeki Kelle Koltuktalık
33	Çarıklı Erkan-ı Harp
34	Ana- Bacı-Avrat
35	Yaz Günlüğü
36	Doğu
37	Bir Adam Düşün
38	Bir Mardin Öğlesinde
39	Haşa Huzurdan
40	Git Cizre'yi Gör
41	Anadolu Dosyası
42	Muhabbet Bir Köroğlu'dur
43	Aşiret Günlüğü
44	Köylü Memleketin Efendisidir
45	Keban
46	Siz Haymana Köylerini
47	Çınçın Belediye Otobüsü
48	Harran Üniversitesi
49	Çözün Atlarımı Artık Yoruldum
50	Pardon Sensin
51	Taş Basması Resimler
52	Tuz Ekmek Hakkı
53	Gecekondu
54	Bin Yıllık Buğday

	55	Ha
	56	Haşhaş
	57	Bir Tesbih Çekilmede Anadolu'da
	58	Hem Hürriyet-Hem Ekmek
	59	Binlerce Köy Kar Altında
	60	Karadeniz Türküsü
	61	Dost Olsun da Çamurdan Olsun
	62	Alameti Farika
	63	Kul

Kitap Adı	Sıra	Şiir Adı
HALK HAKTIR 1990	1	Gönül Minderi
	2	Bir Nefes Niyetine
	3	Koca Türkmen
	4	Halk Haktır Veya Yol Töresi
	5	Denizli Çarşısı
	6	İnsan Bir Şehir Gibidir
	7	Halk İçin Halktan Yana
	8	Nefsini Diriltinceye Kadar Öldür
	9	Kendi Kendini Birlemek Hüseyin İbnül Mansurül Hallaç El Beyzavi
	10	Susmaktır Hikmetin İlk Belirtisi
	11	Yaran Sohbeti
	12	Yol Töresi
	13	Tuzlu Su Şerbet
	14	Hu
	15	Yığıtbaşı- Usta- Yol Kardeşleri Ve Aday
	16	Terceman
	17	740 Kural
	18	Anlamaklık İnanmaklık- Tutmaklık
	19	Fütüvvet
	20	Şed
	21	Helva
	22	Fütüvvet Ebcedi
	23	Ne Demiş Tebrizli Kuyumcu
	24	Tekbir Bir Tek

Kitap Adı	Sıra	Şiir Adı
TÜRK RK 1990	1	Türk
	2	Mavi Gök, Yağız Yer
	3	Mete, Bumin, Atilla
	4	Ötüken
	5	Büyük Göç
	6	Diyar-ı Rum
	7	Türkiye

	8	Kuş Kanadıyla, Türk Atıyla
	9	Bacıyan-ı Gaziyan-ı Ahiyan-ı Abdalan-ı Rum
	10	Çin Tuzağı, Bizans Oyunu
	11	Memalik-i Mahsuse-i Şahane
	12	Sonun Başlangıcı
	13	Budundan Millete

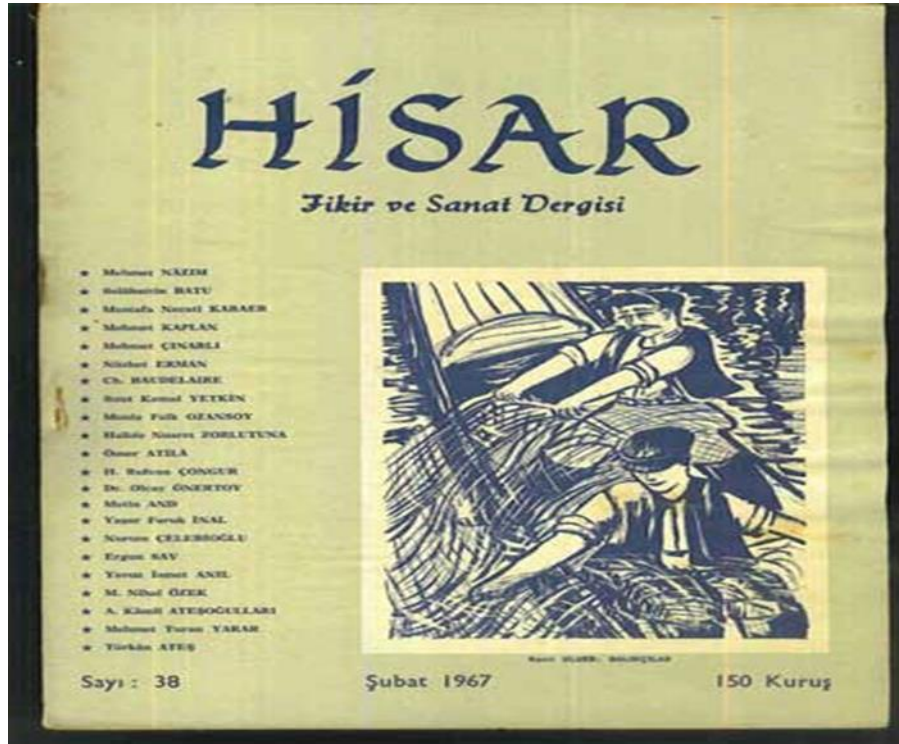
Kitap Adı	Sıra	Şiir Adı
HER GÜN YENİ DOĞARIZ 1996	1	Ferman
	2	Ak Sancak
	3	Davul
	4	Hutbe
	5	Vergi
	6	Tuğra
	7	Miras
	8	Denizin Öte Yakası
	9	Üç Helal Lokma
	10	Şehzade Beyazıd
	11	Alın Yazısı
	12	Baba İshak Seli
	13	Cebe Ali
	14	Horos Dede
	15	Ayazmand Beyi Ali Bey
	16	Şeyh Zidan
	17	Gül Koklayan Padişah
	18	Ağulu Çiçekler
	19	Tokatlı Molla Lutfi
	20	Şeyh Oğlan
	21	Beni Bir Ahuya Zebun Etti Felek
	22	Gölge Oyunu
	23	Şirpençe
	24	Mihaloğlu Gazi Aleaddin Paşa
	25	İnebahtı Rüzgarı
	26	Estergon Kalesi Su Başı Durak
	27	Memalik-i Mahsuse-i Şahane
	28	Zaman Defteri
	29	Pir Sultan Ölür Dirilir
	30	Korsanlara Öğütler
	31	Seyahat Ve Resulullah
	32	Bitlis'te Bir Hamam
	33	İp Canbazları
	34	Yol Oldu Üsküdar'a Bin Otuzda Akdeniz Dondu
	35	Mal Hatundan Gülistü Hanım'a Kadar

	36	Vezir-i Azam
	37	Elbebir: Vezir-i Azam Çandarlı Kara Halil Paşa
	38	Mehmet Sait Halet Efendinin Paris Mektubudur
	39	Vatan Yahut Silistre
	40	Binicisine Göre Kışner At
	41	31 Mart
	42	İstanbul'dan San Remo'ya
	43	Laedri
	44	Resimli Halk Kitapları
	45	İstanbul Camileri
	46	Büyük Masal
	47	Big Tale
	48	Samsun Üzerinden Anadolu'ya
	49	İlk Kurşun
	50	Bandırma Vapuru
	51	Milli Misak
	52	Yedi Düvel Üzere 1208 Gün
	53	Gençlik Marşı
	54	Havza Yoklu
	55	Dede Baba Kardeş
	56	Sıtkı Hoca
	57	Yörük Ali Efe
	58	Kuvay-i Milliye Köprülü Kaymakam Hamdi Bey Destanı
	59	Egemenlik Kayıtsız Şartsız Milletindir
	60	Paşa Geliyor Paşa
	61	Seymen Alayı
	62	Merhaba Arkadaşlar
	63	İmece
	64	Yiğit Ve Hain
	65	Çal Kılıcını Kemal Paşam

Kitap Adı	Sıra	Şiir Adı
	1	Kazma Kılıfı
	2	Kör Döğüşü
	3	Falaka
	4	Ay mı, Güneş mi?
	5	Acemi Bülbül
	6	Ağaçtan Öteye Yol
	7	Eski Aylar
	8	Hergün Bayram Yaparlardı

NASRED
DİN
HOCA-
İPE UN
SEREN
ADAM
2000

9	Bu Kadar Tavuğa Bir Horoz
10	Merdiven Satmak
11	Kül
12	Külâh
13	Kasatura
14	Bozukluk Bal Çömleğinde
15	Karla Ekmek
16	Hak
17	Hiç
18	Kırlangıç Yavrusu
19	Heybe
20	Keyif
21	Marifet Kavukta İse
22	Bana Görünme de
23	Bizim Eve de Uğradı
24	Evlere Şenlik
25	Ahmak Dediysel
26	Kendi Kendini Davet
27	Elin Ağzı Torba Değil Ki Büzesin
28	Farsça
29	Suyunun Suyu
30	Umut Şu Tepenin Ardında
31	Kazan
32	Bir Fırın Ekmek
33	Aşık Olmak
34	Akşehir’de Bir Fil
35	Hırsızdan Değil Arsızdan
36	Kıyamet
37	Suç
38	Yağ, Pirinç, Odun
39	Geçinmeye Niyet
40	Bilen Bilmeyene Öğretsın
41	Nefes
42	Denge
43	Yön
44	Kaygana
45	Yine Eşek
46	Tanrı Misafiri
47	Aydınlık Dururken
48	Ye Kürküm Ye
49	Keramet
50	Ah Gençlik
51	Tüccar Nasreddin
52	Eşeğin Sözü
53	İpe Un Sermek
54	Ya Tutarsa
55	Baklava
56	Mezar Taşı

Ek 1: Hisar Dergisi

Ek 2: 1965 yılında en genç vali olarak çektiği vesikalık resim.

Ek 3: Annesi Zeliha Hanım, Babası Hamdi Bey ve ağabeyi Muzaffer ile birlikte.

Ek 4: Ortaokul yıllarında.

Ek 5: Lise yıllarında.

Siyasal Bilgiler Okulu Namzet Talebeye Mahsus
İmtihana Girme Kartıdır

Namzet No. 387

Adı ve Soyadı Nüzhet Erman

Doğduğu yer ve yıl İstanbul 1926

Mezun olduğu lise İşfars

Yardırektör
Aziz Kocak

EK 6: Siyasal imtihanına giriş kartı.

Ek 7: Takım arkadaşları ile birlikte.

Ek 8: Antalya da eşi Şeminur ve kızı Filiz ile bir yılbaşı gecesi.

Ek 9: Kızı Filiz ile.

Ek 10: Akçadağ Kaymakamı iken çalışma arkadaşları ile birlikte.

EK 11: Tekirdağ Valisi iken makam arabasının önünde.

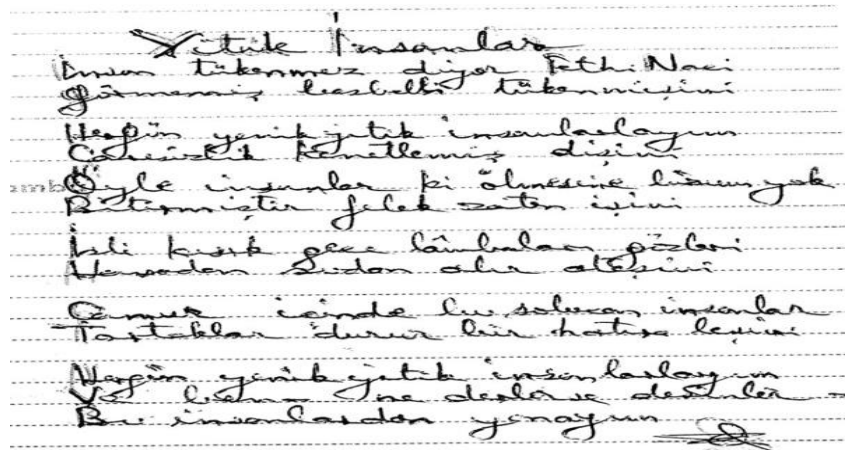
Ek 12: Torunları Nüzhet Cem ve Hamdi Tunç ile birlikte.

Ek 13: Siyasal Bilgiler Okulu Diploması

Ek 14: Nüfus Cüzdanı

Ek 15: El yazısı ile yazdığı "Yitik İnsanlar" şiiri

Can Pazarı

Kuru benzettilimiz koca ağaçlar
 Dikiz mi yaşıcağısı yalınlar
 Tenha bir yerde kışla kolunlar
 Ya döküp saçtımiz mübarek su
 Odalarda kibittimiz süzâr
 Kanuna giripimiz minnaetle sece
 Taze toprağı kullandımiz bîd - beheç
 İhsanı belledimiz taclalar
 Ya köpe ile heceş giden kuru
 Öpmedimiz taze cümle işk yarı
 İki kökile Düşük Hakkı
 Ayaklar altında cesur kaşınar
 İleri âlemde bir insanıñ can
 Ve ondan gayisi lütfi puthcan

Ek 16: El yazısı ile "Can Pazarı" şiiri.

Aklıma

Aklıma kodu dendi mi
 İskeladeki aksam gözmeleleri
 Elin odanın üzmeleri
 Kuyumcu beyaz pül badeim ezmeleleri
 Ke Omur tepu gileti bir coenk gelir
 Kitep dendi mi
 Taze mürakkep kutusu
 İncecikten bir yağmur
 Hafif işle mütâk
 Köşür kokmâti vapur
 Ve uzun bir yolculuk gelir

Ek 17: El yazısı ile "Aklıma" şiiri.

ÖZGEÇMİŞ

Ayşegül Güler, 1983 yılında İslahiye’de doğdu. Gaziantep Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’nden 2005 yılında mezun oldu. Yüksek Lisans derecesini 2014 yılında “Nüzhet Erman Hayatı, Sanatı ve Şiirleri” konulu tezi ile Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalından aldı. Kaşgarlı Mahmut- Araplar İçin Türkçe Öğretim Seti adlı projenin yazılmasına katkıda bulunmuştur. 2011 yılından beri Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi TÖMER’de Türkçe öğretmeni olarak çalışmaktadır.

VITAE

Ayşegül Güler, was born in 1983 in İslahiye. She graduated from Gaziantep University Faculty of Arts and Sciences, Department of Turkish Language and Literature in 2005. She holds her Master’s of Art degree on “Life, Art and Poems of Nüzhet Erman” in the Department of Turkish Language and Literature at Gaziantep University Social Sciences in 2014. She has contributed to the writing of Project on the “Kaşgarlı Mahmut- Turkish Instruction Set For The Arabs”. She has been working as a lecturer of Turkish language, since 2011 at Gaziantep University Faculty of Education in TÖMER.